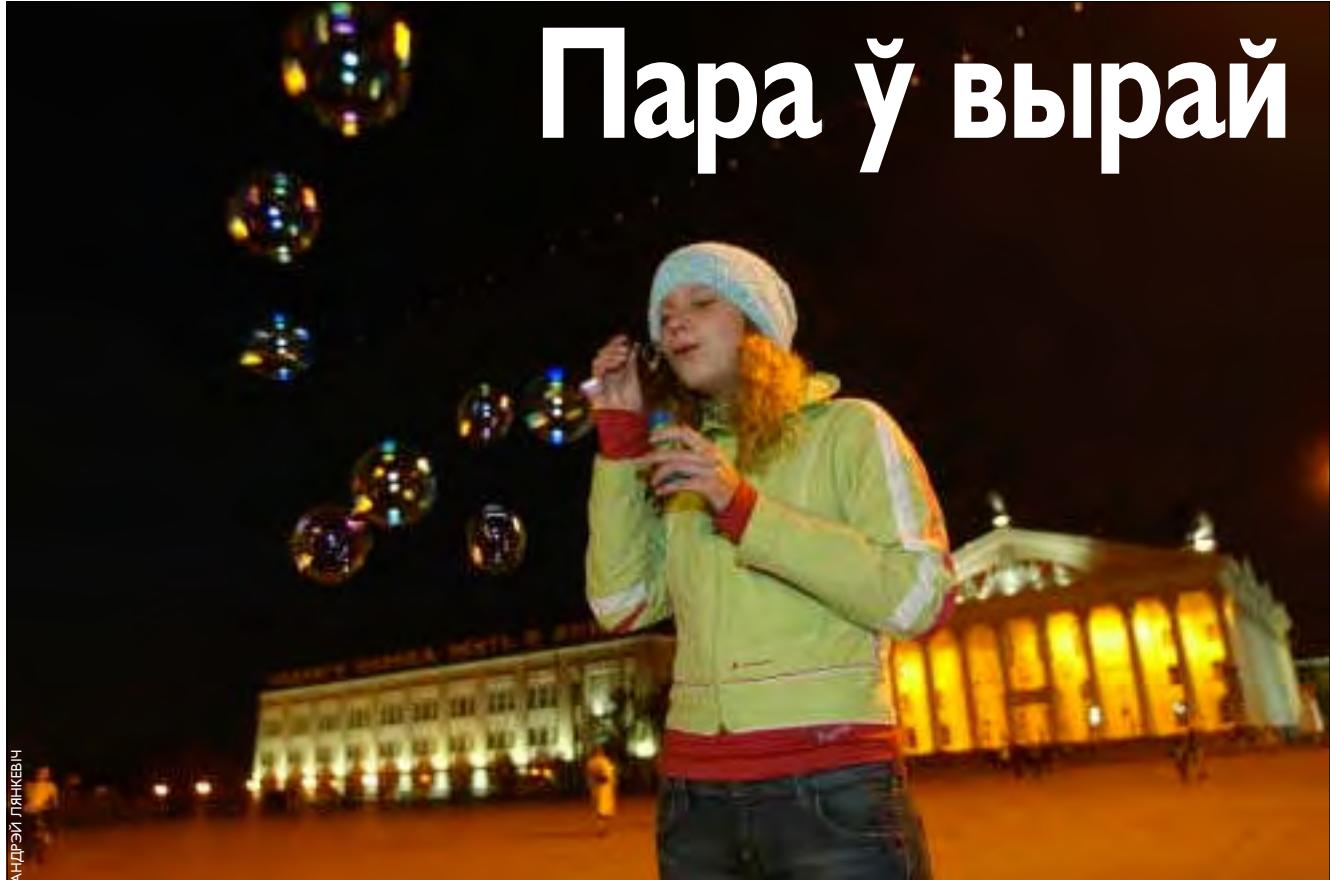


Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008



Андрэй Ганкевич

Прыпынены выхад «ARCHE»

«Беларускія ўлады прызналі інтэлектуалаў рэальнай і самастойнай сілай». Старонка 4.

Прадалі мову, прадалі съцяг, чарга «Белтрансгазу»

Прэм'ер Сідорскі ў Москве. Старонка 5.

ТЭМА НУМАРУ

Хмарачос на Замчышчы

Яшчэ адзін бізнес-цэнтар у гістарычным цэнтры.
Старонка 6. Паркінг-падман на Нямізе. **Старонка 6.**
«Дом Москвы» на Млыне Мянеска. **Старонка 7.**
Бэтонны шматузроўневы стары горад. **Старонка 7.**
Піша Сяргей Харэўскі.

У НУМАРЫ

Віка — толькі нагода

Дзяўчынку з Вялейкі затрымалі ў Валь д'Аоста.
Старонка 8.

Лісты Зымітра Дашкевіча

з Валадаркі. **Старонка 10.**

Беларускія студэнты і польскія балаган

268 беларускіх студэнтаў,
актыўістаў апазыцыі, якія з
чэрвеня знаходзяцца
Польшчы, былі
разьмеркаваны ў сераду на

На фота: удзельнікі флэш-
мобу, прымеркаванага да
Дня міру, гулялі па
Кастрычніцкай плошчы,
пускаючы мыльныя
бурбалкі. АМОН затрымаў
8 чалавек.

далейшае навучаньне.
Старонка 12.

«Усё гэта сумнёўна»

Фонд спрэяньня беларуска-
расейскай інтэграцыі
стварае Саюз рабочых.
Старонка 13.

Мітрапаліта Філарэта зачапіў «Жывы журнал»

Святару Шрамку параділ
менш пісаць. **Старонка 5.**



АНДРЭЙ МІЛІНКЕВІЧ

люстра дзён

На тры месяцы прыпынены выхад «ARCHE» 4
«Беларускія ўлады прызналі інтэлектуалаў рэальнай і самастойнай сілай» 4
Прадалі мову, прадалі съяг, чарга «Белтрансгазу» 5
Мітрапаліта Філарэта зачапіў «Жывы журнал» 5
Віка — толькі нагода 8
Мілінкевіч правёў перамовы з прэм'ерам Фінляндіі 9
Знайшоўся Антон Тарас 9
Усё вырашыў голас Шэймана 9
Шпіёнская гульня з удзелам былога менскага журналіста 9
Лісты з Валадаркі 10
Мікалай Статкевіч: новы Кангрэс на дасьць фігуры, роўнай Мілінкевічу 10
Валеры Дашкевіч 10
Газета Выборчы: «Беларускія студэнты перамаглі польскі балаган» 12
Балаган з падораным канём 12
«Усё гэта вельмі сумнеўна» 13
Хроніка 18

камэнтары

Хмарачос на Замчышчы 6
Паркінг-падман 6
«Дом Москвы» на Млыне Мянеска 7
Бэтонны шматузроўневы стары горад 7
Паўстаньне скончылася — забудзьцеся 14

ІРДАШКИН

Павал Севярынец. Адважнае сэрца 18

Аляксандар Клаксоўскі. Прывід беларускай Кандалізы 24

культура

Патрыярхі прэзэнтавалі слоўнік 21

Календар каstryчніка 23

Канфэрэнцыя ў гонар «Нашай Нівы» 23

гумар

Лёлік Ушкін. Такім будзе канец сьвету 25

газэтка дзеткам

Загадкавае яйка 43

мы самі

Дайшлі! 22

Дзякую 46

вольны час

Духмяны кашмар злачынства 44

Цяжар на крохкія плечы ... 44

калі б...

Малюнак Лёліка Ушкіна ... 47

Талькаўскі фэст
абудзеца
і каstryчніка.
Збор у 12 гадзін
каля ДК.

**Вялікая
вечарына
беларускай
паэзіі**

5 каstryчніка адбудзеца прэзентацыя кнігі Аляксандра Фядуты «Паэтычны аглядальнік» з удзелам герояў: чакаюцца Рыгор Барадулін, Віктар Шалкевіч, Лера Сом, Міхась Скобла, Юрка Голуб, Юры Пацюпа, Джэці, Людка Сільнова, Юры Бадак, Галіна Дубянецкая, Віктар Шніп, Ірына Багдановіч, Глеб Лабадзенка. Дом Літаратара, вялікая заля, 19.00. Уваход вольны, чакаюцца прыемныя сюрпризы. Сардэчна запрашаем: з гэтай вечарыны распачненца святкаваньне 100-годзьдзя газеты ў сталіцы.

**Святкаванье
100-годзьдзя
«НН»
у Полацку**

Абудзеца 6 каstryчніка а 19.30 у Полацку ў парафіяльнай залі касцёлу Святога Андрэя Баболі. Уваход вольны, чакаюцца прыемныя сюрпризы. Даведкі праз тэл. (029) 718-97-31.



История
белорусского
национализма

Пытайцеся ў кнігарнях
новую кнігу Валера
Булгакава

ГЭТЫ НУМАР ЗЬЯВІЎСЯ ЗА ЧАТЫРЫ ДНІ



да прыпыненьня выхаду часопісу

На тры месяцы прыпынены выхад часопісу «ARCHE»

21 верасня рэдакцыя часопісу «ARCHE» атрымала ліст з Міністэрства інфармацыі, датаваны 19 верасня 2006 г. У лісьце ўтрымліваша другое папярэджаньне і прыпыненне выдання часопісу на тры месяцы.

Папярэджаньне вынесена за парушэнне артыкулу №11 «Закону РБ аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі». Падстава — за змену тэматыкі (спэцыялізацыі) часопісу «ARCHE».

публікацыі грамадзка-палітычнага характару. У выніку на падставе арт. 16 «Закону РБ аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі» Міністэрствам інфармацыі прыпыненае выданье часопісу.

Галоўны рэдактар Валер Булгакаў мяркую, што сапраўднай прычынай гэтых заходаў ёсць апошні нумар (№9, 2006) часопісу, дзе на вокладцы адлюстрраваны момант выцяснення дэ-

манстрантаў з праспекту каля менскага ГУМу падчас падзеяў 25 Сакавіка.

«Мабыць, цэнзарам таксама не спадабаліся падрабязныя (на 60 старонак) успаміны дэпутатаў пра выкіданне галадоўшчыкаў з Аўгустай залі Вярхоўнага Савету ў красавіку 1995 г., а таксама перадрук выступаў А. Лукашэнкі і палкоўніка Цесаўца, што кіраваў аперацыяй», — зазначае В. Булгакаў.

Цікава, што ўвесе 2005 г.

у Міністэрстве інфармацыі ляжала заява выдаўцу часопісу «ARCHE» з просьбай перарэгістраваць выданье як «грамадзка-палітычнае», але задаволена яна не была.

Са словаў Валера Булгакава, гэта ўжо трэцяе, пачынаючы з 2004 г., папярэджаньне «ARCHE» за «самавольную» зъмену тэматыкі і першае ў гісторыі часопісу прыпыненне яго выхаду на 3 месяцы.

АГ

«Беларускія ўлады прызналі інтэлектуалаў рэальнай і самастойнай сілай»

Міністэрства інфармацыі прыпыніла на тры месяцы выхад часопісу «ARCHE». Афіцыйнай прычынай стала зъмена тэматыкі выдання. Што думаюць пра забарону знання беларускія інтэлектуалы і ў адначасісце сталія аўтары «ARCHE»?

Андрэй Казакевіч, палітоляг: «Гэта раптэньне Міністэрства інфармацыі цалкам упісваецца ў агульную лёгіку мэдыйнай і інтэлектуальнай зачысткі, якую праводзяць беларускія ўлады. Яны маюць на мэце кантроль над усёй беларускай інфармацыйнай прасторай. «ARCHE» за апошнія гады стаў сапраўдным цэнтрам інтэлектуальнай дыскусіі ў нашай краіне. Там хапала цікавых матэрыялаў на любыя тэмы».

Уладзімер Мацкевіч, сацыёлаг: ««ARCHE» даўно засёў косткай у горле ў многіх беларускіх чыноўнікаў. Часопіс апынуўся ў сапраўднай аблоге, калі яго выкінулі спачатку з «Белсанздрукаў» і крамаў, а цяпер увогуле перамыяло выхад. З такой культурніцкай зьявой, як «ARCHE», не лічыцца не выпадае. Гэта выдатныя пляцдарм для вядзеньня інтэлектуальных дыскусіяў і дыялёгаў. Калі б «ARCHE» не было, то яго варта было б прыдумаць, таму цяпер мы павінны ўсе, незалежна ад таго, падабаецца ці не

падабаецца нам часопіс, прыклады на-маганыні, каб «ARCHE» выходзіў».

Алесь Анціпенка, філёзaf: «З аднаго боку, гэта навіна непрыемна ўражвае, а з другога — яна цалкам адпавядае дзеянням уладаў у адносінах да незалежных мэдіяў. Гэта систэмны працяг палітыкі Міністэрства інфармацыі да вольных мэдіяў».

Уладзімер Арлоў, пісьменынік: «Працягваецца далейшая зачыстка беларускай культурніцкай, палітычнай і нацыянальнай прасторы. Такія крокі зноў сведчаць, што наша кіраўніцтва бачыць Беларусь не як паўнавартасную краіну, а як пляцдарм, зь якога яшчэ можна паспрабаваць пагуляць на расейскім палітычным полі. Нам трэба быць гатовым да сітуацыі, што абсалютна ўвесе беларускі друк зможа выходитці толькі нелегальна. Даю свою згоду на супрацоўніцтвы з рэдакцыямі ў такіх умовах».

Анатоль Сідарэвіч, гісторык: «Калі хочаш да нечага прычапіцца, то заўсёды знайдзеш. У «ARCHE» працягвалася друкавацца цудоўная маса-тацкая літаратура, але гэта не замінала друкаваць і паліталягічныя, і гістарычныя, і іншыя матэрыялы. Мне здаецца, што ў ніводным прававым акце не на-

пісана, якую колькасць зъместу мусяць складаць культурніцкі артыкулы, а якую — другія. Зынішчаюць увесь інтэлектуальны друк. Спачатку закрылі «Крыніцу», цяпер — «ARCHE». Яны спрабуюць загнаць усіх да ўзроўню хутаранства, а тут друкуюцца пераклады з сусветных інтэлектуалаў. Улады баяцца сувязных думак і ідэяў».

Аляксей Бацюкоў, выкладчык філязоfii: «У мяне не хапае літаратурных словаў, каб выказаць сваё абурэнне. Гэта вынік агульной зачысткі беларускага друку. Да такога павароту падзеяў трэба было быць падрыхтаванымі».

Аляксандар Фядута, публіцыст: «У той момент, як часопіс «ARCHE» пачаў усур'ёз аналізаваць працэсы, якія адбываюцца ў краіне, калі ягоныя аўтары спусціліся з рамантыкі да канкрэтыкі, часопіс стаў небясыпечным для беларускіх уладаў. Я думаю, што да прыпынення спрычынілася публікацыя «Разгону» ў апошнім нумары, гэта ўсё не выпадкова. Беларускія ўлады нарэшце прызналі інтэлектуалаў рэальнай і самастойнай сілай».

**Апытаў
Зыміцер Панкавец**

Прадалі мову, прадалі съцяг, чарга «Белтрансгазу»

«Белтрансгаз» у хуткім часе можа стварыць сумеснае прадпрыемства з «Газпромам» на роўных умовах. Пра гэта заявіў прэм'ер-міністар Беларусі Сяргей Сідорскі ў часе візиту ў Расею.

Беларуска-расейская перамовы ў газавай сферы заўважна актывізavalіся. У вясені адбыўся шэраг сустэр чаў, падчас якіх з абодвух бакоў прагучалі заявы пра магчымае хуткае вырашэнне праблемы. Пры гэтым складаецца ўражанье, што кожны з удзельнікаў перамовы па-ранейшаму застаецца пры сваім асабістым меркаванні.

21 верасьня сустракаліся кіраўнікі «Белтрансгазу» і «Газпрому» Дзмітры Казакоў і Аляксей Мілер. Падчас сустэрэчы абмяркоўваліся пытаныні двухбаковага супрацоўніцтва на рэшту году, а таксама ўмовы паставак газу ў Беларусь у 2007 г. Ішла гаворка і пра незалежную ацэнку рынковага кошту газатранспартнай систэмы Беларусі. Прэм'ер Сідорскі падчас візита ў Расею намякнуў на магчымы варыянты развязання газавай праблемы: стварэнне СП на базе «Белтрансгазу» і «Газпрому», за што Расея гарантую Беларусі паставку газу па сваіх

унутраных цэнах. Пры гэтым ён апэляваў да міждзяржаўнага пагадненьня 2002 г. аб стварэнні роўных умоваў у вобласці цэнавай палітыкі: «Папярэдне мы дамовіліся аб tym, што пры стварэнні сумеснага беларуска-расейскага газатранспартнага прадпрыемства зыходзім з таго, што кошты на газ для Беларусі будуть усталіваны ў адпаведнасці з дамовай аб саюзнай дзяржаве. Гэтая папярэдняя дамоўленасць застаецца ў сіле. Мы гатовыя пайсці на такое падышэнне цнаў, на якое пойдуть расейскія прадпрыемствы».

Ацэнкай рыначнага кошту «Белтрансгазу» займаецца галіндзкі банк ABN Amro. Паводле словаў Сідорскага, працэдура ацэнкі мае скончыцца ў лістападзе. Да канца году бакі мусіць азнаёміцца з вынікамі ацэнкі і вызначыцца з умовамі стварэння СП і коштам паставак газу ў Беларусь у наступным годзе.

Кіраўнік дыпляматычнай місіі Расеі ў Беларусі Аляксандар Сурыкаў лічыць, што

кошты на газ для Беларусі ня мусіць перавышаць 100—120 даляраў за тысячу кубаметраў. У той жа час ён папярэджае, што тэрмін дзеяньня вышэйзгаданага міждзяржаўнага пагадненьня, якое расейскі бок так і не ратыфікаваў, сканчаецца ў красавіку 2007 г. Калі ж Расея ў выніку нязгоды зь Беларусяй адмовіцца ад умоваў пагадненьня, гэта дасыць ёй нагоду не паставляць сюды газ па ўнутрырасейскіх цэнах. Але дыплямат на тое й дыплямат. А вось газпромаўская кіраўніцтва мае сваё бачаныне сытуацыі. «Пераход на рынковыя цэны ў выпадку зь Беларусью адбудзеца незалежна ад вынікаў перамоваў», — сцівярджае крамлёўская крыніца расейскай газеты «КоммерсантЪ». У «Газпрому» пытаныні штогадовых паставак газу ў Беларусь ба-чацца выключна з пазыцыяў камэрцій. Іншая реч — стварэнне сумеснага прадпрыемства, якое разглядаецца ў якасці стратэгічнага кірунку супрацоўніцтва ў газавай сферы. «Калі ў нас будзе стратэгічнае бачаныне супрацоўніцтва ў газавай сферы, усе дробныя пытаныні, уключна з штогадовімі стамляльнымі перамовамі напярэдадні зімняга сезона, адойдуть на задні плян», — мяр-

куе крыніца ў Крамлі. Гэта азначае, што ўзамен за атрыманыя актывы «Белтрансгазу» Беларусі цягам некалькіх гадоў дазволіць атрымліваць газ па цэнах, ніжэйшых, чым на Захадзе. Расейскія партнёры «Белтрансгазу» бачаць у апошніх заявах Сідорскага зрух.

Пераабраныне Сідорскага на пасаду прэм'ера незалежным экспертымі тлумачыліся сярод іншага і жаданьнем перакласыці на яго адказнасць у выпадку магчымага правалу перамоваў ці здачы «Белтрансгазу» Расеі. За прыгожай шыльдай «стварэнне сумеснага газатранспартнага прадпрыемства» можа хавацца старая схема: здача навечна чарговага элемэнту нацыянальнага сувэрэнітetu ўзамен за яшчэ пару гадоў таннага газу.

Сямён Печанко

У 2006-м
у Беларусь будзе
паставлена 21 млрд м³ газу.
Мы атрымліваем газ з Расеі
па цане 46,68 даляра за
1000 м³. Транспартны
тарыф складае 0,75 даляра
за 1000 м³ пры
транспартаванні газу
сеткамі ААТ «Белтрансгаз»
і 0,46 даляра —
газаправодам «Ямал—
Эўропа».

Мітрапаліта Філарэта зачапіў «Жывы журнал»

15 верасьня ў Менскім эпархіяльным упраўлененні праішло паседжанье Эпархіяльнае рады пад старшынёствам мітрапаліта Філарэта. На паседжанні разглядалі пытаныні публіцыстычнай дзеянасці клірыкаў Праваслаўнай Царквы ў Інтэрнэце і друкаваных выданьнях.

Гаворка ішла пра дзеянасць святата Аляксандра Шрамка, клірыка Свя-

тапакроўскага храму Менску. Айцец Аляксандар вядомы карыстальнікамі Інтэрнэту як аўтар сайту «Дзёньнік сівятара». Апошнім часам а.Аляксандар пісаў артыкулы на розныя пытаныні царкоўнага жыцця.

На думку япархіі, у тых публікацыях а.Аляксандар выяўляў меркаваныні, якія «не адпавядаюць высокаму сану праваслаўнага сівятара».

Эпархіяльная рада пастанавіла пасаду а.Аляксандру Шрамку кінуць дзеянасць у Інтэрнэце і засяродзіць свае выслікі на пастырстве.

Паводле сайту orthodoxy.org.ua

Сайт «Царква»

churchby.info.

Адрес няправільнага «жывога журнала»

priestal.livejournal.com.

Хмарачос на Замчышы

Імя яго ўласніка ніхто не называе.

Нягледзячы на ўсе пратэсты, будаўніцтва бізнес-цэнтра пасярод менскага замчышча працягваецца. Год таму, падчас адзінага за ўсю гісторыю незалежнае Беларусі грамадзкага абмеркаваньня пляніроўкі гістарычнага цэнтра, гэты праект крытыкаваўся найболей. «З кампазыцыйнага пункту гледжання гэта non-sense. Побач дзве «высоткі». Грубая горадабудаўнічая памылка», — казаў заслужаны архітэктар Беларусі Яўген Заслаўскі. Рэзка супраць хмарачосу на праспэкце Пераможцаў замест былога кавярні «Рэчанька» выступаў лідэр Таварыства аховы помнікаў Уладзімер Дзянісав, заслужаны архітэктар Вальмен Аладаў.

Праект, які адмыслоўцы называюць і кітайскім тэрмасам, і сіласнай вежаю, быў створаны ў 2003 г. архітэктарами Анатолем Цэйтліным. Архітэктурна-гірадабудаўнічая рада пры галоўным архітэктары Менску ўхваліла працу.

Нават галоўны на той час архітэктар сталіцы Руслан Белагорцаў мусіў прыз-



наць: праект зусім не адпаведны месці. Але... гэта прыватная ўласнасць, будаўніцтва вядзеца, усё зацверджана... Таму брутальная горадабудаўнічая памылка, насуперак законам дзяржавы, маралі й лёгкі, выпраўляцца ня будзе. Зрэшты, яна яшчэ ня зробленая, хітраў як мог сп.Белагорцаў. Давайце пабачым, як дабудуюць.

То бок пачакаем, пакуль забойца дакатуе ахвяру, а пасля ўжо будзем яго судзіць!

Прайшоў год. У Менску зьнішчылі

яшчэ тузін помнікаў старасьвetchыны, пайшоў з гэтага съвету Руслан Белагорцаў, які гэтулькі часу прысьвяціў апраўданню ў СМІ звычайнага вандалізму. Палымяная леташня дыскусія, з узделам вядомых архітэктараў, прадстаўнікоў творчых саюзаў, грамадзкіх арганізацій, Менгарвыканкаму, міністэрстваў архітэктуры і культуры й Адміністрацыі прэзыдэнта, стала гісторыяй. Вынік дыскусіі — сама дыскусія, і новых не прадбачыцца. А велізарныя праекты ў сэрцы Менску рэалізуюцца таемна ад грамадзтва. Болей за тое, ад 2003 г. ніхто не называў імя новага ўласніка «Рэчанькі», які яе зынёс і наварочвае новую спаруду. Імя інвестара такога аб'екту і ў такім месцы — таямніца?

А навонік афіцыёз мітусыліва прапануе радавацца таму, што ўдарнымі тэмпамі, нягледзячы на грамадзкія пратэсты й не зважаючы на прафесійную крытыку, расыце гатэль «Эўропа»...

А праз год, пэўна, будзем радавацца вясёлкаму вязаньюлю люстранога хмарачосу пасярод старадаўняга Замчышча. І каму тады якая справа, што новабудоўля пасаджаная на рэчышча Нямігі і што тэрыторыя мае запаветны статус з машэраўскіх часоў? Пагатоў і вінаватых ужо ня будзе, тых, хто выдаваў гэтыя дазволы...

Сяргей Харэўскі

Паркінг-падман

«Загубілі мы палову Нямігі. Давайце ўсё ж зробім другую палову», — казаў падчас абмеркаваньня праекту дэталёвой пляніроўкі забудовы гістарычнага цэнтра Менску старшыня экспертынай рады пры Саюзе архітэктараў Вальмен Аладаў. Пасля месяцаў вялаця-кучага соўганаўня аднавіліся будаўнічыя працы на паркінгу над Нямігай. Работа ідзе шпарка, съязжаюцца да

зімы. Паркінг на Нямізе разылічаны на 373 месцы. Няўброеным вокам бачна, як праектаўшчыкі й будаўнікі нахабна падманулі і сваіх калегаў, і грамадзтва. Рэальны маштаб і характар бетоннае спаруды зусім не адпавядае праекту. Каб пепраканацца, зірніце на ілюстрацыі.

Зылева — прыгожы праект з дэкараваным паркінгам на фоне дрэваў і панарамы Верхняга гораду. Справа — тое, што ёсьць. Калі бы тыя дрэвы і захаваліся, хто б іх пабачыў за бетоннай сцяной, за якой нахват вежаў касцёлу не відаць?

СХ



«Дом Москвы» на Млыне Мянеска



Па Калядах плянунеца знос старога будынку ля гатэлю «Беларусь», дзе месціца Дом дзіцячае творчасці. Цягам бліжэйшых двух гадоў на яго месцы й на тэрыторыі даўніх Старажоўскіх могілак мае паўстаць расейскі бізнес-цэнтар «Дом Москвы». Ініцыятыва зыходзіць ад маскоўская мэра Лужкова. Пад яго праект выдаткавана агулам 3 гектары старажытнага менск-

кага перадмесція Пярэспа.

Праект прайшоў усе ўзгадненны, цяпер вядуцца падрыхтоўчыя працы пад будоўлю. «Дом Москвы» мае стаць новым сымбалем Менску.

Акурат гэтым месцам, кажа народнае паданьне, стаяў Млын волата Мянеска. Ад гэтага ўрочышча над рэчкай Пярэспай, на шляху Віленскім, паводле легенды, і па-

чаўся Менск. Ад XVIII ст. тут былі праваслаўныя могілкі. У 1980-я іх часткова зруйнавалі й разрабавалі. Цяпер гэты помнік археалёгіі, гісторыі й прыроды будзе звязаны цалкам. Будаўніцтва на тэрыторыі Пярэспы недапушчальнае з гледзішча бытчнага, бо гэта тэрыторыя па-першым межы, на якіх хавалі нябожчыкаў да 1950-х гадоў, а па-другое — тут лягендарны закуток, звязаны з самым сакральным для Менску паданьнем. Будаўніцтва будынка штабнага аб'екту ў гэтай частцы гораду непапраўна скажаць увесь краявід, у выніку чаго рэшты гісторычнага асяродзьдзя (царква Марыі Магдаліны, пякарня,

багадзельня і г.д.) апынуцца ў канфліктным атачэнні. Невзвратна будуць страчаныя патэнцыйна вельмі каштоўныя помнікі архітэктуры першай паловы ХХ ст. і помнікі археалёгіі (гэта тэрыторыя слаба вывучаная). Ідеяльная замена аднаго асяродзьдзя на зусім іншае, супяречлівае нашай нацыянальнай мэнтальнасці, наяве вялізарны ўдар па нашай ідэнтычнасці. А з боку Траецкага перадмесція будзе разбудавана вуліца Старавіленская. Тамака, на месцы старасьцецкіх кварталаў, вырасце найбуйнейшы жыллёвы комплекс з паркінгамі й бізнес-цэнтрамі.

СХ

Бетонны шматузроўневы стары горад



«Новую Эўропу», што па вуліцы Інтэрнацыянальнай, 3, пачалі будаваць 15 гадоў таму. Але ў буралене палітычных і эканамічных хваляў на яе забыліся. Ці то інвестара пасадзілі, ці то зъехаў. Аб'ект быў адабраны на карысць дзяржавы. Стары праект гатольчыку здаецца ўладам ужо задробным, без размаху. Таму на рагу Інтэрнацыянальнай і Гарадзкога валу неўзабаве мусіць паўстаць цалкам новы аб'ект: бізнес-цэнтар, з аб'ектамі гандлю, «общепітам», офісамі і вялізарным шматузроўневым паркінгам.

Указам Лукашэнкі функцыі адзінага заказчыка ў гісторычным цэнтры сталіцы вызначаны за Менгарыканкамам, што ў сваю чаргу... дэлегаваў іх адмыслова пад тое створанаму прадпрыемству «Мінская спадчына». Яно й распачынае маштабную будоўлю сеткі паркінгаў і офісаў у старасьцецкіх кварталах. Бетонны шматпавярховік на Інтэрнацыянальнай злучыцца з паркінгам на Нямізе праз яшчэ адзін вялікі паркінг, што разъляжыцца ад Гарадзкога валу ўздоўж Нямігі да Камсамольскай.

А яшчэ за плячыма грамадзкасці, без анікага абмеркавання адбыўся закрыты інвэстыцыйны конкурс па рэалізацыі паркоўкі на 300 месцаў у раёне за кінатэ-

атрам «Москва». Разглядаюцца пытаныні аб разъмяшчэнні падземнай паркоўкі ў раёне музея вайны. У раёне Юблейнай плошчы плянунеца будаўніцтва паркоўкі на 300 месцаў.

Натуральная, прадугледжваецца «частковы» знос старых будынкаў. Пэрымэтар гісторычнага цэнтра Менску будзе ўяўляць сабою сучэльны бетонны шматуз-



роўневы паркінг.

Практыка рэальнага будаўніцтва сведчыць пра тое, што заўсёды рэальный маштаб навабудаў у старой частцы гораду перавышае праектны. На карынцы — адно, а насамрэч — іншае. Але нават на праектах відаць, наколькі несувиерна вялікім будзе гмах на рагу Інтэрнацыянальнай і Гарадзкога валу. Усе відавыя й пэрспектыўныя сувязі паміж гісторычнымі дамінантамі (вежы храмаў, Пішчалаўскага замку, бэльвэдэра КДБ ды г.д.) будуць перарваныя. Цэнтар Менску на будзе цалкам новае, нечаканае ablічча, нічым не звязанае з усёй сваёй гісторыяй. Падобна, што і самі праектанты й чынавенства зьдзіўляцца, пабачыўшы яго. Як зъдзіўіся, пабачыўшы Голема, доктар Франкенштайн.

СХ

Віка – толькі нагода

10-гадовая Віка зь Вялейскага дому-інтэрнату ў апошнія дні стала галоўнай герайней эўрапейскіх інфармацыйных стужак.

Італьянская сям'я Марыі К'яры Барначын і Александра Гвіста з курортнага гарадка Кагалета пад Генуяй, адмаялецца вяртаць яе на Радзіму. Сужэнцы нават звязраліся ў суд, каб працягнуць знаходжанье беларускі на Апэнінах. Але суд адмовіў.

Італьянцы съцвярджаюць, што Віка распавяляла ім пра маральную, сексуальную і фізычную зынявагі, якія ёй даводзіліся цярпець у інтэрнаце, таму яны і вырашылі ў мэтах бясспекі пакінуць дзяўчынку ў сябе. Марыя і Аляксандра кажуць, што Віка паабязала скончыць жыцьцё самагубствам, калі яе вернуць у Беларусь.

Два тыдні было невядома, дзе знаходзіцца Віка. Пракуратура Генуі яшчэ на мінультым тыдні распачала крымінальную справу на факт утывання дзіцяці. Карабінэры правялі цэлы шэраг мерапрыемстваў вышуку, але пакуль бяз плёну.



Прыёмныя бацькі – Марыя К'яры Барначын і Аляксандар Гвіста (справа) з адвакатам пасылья судовага паседжанья.

Афіцыйны Менск пагразае (нібы гэта трэба камусыць ў Эўропе, а не самім беларускім дзециям) перастаць пускаць дзяцей на аздараўленне за мяжу, калі Віку ня вернуць назад. Італьянская паліцыя пачала вышук сям'і разам зь дзяўчынкай, а МЗС Беларусі прапанавала сям'і Барначын—Гвіста прыехаць разам з Вікай у Беларусь, каб пераканацца, што ў вялейскім доме-інтэрнаце дзяўчынцы нішто не пагражаюць.

Грамадзкая думка ў Італіі падзялілася на дзіве часткі. Большасць жыхароў выступіла за тое, каб Віка не вяртлася дадому. У яе абарону выступіў нават ксёндз Даніеле Грэлі, які выказаў гатоўнасць схаваць дзяўчынку ў сваім касыёле. Пачаўся збор подпісаў у абарону дзяўчынкі.

За тое, каб аддаць дзяўчынку беларускаму боку, выступаюць толькі тыя сем'і, якія бліжэйшым часам маюць узяць да сябе на выхаванне беларускіх дзетак: яны баяцца, што ў адваротным выпадку зрабіць гэта будзе немагчыма.

Дырэктар Вялейскага дому-інтэрнату Мікалай Ваўчкоў гаворыць, што нядаўна інтэрнат прайшоў



Віка Мароз.

звышпратрабавальну праверку інспектараў зь Міністэрства адукацыі і яны не пацвердзілі чутак пра нібыта жорсткае абыходжанье з дзецимі. Таму ён мяркуе, што гэта звычайныя выдумкі Вікі — «дзіцячая фантастыка». Мікалай Ваўчкоў адзначае, што за ягоную працу ў інтэрнаце гэта першая такая гісторыя, раней нічога падобнага не здаралася. «Мы патрабуем, каб Віка была вернутая да нас».

Кіраўнічка прадстаўніцтва італьянскага дабрачыннага фонду «Дапаможым ім жыць» Святланы Ўнук адзначае, што праз гэты скандал найбліжэйшымі днямі на Апэніны не паляціць група з 60 чалавек. Яна кажа, што ад усёй гэтай гісторыі найбольш пакутуюць дзеци. Унук кажа, што за апошнія гады колькасць дзеци, якіх іх прадстаўніцтва вывозіць у Італію, значна скарацілася. «Калі ў 1997—1998 г. мы вывозілі на аздараўленне каля 7500 дзеци, то сёлета ў найлепшым выпадку атрымаліца 300—400. Працы з кожным годам становіцца ўсё меней», — з сумам зазначае С.Унук.

У іншым дабрачынным фондзе — «Дрэва жыцця» — на пытанні карэспандэнта «НН» адказваць адмовіліся, заявіўшы, што ня маюць

паўнамоцтваў камэнтаваць, ды парайлі звязратаца да намесніцы міністра адукацыі Таціяны Кавалёвой.

Цікава, што падобная гісторыя ўжо здарылася два гады таму ў амсьціслаўскім інтэрнаце для сіротаў. З Італіі тады таксама не вярнулася дзяўчынка. Праўда, цяпер яна шчасліва жыве ў багатай італьянскай сям'і са згоды Міністэрства адукацыі. Вось толькі дырэктар гэтага інтэрнату ўвесну атрымаў 5 гадоў калені.

Вяляйчанка Віка яшчэ на пэўны час застанецца герайней навінаў, але няма пэўнасці, што будзе пасылья. Ці не паслужыць гэты інцыдэнт зачэпкай для ўладаў, каб цалкам забараніць выезд беларускіх дзеци і юнакоў за мяжу? Гэта ўпісваецца ў агульную тэндэнцыю абмежавання контакту беларусаў з замежнікамі.

Так, кагадзе была ўручана нота пратэсту беларускага МЗС часоваму паверанаму ў справах ЗША ў Менску Джонатану Муру і прадстаўніку Дзярждэпу ЗША ў Вашынгтоне. У ноце съцвярджаецца, што амэрыканскія ўлады не гарантуюць належным чынам бясспеку беларусам у ЗША. Прычына — тры трагічныя інцыдэнты, што здарыліся за апошні час зь беларускімі грамадзянамі, якія знаходзіліся ў Амэрыцы паводле праграмы «Праца і падарожжа летам».

Зыміцер Панкавец

Італьянскія карабінэры знайшлі Віку Мароз

Калі вярстаўся нумар, прыйшла навіна, што 10-гадовую Віку Мароз знайшлі сёньня ў раёне Валь д'Аоста на мяжы з Францыяй. Прагэта заяўлі адвакаты сям'і Джуста—Барначын. Паведамляюць, што зь дзяўчынкай былі абедзве бабулі — маці Александра Джуста й Марыі Барначын.



Мілінкевіч правёў перамовы з прэм'ер-міністрам Фінляндыі

19—20 верасьня лідэр аб'яднаных дэмакратычных сілаў Беларусі Аляксандар Мілінкевіч быў з афіцыйным візитам у Фінляндыі, якая цяпер старшынюе ў Эўрапейскім Звязе. У Хельсинках адбылася двухбаковая сустрэча з прэм'ер-міністрам гэтай краіны Мацьці Ванханенам. Была абмеркаваная мажлівая рэакцыя Эўропы на

пагрозу незалежнасці Беларусі. Гаворка ішла таксама пра ўдасканаленне эўрапейскай палітыкі ў дачыненьні да Беларусі і эўрапейскай салідарнасці з палітэканічнымі ў нашай краіне.

Затым тамсама, у палацы ўраду, адбыліся сустрэчы з старшынём фінскага парламента Паава Ліпанэнам, лідэрамі парламэнцікіх фра-

кцый. А.Мілінкевіч выступіў з дакладам у Фінскім інстытуце замежнапалітычных дачыненняў, дзе выкладаў альтарнатыўнае бачанье беларускімі дэмакратычнымі сіламі эканамічнага і палітычнага разьвіцця Беларусі і перспэктывы беларуска-расейскіх адносін.

— Тэма Беларусі павінна па-ранейшаму заставацца ад-

ной з галоўных і праблемных для краін Эўропаю. Гэтай мэце і прысьвечаны мой візит у Фінляндыю, якая цяпер стаіць на чале Эўразіязу, а яе прэм'ер-міністар, фактычна, зьяўляецца кіраўніком гэтай эўрапейскай супольнасці, — адзначыў А.Мілінкевіч.

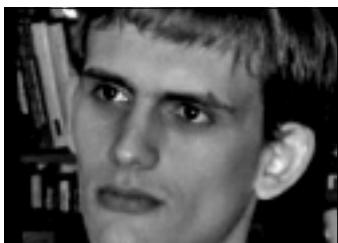
Фінляндыя старшынюе ў ЭЗ з 1 ліпеня 2006 г. Яшчэ на працягу больш як трох месяцаў яна будзе адказная за стан эўрапейскіх справаў і будзе ўплываць на акцэнты палітыкі ЭЗ.

Milinkovich.org

Знайшоўся Антон Тарас

У Севастопалі знайшоўся беларускі журнالіст і перакладчык Антон Тарас. Ён зынік 21 ліпеня, і з той пары не было звестак, што зь ім. У мінулу суботу Антон вярнуўся ў Беларусь.

Зъміцер Панкавец



Усё вырашыў голас Шэймана

15 гадоў таму Вярхоўны Савет зацвердзіў бел-чырвона-белы сцяг.

19 верасьня 1991 г. Вярхоўны Савет прыняў у якасці дзяржаўных бел-чырвона-белы сцяг і герб «Пагоня». Вось што ўспамінае дэпутат ВС XII склікання, ганаровы старшыня Беларускага ПЭН-Цэнтра Лявон Баршчэўскі.

«Вяртаныне нацыянальных сымбаліяў было адным з найболып пасыяковых праектаў апазыцыі БНФ. У вельмі каштоўнай тэрмін, за месяц з моманту заканчэння пуччу і набыцця незалежнасці, была праведзеная велізарная праца, у тым ліку ў кулоарах.

Размовы вяліся з былымі лідэрамі КПБ, у першую чаргу з абласнымі кіраўнікамі, з былым старшынём прэзыдыму Вярхоўнага Савету Георгіем Таразевічам. З тагачасным прэзыдэнтам Акадэміі навук Уладзімерам Платонавым, з мітрапалітам Філарэтам.

Ініцыятыву ў гэтым пытанні выявілі Зянон Пазняк, Валянцін Голубеў і Алег Трусаў — усе яны гісторыкі. Іх намаганнямі ўдалося змабілізаваць мас-такоў: Аляксея Марачкіна, Міколу Купаву, Уладзімера Крукоўскага, Лява

Талбузіна — і падрыхтаваць ўражвальнную выставу пра гісторыю нацыянальных сымбаліяў у фое залі паседжанняў ВС.

Мітрапаліт Філарэт сказаў прыблізна так: вялікі гонар і добры знак для краіны, калі яна будзе жыць пад бел-чырвона-белымі колерамі Хрыста.

Для прыняцця закону патрабавалася 174 галасы, але каб унесыці адпаведныя змены ў Канстытуцыю — 230 галасоў. Пры першых галасаваннях аднагодвух галасоў не хапала. Было то 228, то 229. Пасля дадатковага аблескавання сыпікер Станіслаў Шушкевіч паставіў на галасаванне яшчэ раз, і неабходная колькасць галасоў была сабраная.

Было заяўлена, што дэпутат Віктар Шэйман на месцы адсутнічаў, а ў раздрукаваных выніках наступаць яго прозывішча стаяла «за». Тады спадар Шэйман устаў і заявіў, што сапраўды, ён галасаваў «за». І пасля заявы адразу выйшаў уніз, паколькі пачуваўся нядобра. Такім чынам, адпаведны закон уступіў у сілу».

АГ

Шпіёнская гульня з удзелам былога менскага журналіста

Супрацоўнік Чэскага тэлебачання ў Маскве Ян Молачак пазбаўлены акредытациі Міністэрствам замежных спраў Расеі, у адказ на адмову ў акредытациі карэспандэнта расейскага агенцтва Леаніда Сьвірыда.

Газета *DNES* называе Я.Молачка ахвярай «вялікай шпіёнскай гульні». Добра інфармаваны чэскі дыпілямат заявіў газэце, што Л.Сьвірыдаў «быў чэскімі службамі выведкі выкрыты як агент, які працаўваў пад выглядам журналіста».

У пачатку 90-х Леанід Сьвірыдаў быў карэспандэнтам менскага бюро Ўсерасейскай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі «Россія» і быў выдвараны зь Беларусі. Пасля таго ён працаўваў у Ізраілі, а з 2001 г. — у Празе карэспандэнтам агенцтва «РИА-Новости». З 2003 г. ён у Варшаве. Цікава, што Л.Сьвірыдаў наведваў многія імпрэзы з удзелам лідэраў беларускай апазыцыі ў Варшаве.

МБ



Леанід Сьвірыдаў (другі справа) быў блізка знаёмы з многімі ўсходнеэўрапейскімі палітыкамі.

Лісты з Валадаркі

23 верасьня сябры і паплечнікі **Зымітра Дашкевіча** атрымалі першыя ягоныя лісты з Валадаркі. Датаваныя яны 19 верасьня.

«Прывітаньне, сябры!

У мяне ўсё добра, уваходжу ў спакойны рytm жыцця на Валадарцы. Кенска, што трапіў на выходныя, таму трывдні вымушаны сядзець у «адстойніку». Гэта такія камеры, што служаць перавалочнаю базаю перад самою Валадаркаю. У памяшканыні 12 м² сядзіць 25 чалавек. Спалі троє сутак седзячы. Кумар ад цыгарэтаў такі,



**Апошні здымак Зымітра Дашкевіча перад затрыманнем.
Цягнік з Магілёва ў Менск.**

Ольга Дарашкевіч

што ня бачна суседній съязны — з усіх я адзін не палю.

Сённяня паднялі ў «хату» №92. Тут крыху веслялей — 16 шконак і 21 чалавек. Сматрыла хаты — малады хлопец, гадоў мае 27. Паціху абжываюся. Як казаў наш брат Фінік, «мышыная вазня».

Час, безумоўна, цяжкі. Выпрабавальны. Ад таго, як мы пераадолеем гэтую выпрабаваныні, залежаць лёс «Маладога фронту» і лёс беларускай моладзі, якой, я больш чым перакананы, згуртуеца вельмі шмат у выпадку спынення нашай дзеянасці».

У адным з лістоў Зымітер піша, што чакаў такога павароту падзеяў, хоць ня думаў, што «закрыто» яго так хутка. Узгадвае, што за дзень да «пасадкі» павесіў на вуліцы сушыца бялізну.

Юлія Дарашкевіч

Мікалай Статкевіч: Новы Кангрэс ня дасьць асобы, роўнай Мілінкевічу

Палітыкі камэнтуюць заяву Аляксандра Казуліна, які заклікае тэрмінова правесцьці Кангрэс дэмсілай.

Пятро Краўчанка, экспертар замежных справаў Беларусі:

Добрая ідэя — задзейнічаць у палітыцы эміграцыю, прадстаўнікоў ВС ХІІІ склікання, афіцыйныя структуры. Трэба выходзіць па-за рамкі партыйнасці. Тым больш, такія думкі знаходзяць сеніяна падтрымку і змяжой, і сярод менскіх інтэлектуалаў.

Анатоль Лябедзька, старшыня АГП:

Мы выступалі за правядзенне чарговага Кангрэсу дэмакратычных сілаў адразу па

выбарах, тады ён быў актуальны. Склікаць КДС тэрмінова немагчыма. Ціпер актуальная тэма мясцовых выбараў, яны даюць магчымасць наўпроставага контакту з людзьмі. Падчас кампаніі можна сфармаваць склад удзельнікаў наступнага КДС, які будзе больш прадстаўнічым за мінулы. Іншыя пытаныні (Грамадзкі трывнал і г.д.) у той ці іншай ступені агульваліся раней.

Мікола Статкевіч, лідар БСДП (Народная Грамада):

Чарговы Кангрэс дэмакра-

тычных сілаў можа быць скліканы толькі ў выключных выпадках (пагроза страты суверэнітэту) альбо напярэдадні буйных палітычных кампаніяў (парламэнцкая выбары 2008 г.). Людзі чакаюць ад нас барацьбы з рэжымам, мы ж распачынаем барацьбу сярод сваіх. Новы Кангрэс ня дасьць нам асобы, роўнай Мілінкевічу, яго не заменяць ні Лябедзька, ні Калякін, ні Статкевіч, таму трэба дасць яму працаўцаў. Тым больш на Кангрэсе, дзе яго абраці адзінным кандыдатам ад аўтадэ

най апазыцыі, былі і былыя дэпутаты Вярховага Савету, і эмігранты.

Аляксандар Мілінкевіч, лідар аўтадэпутатаў:

Я ня супраць правядзення Кангрэсу. Але толькі ў тым выпадку, калі яго правядзенне не падменіць сабой працу з людзьмі і не прывядзе да канчатковага расколу кааліцыі. Нельга растрачваць здабытыя цягам апошняга часу аўтарытэт, ён і так падае ў вачох людзей.

СП



На развязанье з Валером Дашкевічам

Слова пра эканаміста Валера Дашкевіча гаворыць галоўны рэдактар газеты «Беларусь и рынок» Вячаслав Хадасоўскі:

«Я супрацоўнічай з Валерам, на-
пэўна, ад часу заснавання нашай га-

зеты, а гэта значыць ад 1990 г. Сёньня мы страцілі аднаго з найбольш выбітных эканамічных аналітыкаў. Мяне заўсёды звідзіляла, наколькі дакладнымі і прарочымі былі ягоныя прафесійныя прагнозы. Гэта быў найэрудыраванычайшы чалавек, які, апроц сваіх эканамічных ведаў, валодаў журналісткім талентам, бо ягоныя артыкулы былі даступныя да разумення

IN MEMORIAM

на толькі для вузкіх спэцыялістаў, але і для паспалітых грамадзянаў. Мы страцілі эканамічнага прарока: калі б да парада Дашкевіча прыслухоўваліся ўсе, каму належала, то мы мелі б куды менш пытаньняў і проблемай у эканамічнай галіне. Разам з тым, гэта быў проста чудоўны і шчыры чалавек, якога ўсім нам будзе вельмі не ставаць».



Напішы палітвязьню

Яму цяпер цяжка.
Твой ліст можа
выратаваць яго.

211300 Віцебскі раён, пас. Віцьба,
ВК №3, Казуліну Аляксандру.

220050 Менск, вул. Валадарская,
2, СІЗА №1, кам93, Дранчуку
Цімоху.

220050 Менск, вул. Валадарская,
2, СІЗА №1, кам 187, Астрэйку
Міколу.

211656 Віцебская вобласць,
Полацкі раён, п.а. Малое Сітна,
вул. Лясная, 11, да
запатрабаваныня, Севярынцу
Паўлу.

220050, г. Менск, вул.

Валадарская, 2, камера 9-2,
Дашкевічу Зымітру

212002 г. Магілёў, вул. Пушкіна,
65, ПУОТ №43, пакой 211,
Фінькевічу Артуру.

247511 Гомельская вобласць,
Рэчыцкі раён,
в.Баршчоўка, ВУАТ №22, Клімаву
Андрэю.

Пухавіцкі раён, вёска Блонь,
Статкевічу Мікалаю.

211791 Віцебская вобласць,
Глыбокае-1, ВК-13, атрад №7,
Круку Івану.

Газэта Выборча: «Беларускія студэнты перамаглі польскі балаган»

268 беларускіх студэнтаў, актывістаў апазыцыі, якія з чэрвеня знаходзяцца ў Польшчы, былі разъмеркаваныя ў сераду на далейшае навучаньне.

Некаторыя з іх спачатку трапілі на ў тых ўніверсітэты і не на тых спэцыяльнасці, якія яны пазначалі ў сваіх анкетах. Артура, які ў Беларусі вывучаў інфарматыку, у Польшчы адправілі на мэталургію. Вольгу, якая да гэтага трох гадоў вывучаала PR, разъмеркавалі на палітологію.

У адказ студэнты акупаўлі офіс *Studium Europeu Wschodniej* у Варшаўскім універсітэце і напісалі каля 80 заяваў з адмовамі. «Беларускія студэнты ў польскім балагане», — назвала рэпартаж пра гэта «Газэта выборча» на мінулым тыдні.

Разъмеркаваньнем беларускіх студэнтаў ва ўніверсітэты займаўся дырэктар *Studium Europeu Wschodniej* Варшаўскага ўніверсітэту Ян Маліцкі і два ягоныя супрапоўнікі. Усю гэту мітусь-

ню яны тлумачылі, асноўным чынам, памылкамі ў перакладзе назваў кірункаў навучання ў анкетах.

Пад ціскам пратэстаў пасяля некалькіх дзён рэфлексіі Ян Маліцкі абвесьціў, што пераправерыць разъмеркаваны. «Малія гарады і прыватныя ўніверсітэты будуць выключаныя з праграмы. Студэнты будуць навучацца ў дзяржаўных ВНУ ў вялікіх гарадах», — паведаміў ён. Каля трыццаці з іх запросяць на гутарку, каб высветліць зробленыя памылкі. Маліцкі кажа, што стыпэндыйная праграма рэалізуецца слушна, і дарма беларускія студэнты «замест таго, каб з энтузіязмам вывучаць польскую мову, з энтузіязмам акупаўлі інстытут».

У панядзелак Варшаўскі ўніверсітэт наведаў Аляксандар Мілінкевіч. Ён паве-

даміў карэспандэнту: «Мы ўдзячныя Польшчы. Праўда, бракавала спакойнага дыялёгу са студэнтамі. Гэта маладыя людзі, што доўга знаходзяцца па-за домам і нават

польскага прэм'ера: «У нас не было шмат часу на арганізацыю праграмы, мы дзейнічалі спонтанна, каб прыняць беларусаў як найхутчэй».

У межах стыпэндый студэнты атрымоўваюць месца ў польскіх навучальных установах, месца ў інтэрнаце і 1240 злотых стыпэндый што-месяц (каля 400 даляраў). «Беларускія студэнты перамаглі балаган», — цепышца разъмеркаваныя не былі прафесійна апрацаваныя».

Міхал Дворчык, дарадца

ВД, МБ



Дырэктар *Studium Europeu Wschodniej* Варшаўскага ўніверсітэту Ян Маліцкі сярод беларускіх студэнтаў.

З МЕСЦА ПАДЗЕЯЎ

Балаган з падараным канём

27 верасня а 8-й гадзіне раніцы беларускія студэнты мусіць выселіцца з інтэрнату.

Падрыхтоўчая праграма скончылася, і кожны адпраўляеца ў свой універсітэт. Да позніяй ночы напярэдадні адміністрацыя праграмы выдавала накіраваныні, узгадняла з студэнтамі іх навучальныя ўстановы. Дакладныя звесткі аб разъмеркаваныні большасць студэнтаў атрымала толькі ўчора. У інтэрнаце збор рэчаў і пакаваньне торбаў.

Пасля таго як многія студэнты напісалі адмовы ад сваіх накіраваныняў, а актывісты разам з Мілінкевічам правялі перамовы з дырэктарам *Studium Europeu Wschodniej* Янам Маліцкім, ім прапанавалі новыя навучальныя месцы, больш адпаведныя спэцыяльнасцям. Многія студэнты былі незадаволеныя tym, што іх адпраўляюць у маленкія гарады. На сустрэчы з студэнтамі ў нядзелю ўвечары Ян Маліцкі выглядаў стомлены і тлумачыў, што гэтыя інстытуты нічым ня горшыя за варшаўскія, а часам нават і лепшыя: «Прашу вас не праводзіць са мной бойку за бойкай і не пратэставаць

толькі дзеля таго, што вы ня ведаецце гэтых гарадоў». Пан Маліцкі патлумачыў таксама, што пераследаваных студэнтаў накіроўвалі бліжэй да беларускай мяжы, каб іх часцей маглі наведваць бацькі.

Найбольш адказныя і самастойныя, не чакаючы падарунку лёсу, самі знайшлі сабе навучальныя месцы ва ўніверсітэтах, дзе ёсьць іх спэцыяльнасці. Ариём жадае навучацца архівазнаўству. Праграма пропанавала яму гістарычны факультэт, універсітэт непадалёк ад Варшавы. Ариём знайшоў сабе больш адпаведнае месца ў Кракаве і ўраніцу з групай сяброў адправіўся

«Усё гэта вельмі сумнэўна»

Фонд судзейнічанья інтэграцыі Беларусі і Pacei хоца стварыць «непалітычны рух рабочых».

24 верасьня ў Менску адбыўся сход працоўных, на якім прысутнічала сотня дэлегатаў з розных прадпрыемстваў Беларусі: ад рагачоўскага завода «Дыяпраектар» да «Беларуськалию».

Ладзіла сустрэчу грамадзкае аб'яднаныне «Фонд судзейнічанья інтэграцыі Рэспублікі Беларусь і Расейскай Фэдэрациі», кіраўніком якога зьяўляецца сакратар Партыі камуністаў Беларускай Валер Ухналёў. Мэтай сходу было стварэнне ў бліжэйшай будучыні непалітычнага руху рабочых, які б абараняў іх правы. Нягледзячы на дэклараваную апалітычнасць арганізацыі, на сход запрасілі палітыкаў і кіраўнікоў незалежных прафсаюзаў: Сяргея Калякіна (ПКБ), Аляксандра Бухвостава (былая Партыя працы), Анатоля Ляўковіча (старшыня БСДП (Грамада)), Генадзя Фядыніча (РЭПАМ) ды Аляксандра Ярошку (Незалежныя прафсаюзы).

Больш чым сам факт правядзення

сходу, цікавасць выклікала існаваньне фонду з такім спэцифічным назовам. Асабліва калі ўлічыць тое, што кіруе ім прадстаўнік палітычнай партыі, якая ўваходзіць у кааліцыю дэмакратычных сілаў. Цяжка ўяўіць сабе нешта падобнае ў той жа Украіне: любая тамтэйшая палітычна сіла, якая б наважылася на такое, сама мала значна звузіла б поле для палітычнай дзеянасці.

Вось што мяркуюць пра гэта ўдзельнікі сходу.

Аляксандар Бухвостаў: «На першым месцы мы бачым абарону правоў працоўных, асабліва ў цяперашнія ситуацыі, калі над усім пануе контрактная систэма. Што да фонду, то трэба зразумець, што сабрацца такому прадстаўнічаму сходу ў Менску іншым чынам было бы складана. Дый назва тут ня мае вырашальнага значэння. Створаны фонд мае на мэце прааналізаваць ситуацыю ў розных сацыяльных групах. Сёння гэта працоўныя калектывы».

Анатоль Ляўковіч: «Па шчырасці, я нават ня ведаю пра гэты фонд амаль нічога, пэўна, гэта нездзяржаўная арганізацыя. Нас, паліты-

каў, сюды запрасілі ў якасці гасцей. Ад «Грамады» на сходзе было некалькі дэлегатаў з рэгіёнаў».

А вось што кажа палітоляг **Андрэй Казакевіч**: «З аднаго боку, калі стварэнне пэўнай арганізацыі не пярэчыць закону, то чаму б і не. Тут галоўнае, як будзе дзеяніца пасля гэтая арганізацыя, якія яе мэты і наколькі яны сур'ёзныя. Зы іншага боку, нічога дзіўнага няма, што партыя — удзельніца дэмакратычнай кааліцыі мае дачыненне да стварэння фонду з такай назвай: беларускія камуністы ніколі не хавалі свайго бачання дачыненьня ў Расеяй».

«Усё гэта вельмі сумнэўна», — кажа пісьменнік **Уладзімер Арлоў**, адказываючы на пытанье пра слушнасць заснавання ўдзельнікамі дэмакратычнай кааліцыі інтэграцыйнага фонду. І дадае: «Гэта нагадвае гісторыю пра трайнскага каня».

Сямён Печанко



**Камуністаў
пераводзяць
на нелегальнае
становішча**

Міністэрства юстыцыі даслала ў Вярховны Суд пазоў аб прыпыненні дзеянасці Партыі камуністаў Беларускай

Як паведамляе прэсавая служба Мін'юсту, цігам праверкі дзеянасці ПКБ міністэрства дасылала ў партыю запыты па дакумэнты, што датычылі ейнага ліку. Аднак неабходных дакументаў партыя не падала.

Камуністы адмаўляюцца падаваць звесткі, каб не падстаўляць сваіх сяброду. Яны даказваюць, што закон не абавязвае іх падаваць такія дэталёвыя сіпсы.

Праграма Каліноўскага, доступ да навучанья на такіх элітных спэцыяльнасцях наўрад ці ім бы выдаўся.

Польскія палітыкі зрабілі ўсё магчымае, каб даць беларускай моладзі шанец на будучыню. Як скарысталася гэты шанец сама моладзь і як распарадзіліся імі адміністрацыя праграмы? Гэтыя пытаньні абмяркоўваюцца толькі шэптам. Але нават з тых, хто незадаволены сваім разъмеркаваньнем, вяртацца на радзіму пакуль ніхто не зьбіраецца. Асабліва тыя, каго ў Беларусі так і ня выключылі з універсытэту.

Вед, Varshava

Паўстаньне скончылася —

Віталь Тарас піша пра падзеі ў Будапешце.

Калі патрэбныя доказы таго, што гісторыя паўтарасці, дакладней, рухасцца цыклічна, дык сёлета ў верасьні яны зьявіліся. Падзеі ў Будапешце, дзе некалькі дзён і начэй працягвалася процістаянне паліцыі і мітынгоўцаў, абураных маной прэмьер-міністра, прымусілі ўспомніць 1956 год.

Толькі тады была ўжо глыбокая восень. 23 кастрычніка ў вініку масавых дэманстрацыяў пратэсту быў скінуты ўрад сталініста Ракашы. Месца прэмьера зноў заняў адхілены ад улады ў ліпені таго ж года камуніст Імрэ Надзь, які карыстаўся рэпутацыяй «ліберала».

Савецкія акупацыйныя войскі былі выведзены з Будапешту, а Надзь пайнфармаваў Москву аб намеры Вугоршчыны выйсці са складу Варшаўскага пакту. Перамовы на афіцыйным узроўні пачаліся 30 кастрычніка. Але ўсяго праз чатыры дні савецкія танкі павярнулі назад. Яны сутыкнуліся з упартым супрацівам вугорскага войска і яшчэ больш адчайнім супрацівам цывільнага насельніцтва. З дапамогай авіяцыі і артылерыі паўстаньне літаральна патапілі ў крыві. У гісторыі застайся подзвіг журнالіста вугорскага радыё, які ў перапынку паміж заклікамі аб дапамозе да міжнароднай супольнасці, што перадаваліся ў жывыя этэр, адстрэльваўся з акна студыі зь вінтоўкі.

Здавалася б, у падзеях 1956-га мала супольнага з падзеямі 2006-га ў Будапешце. Так, мой погляд суб'ектыўны. Я нарадзіўся за некалькі месяцаў да разгрому вугорскага антыкамуністычнага паўстаньня і ўсяго праз некалькі месяцаў пасля ХХ з'езду КПСС, на якім Хрущоў нібыта назаўсёды развітвітаўся са спадчынай сталінізму, асудзіў культ асобы і рэпрэсіі. У краінах Усходняй Эўропы прыйшлі да ўлады больш памяркоўныя камуністы — такія як Гамулка ў Польшчы, Надзь у



Вугоршчыне.

Пасля паразы паўстаньня Надзь быў злачынна выкрадзены савецкай спэцслужбай з тэрыторыі югаслаўскага пасольства, забіты і таемна пахаваны ў безназоўнай магіле. Яго перазахаваныне ў якасці нацыянальнага героя адбылося ў Будапешце толькі ў 1989-м, пасля падзення камунізму ў Эўропе. Гамулка сышоў з пасады генеска з ганьбай — пасля расстрэлу на пачатку 1970-х удзельнікаў першага рабочага страйку на Гданьскім узбярэжжы.

Зразумела, паміж тагачаснымі вугорскімі камуністамі на чале з Кадарам, вызваленым з ГУЛАГу і пастаўленым кіраваць суайчыннікамі пад наглядам Москвы, і сёньняшнім урадам левых сілаў на чале з прэмьерам-мільянэрам Дзюрчанем ёсьць агромністая розніца. Дзюрчань хация б прызнаў (хоці і не публічна), што ягоны ўрад ілгай народу пра сапраўдны стан эканомікі, каб перамагчы на выбарах. Камуністы ніколі не прызнавалі, што падманваюць народ заўсёды, незалежна ад выбараў. Но самі выбары пры камуністах былі суцэльнай маной. Як і ўся іх «інтэрнацыянальная палітыка». І гэтая гістарычная мана перад народамі засталася да канца ня

выкрытая. Наадварот, яна зноў набірае сілу ў наш час.

Спраба суду над КПСС неўзабаве пасля правалу путчу 1991 году скончылася суцэльным крахам. Бо ўсе кіроўныя пасады ў новай расейскай дзяржаве занялі экспамуністы і эксп-кагэбэшнікі.

Цяпер адзін з такіх патрабуе з Крамля ад былога краінаў-сатэлітак, каб яны назаўсёды забыліся на злачынствы былога СССР. Каб палякі забылі Катынь, Латвія, Літва і Эстонія — масавыя дэпартациі ў Сібір, Чехія — уварванье 1968-га, Вугоршчына — 1956-ты.

Узамен кіраўніцтву гэтых краінаў абішаюць «рэжым найбольшага спрыяньня» ў пастаўках расейскага газу і прывабных цэні на сырэвіну.

І ўрады гэтых краінаў неяк незаўважна для сябе пачынаюць пераймаць крывацішнія фармулёўкі «старэйшага брата», пачынаюць маніць самі сабе.

Помнік савецкім воінам-вызваліцелям «выпадкова апынуўся на шляху дэманстрантаў» — апраўдаеца перад расейскім МЗС вугорскае дыпламатычнае ведамства за верасьнёўскія беспарадкі ў вугорскай сталіцы. Сярод завадатараў беспарадкі, зразумела, заўважаны, у асноўным, скінгэды, а таксама хуліганы ды асобы, якія не

забудзьцеся

аднойчы прыцягваліся да крымінальны адказнасці за свае проціпраўныя дзеянні. (Ці ня праўда, вугорская паліцыя ня надта арыгінальна выглядае ў сваіх апраўданнях гвалту супраць маніфэстантаў у парабуйнані зъ менскай міліцыяй?)

Чырвоная зорка і сам пастамэнт былі апаганеные, канечне, таксама чиста выпадкова. І ўсе — і ў Маскве, і ў Будапешце — робяць выгляд, быццам вугорцы заўсёды любілі «савецкіх воінаў» вызваліцеляў». Як перад тым любілі расейскіх жаўнероў пад камандаваннем Суворава, што заліў крывёй паўстаньне Кошута. А ўжо як любілі жыхары Будапешту агэнтаў сваёй службы бяспекі,

роднаснай з ЧК-КГБ-ФСБ арганізацый — не перадаць словамі. Іх вешалі на ліхтарах падчас Будапештскага паўстання. А камуністычную сымболіку, найперш чырвоную зоркі, спальвалі на вуліцах разам з партбілетамі.

Што праўда то праўда: пасля паразы паўстаньня палова вугорцаў пайшла ў ВСРП, у службу бяспекі, у розныя іншыя дзяржаўныя ўстановы, закліканыя сачыць за сутрамадзянамі і прышчапляць ім камуністычныя ідэалы. Адтоль, з моладзевай сацыялістычнай арганізацыі пачынаў кар'еру здольны арганізатар Дзюранчань. Зразумела, у сучаснай Вугоршчыне, дэмакратычнай краіне, знайдуць выйсьце з крызісу — шляхам тых

самых муніципальных выбараў, напрыклад. Верасьнёўскія замашаныні стануть, хутчэй за ўсё, толькі чарговай перагорнутай старонкай у гісторыі гэтай краіны. Але я ўсё ж думаю, што гісторыя патрабуе выплаты ўсіх рахункаў. Толькі плаціць па іх даводзіца часам зусім іншымі пакаленнямі, якія й думаць ня думалі і нават ня ведаюць пра падзеі пяцідзесяцігадовай даўніны.

У Беларусі, напэўна, жывуць яшчэ тыя, хто ехаў на танках па чалавечых целях на вуліцах Будапешту, хто паглядаў у шчыліны бэтээраў на жыхароў Прагі. Яны маўчаць. Яны ні ў кога не прасілі прабачэння. Чаго зьдзіўляща, што гвалт чыніца амаль штодня над іхнімі дзецьмі на плошчах і вуліцах Менску? Нават не за тое, што яны пратэстуюць супраць маны. За тое, што яны пакуль яшчэ не развучыліся ўсіміхаща.

Хто народны ў Інтэрнэце?

Кідаецца ў вочы адрозньенніне ад вынікаў апытаньня экспертаў і галасаваньня чытачоў праз электронную і звычайную пошту. Лідэрамі на сайце сталі Уладзімер Арлоў ды Лявон Вольскі.

Калі першы і ў паштовым галасаванні не апошні, то Вольскі меў там толькі адзін голос. Узрос рэйтинг і Святланы Алексіевіч — на сайце яна на 3-м месцы. Генадзь Бураўкін ды Алесь Разанаў, што

займалі ў экспертаў першыя радкі, ад інтэрнатаў назыўніці відавочна менш галасоў.

У інтэрнэт-галасаваньні быў прапанаваны і пункт «гэтае званыне трэба адмяніць як савецкі перажытак». За яго

прагаласавала 2-я па колькасці часткі ўдзельнікаў галасавання — 116 чалавек. Далібог, карыстальнікі Нэту — гэта ня тыя людзі, што настальгуюць па былых часох.

СП

АПЫТАНЬНЕ НА САЙЦЕ NN.BY

Хто, па-вашаму, варты званыня Народнага пісменніка Беларусі?

Святлана Алексіевіч

63 (12%)

Уладзімер Арлоў

141 (27%)

Генадзь Бураўкін

37 (7.1%)

Лявон Вольскі

84 (16.1%)

Адам Глёбус

37 (7.1%)

Іван Пташнікаў

3 (0.6%)

Алесь Разанаў

28 (5.4%)

ніхто ня варты

14 (2.7%)

гэтае званыне трэба адмяніць як савецкі перажытак

116 (22.2%)

Усяго прагаласавала на 27 верасьня: 523.

Так выглядала табліца галасавання напярэдадні Інтэрнэт-апытаньня

Генадзь Бураўкін — 17;

Алесь Разанаў — 17;

Уладзімер Арлоў — 14;

ніхто — 12;

Вольга Іпатава — 7;

Іван Пташнікаў — 7;

Віктар Казько — 6;

Уладзімер Някляеў — 6;

Сяргей Законыкаў — 4;

Святлана Алексіевіч, Анатоль Вярцінскі, Андрэй Федарэнка — 3;

Адам Глёбус, Валянцін Тарас, Васіль Сёмуха, Вітаут Чаропка, Данута Бічэль, Рыгор Барадулін, Юры Станкевіч — па 2;

Алесь Петрашкевіч, Аляксей Дудараў, Андрэй Хадановіч, Васіль Зўёнак, Зянон Пазняк, Лявон Вольскі, Міхал Анемпадыстаў, Янка Сіпакоў — па 1.

Сход дэпутатаў прапаноўвае правесці «Марш свабоды»

30 дэпутатаў з розных рэгіёнаў Беларусі прынялі рэзоляцыю з патрабаваннем аднавіць на працы ўсіх сваіх калегаў, звольненых з-за іх палітычнай і грамадзкой дзеяльнасці, найперш бацьку траіх дзяцей Алеся Чыгіра з Бабруйску.

Удзельнікі сходу дэпутатаў прапанавалі аб'яднаным дэмакратычным сілам правесці ў Менску «Марш свабоды» да Дому ўраду і Беларускага тэлебачання, каб патрабаваць ад уладаў правядзення новых свабодных прэзыдэнцкіх выбараў.

МБ



Па-беларуску пра пераможцаў мундываляў

Гарадзенскі журналіст Вітаут Руднік выдаў книгу пра пераможцаў сусветных чэмпіянатуў па футболе.

У кнізе можна знайсці і эккурс у гісторыю мундываляў, падрабязную інфармацыю пра кожнага чэмпіёна, аж да колькасці забітых галоў. Ідэя кнігі ўзынікла

яшчэ ў дзяцінстве, кажа В.Руднік, калі сусветны футбол быў недасяжны для прагляду на тэрыторыі СССР. Пабачыць Марадону ці Бэканбайёра можна было толькі ў сусветных топ-спаборніцтвах. Спачатку В. Руднік захоўваў звесткі на паперы, пасля — у камптары. Цяпер, кажа, час клясыфікацыі. Аўтар плянуе пачаць кніжную сэрыю, звязаную з футбольнымі зоркамі.

Наклад кнігі — 500 асобнікаў. Аўтар ня думае зарабіць на ёй. «Але свае грошы думаю адбіць». Каб набыць кнігу, аўтар рапць звязратаца на e-mail: vitautr@yahoo.com

Руднік В. Чэмпіёны свету па футболе. 1930-2006. Беласток., 2006. 109 с.

Зыміцер Панкавец

У віленскіх трайнейбусах вучачь мовам

На двух маршрутах віленскіх трайнейбусаў цяпер можна вывучаць замежныя мовы: польскую і ангельскую.

Мэта праекту «Вучоба ў дарозе», што рэалізуе літоўскі цэнтар вывучэння замежных моваў *Soros International House (SIH)* пры падтрымцы эўрапейскай праграмы *Socrates*, — тлумачэнне шырокай грамадзкасці значнасці вывучэння замежных моваў.

Як кажа дырэктарка *SIH* Дайва Малінаўскінэ, выбар польской і ангельской ня быў выпадковы: «Ангельскую мы абрали, улічваючы яе значнасць у сучасным съвеце, а польскую — бо Польшча



Каля 6000 чалавек узялі ўдзел у Вялікім джынсавым фэсьце 16 верасьня, каб выказаць салідарнасць з палітвязнямі.



**Такі волат блукаў
протаўруччам.**

шча нашая суседка, і да таго ж польская нацыянальная меншасць — самая вялікая ў Вільні». Рэалізацыя праекту «Вучоба ў дарозе» працягненца год.

Ва Ўруччы патануў лясны слон

Парэшткі старажытнае жывёлы менскія мэтрабудаўнікі адразу даслалі ў Інстытут гісторыі АН. И як што самі будаўнікі вырапішлі, што знайшлі маманта, дык многа газэт так і напісалі. Але навукоўцы выяснянілі дакладна: гэта парэшткі ляснога слана. И такія колісі жылі ў нашых краёх.

— Дагэтуль толькі меркавалася, што лясныя сланы моглі насяляць і тэрыторыю Беларусі, — распавяла загадчыца аддзелу археалёгіі НАН Беларусі Алена Калечыц. — Яны жылі ў Эўропе ў апошні міжледавіковы перыяд, 100 тыс. гадоў таму. Сланоў знаходзілі ў Німеччыне, Галінды і Вялікай Брытаніі, дзе тыя жылі ў шыракалістых лясах у вельмі цёплым клімате.

Але пра тое, каб спыніць будаўніцтва мэтро, гаворкі няма.

— На месцы знаходкі была багна, у якой слон і загразнуў, — кажа дацэнт геафаку БДУ Аляксандар Матузко. — Ён мог патануць на вадапоі ці пад ім мог разяўвіца лёд, бо лясны слон цяжэйшы ад ма-

кам «До балбатаць!». У дзівлюхвілінным відэа можна пабачыць Лукашэнку, які актыўна жэстыкулюе. Сыпявачка пры гэтым съпявае: «Не кажы, што табе шкада, мне гэта ня трэба. И не прасі дараваньня, такое я і раней чула...»

— Песьня — заклік да палітыкаў, — тлумачыць мэнэджар маскоўскага канцэрту Мадонны Антон Атрашкін. — Зьяўленыне беларускага презыдэнта на экранах — не расейская спэцыфіка канцэрту. Шоў пабачаць жыхары Токіё, Парыжу, Лёндану і іншых сусветных сталіц.

Паводле «Комсомольской правды» в Белоруссии

Прафэсіі будучыні: каму будзе праца праз дзесяць гадоў

За апошняя пяць гадоў у нашых заходніх суседзіях зьявілася некалькі новых прафесій, якія ў будучым могуць стаць вельмі папулярнымі.

Мэхатронік (заробак 450—1500 даляраў) — гэта перспіціўнае прафесій мэханіка, электроніка і інфарматыка. Ён працуе з складанай апаратурай, кшталту мэдyczных станкоў з праграмным кіраваннем у лічбавай

форме і г.д. Дый аўтамэханік, які падыходзіць да камптарызаванага аўто ўжо не з манціроўкай, а з лэптопам, таксама мэхатронік.

Мае добрую будучыню і прафесія **«таямнічага клиента»**. Гэта асоба, якую наймаюць карпарацыі. Яна на ўласнай скуры выпрабоўвае якасць абслугоўвання ў аддзелах фірмы.

Падлічана: здабыцьце новага кліента каштуете ў пяць разоў болей за ўтриманне старога, а задаволены клиент варты дзесяцёх звычайных. Задаволенія вяртаюцца і распавядаютца пра свае назіранні іншым. Аднак не-прафесійны пэрсанал сможа і адпаходзіць кліентаў.

Тэлет'ютэр (больш за 600 даляраў) — тэлевізійны выкладчык. У людзей усё меней часу застаецца на вучобу, яны ўважаюць за лепшае наўчанне з тэлевізарам. І таму гэта прафесія сапраўды мае вялізную будучыню.

Санітар дрэваў. Гэты чалавек залазіць на дрэвы і абразае старыя галіны.

Грумэр (каля 600 даляраў) — чалавек, які дбае пра прыгажосьць сабакі. Ён стрыжэ поўсьць, падразае кіпцюры, мадэлюе, дэзынфекуе, душыць парфумай.

Gazeta.pl



Шалёны хамяк на Ждановічах

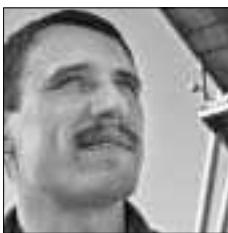
Хворага звярка купіла ў падарунак сям'яз Чэрвенскага раёну. Вэтэрынары рабіць усім, хто купіў на «Ждановічах» хамякоў, мышэй, марскіх сьвінак і іншых грызуноў пры канцы жніўня — на пачатку верасня: сачыце за паводзінамі жывёлаў.

Эўрапейскае радыё для Беларусі

Madonna - Confessions Tour - prelude to "Sorry"



Відэазапіс выступу «Мадонны з Лукашэнкам» ёсьць у Сеціве.



Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраўванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Тыя, хто найчасцей пісалі лісты ў Малое Сітна, атрымлівалі просьбу адказаць на пытанні своеасаблівай анкеты: «Якія кнігі, музычныя гіты, фільмы вы б паралі прачытаць (праслушахаць, праглядзець) кожнаму беларусу?» І найболыш уразіла сваімі вынікамі намінацыя «кіно». Здавалася б, столькі пранізыліа беларускіх фільмаў: «Дзікае паляванне карала Стаках», «Ідзі і глядзі», «Чырвонае лісце», «Акупацыя»... Столыкі экранізаваных нацыянальных герояў: Кастусь Каліноўскі, Сотнікаў, Заслонаў... Але ж, вось фокус — па-за канкурэнцыйным апнулася «Адважнае сэрца» з Мэлам Гібсанам у галоўнай ролі. (Між іншым, на другім месцы — «Пакуты Хрыстовы» таго ж Гібсана ўжо як рэжысёра.)

Шатляндзеў Ўльям Ўолас, прости хлопец, што ў безнадзейным становішчы ўзначаліў паўстаньне супраць акупацыі, трапіў беларусам у саме сэрца.

Чаму — тлумачыць ня трэба.

За гады ўзделу ў беларускім руху мне пашчасціла пазнаёміца з людзьмі, што не саступалі Ўльяму Ўоласу ў асабістай мужнасці. З геолягам Вячаславам Сіўчыкам, адным з арганізатораў менскае вясны-96, які трymаў галадоўку пратэсту разам з Юр'ем Хадыкам на Валадарцы й якога часцей, чым іншых, бачылі ля мікрофона ў намётавым мястечку на плошчы Каліноўскага. З лясным інжынэрам Яўгенам Скочкам, што кіраваў дружынай «Маладога фронту» й адным сваім зьяўленьнем на вулічных акцыях наводзіў паніку на міліцыйскае начальства. Мастаком Рыгорам Кійком, які адбіваў у аманаўцаў мала дзеішын дэмантрантаў і бел-чырвона-белыя сцягі (за што рэгулярна адседжваў на сутках ды «хіміі»). Палітыкам Зянонам Пазняком, вайскоўцам Мікалаем Статкевічам, праваабаронцам Валер'ем Шчукіным, журналісткай Ірынай Халіп...

Адважнае

Але пры словах «адважнае сэрца» мне заўсёды згадваеца не магутны, з ільвінай грывой, Мэл Гібсан, на яхосы з дужых «краёўцаў» у камуфляжы, а невысокі, танклявы, усьмешлівы раўналетак Кастуся Каліноўскага — Зыміцер Дацкевіч.

Мы пазнаёміліся ў камэры на Акрэсыціна пасля Дня Волі — 2002. Тады, пасля мітынгу з кветкамі й сльезамі ля помніка Янку Купалу, АМАП перакрыў выхады з парку, і арганізатары абвясцілі: разыходзімся. Маладафронтавцы, якія не ўяўлялі сабе Дня Волі бяз шэсціц, пратачліся скрэз кардон, узыялі сцягі й павялі людзей праспектам. Каля скрыжавання з Варвашэні да мяне падняцеў падпалкоўнік Гірэль: «Прыбырыце сцягі! Зараз выставяць кардон; без сцягоў прапусцяць, з імі — не. Будзе хапун!» І праўда, праз паўхвіліны ўпоперак праспекту пашытаваўся АМАП. Свята ўсё-такі ж, думаю. Усім, хто нясе сцягі, камандую: «Згортваем. Падымаем пасля скрыжавання». Згарнулі амаль усе і толькі наперадзе з самымі вялікімі палотнішчамі працягвае ісці шараговы маладафронтавец Зыміцер. «Згортвай сцяг!» — кричу яму. Ён на сэкунду прыпыняеца, глядзіць на мяне яснымі вачымі: «Гэта ня сцяг!». «А што гэта?!» — «Гэта нацыянальная сувятыня!» І рушыць далей. На Зымітра шыкаюць усе вакол, Гірэль літаральна вісьне на руках. «Загад згарнуць!» — раву яму на вуха. «Пайшоў ты са сваім загадам», — сцягішь зубы й падымаючы сцяг вышэй, адказвае Дацкевіч.

Кардон пераходзіць у наступ. Зымітра за рукі-ногі ледзь заносяць у аўтобус чацьвера здаровых аманаўцаў...

У той дзень усе расейскія тэлеканалы паказвалі разгон дэмантрантаў. Дзясяткі мільёнаў даведаліся пра БНР, бачылі бел-чырвона-белы сцяг і яшчэ раз пачулі: «Жыве Беларусь!» У

ХРОНІКА

10 верасня

Две невядомыя пабіліся з **гомельскімі малаадронтаўцамі** за тое, што яны былі ў санках з надпісам «За свабоду».

12 верасня

У сваёй кватэры ў Бабруйску затрыманы дэпутат гарсавету **Алесь Чыгір**. Суд перанеслы сьпярша на 13 верасня (не прыйшлі міліцыянты, сведкі аўбінавачання), а тады прыбылі. Толькі 15 верасня затрыманага актыўіста асуздлі на 10 сутак за акцыю пратэсту, зладжаную 31 жніўня.

У Магілёве ўлады не дазволілі актыўістам АГП, ПКБ і БСДП(Г) правесыці 16 верасня **пікет салідарнасці**.

Кіраўніца Берасцейскай філіі БСДП(Г) Ганна

Канюс атрымала ліст зь міліцыі: праваахоўнікі пепрапрошалі за тое, што 21 жніўня затрымалі аўтобус з партыйнымі актыўістамі, які ехаў ва Украіну.

Вярхоўны суд адмовіўся разглядаць скарту **6000 грамадзянай** на ЦВК: яны патрабавалі пепрагляду вынікаў прэзыдэнцкіх выбараў.

Вячаслава Сіўчыку затрымалі ў кавярні «Тэатральний» і адвезлі ў турму на Акрэсыціна: адбываць «запазычаны» за сакавіція падзеі прысуд 14 верасня сваякі атрымалі адказ з Менгарсуду, што прысуд быў адменены 6 верасня, бо працэс прайшоў з парушэннямі. 18 верасня паўторны суд прызнаў палітыку 10 сутак.

13 верасня

У Барысаве прайшлі несанкцыянавыя перат-

русы ў моладзевых актыўістай **Зымітра Бародкі, Міхаіла Кандрашова, Зымітра Сырідава**: у аднаго канфіскавалі вінчэстэр ад камптара, у астатніх — друкаваную прадукцыю, майкі, значкі. Ператрусы і допыты адбыліся так-сама ў **10 моладзевых актыўістай** у Івянцы.

Суд не задаволіў патрабаваньня дэпутата Бабруйскага гарсавету **Вячаслава Сывізунова** аднаўіць яго на працы: ён працаваў дырэктарам ЖКГ Ленінскага раёну гораду і быў звольнены за інтараванье ўказанай вышэйшага начальніцтва.

Паўла Севярынца дапыталі ў справе «Маладога фронту»: палітвязень лічыць, што форма пытанняў азначала допыт у якасці аўбінавачнага, а не сведкі.

Актыўісту ПБНФ **Кастусю Баеву** з Рэчыцы

СЭРЦА

нашай камэры ўдзельнікі акцыі вырашылі аднадушна: менавіта Зыміцер Дашкевіч выратаваў Дзень Волі.

Памятаю, як потым на выпрабаваньні «Горад — наш!» на забойчай вышыні насупраць Дому друку ён з халоднай галавой ускараскаўся на ссызкі ад дажджу скат даху (махаю рукоj: «Хопіц! Вешаем тут!») і, быцца канатаходзец, баляночы, прайшоў па вільчаку ды прымацаў съяг да маланкаадводу. Як у момант авбяшчэння рэфэрэндуму аб працягуту паўнамоцтвую прэзыдента ў натоўпе ля экрану на Кастрычніцкай завёў скандаванье «Ганьба!» — і атрымаў 15 сутак. (Дарэчы, гэтым эпізодам заканчваецца вядомая книга пра Лукашэнку Аляксандра Фядуты.) Як на 18-ты дзень маладафронтавуе галадоўкі ўжо сёлета тэлефанавала й ледзь ня плакала журналістка: «У яго ўжо костачкі прасьевчываюцца, як у вязні Бухэнвальду, з рота пахне ацэтонам — у арганізме незваротныя зъмены!..»

Прыхаджанін эвангельскай царквы, Дашкевіч распачаў Рэфармацыю «Маладога фронту». Усталіваў сярод сяброву руху маралны стандарт: «Калі мы змагаемся за Адраджэнніе на хрысціянскіх прынцыпах — ня маем права піць, паліць, блудзіць». І такое выхаваньне, на якое, прызнаюся, не заўсёды ставала адваты ў нас са Скочкам, загартоўала вакол Зымітра маладзь сапраўды сумленную й самаахвярную. Самыя моцныя супраціўнікі для бязбожнага, хлусківага, састарэлага рэжыму — менавіта такія. Ращучыя, маладыя, вернікі. Іх ня могуць спалохаць або купіць. І вось ужо абвіавчаюць у рабаўніцтве (між іншым, у Дзень беларускай вайсковай славы) 15-гадовага капитана салігорскага «МФ» Івана Шылу. Вось ізалююць у чатырох сценах магілёўскае камэндатуры Артура Фінькевіча.

Арыштоўваюць і кідаюць на Валадарку ў «справе Маладога Фронту» Зымітра Дашкевіча.

паведамілі, што зь ім не працягнуць контракту пасля 3 каstryчніка.

14 верасьня

Недзяржайнай газэце «Бобруйскі кур'ер» не далі акредытациі на фест «Дажынкі-2006». Прычынай па тэлефоне чыноўнік Mari-léuskага аблвыканкаму назваў адсутнасць узаётадзення выданьня з уладамі.

У Mari-léuve падчас сходу ў прыватным доме былі затрыманы 22 маладзевыя актыўісты (у тым ліку **Максім Азараў, Аляксандар Анісімаў, Таціана Буланава, Яўген Буланau, Зыміцер Дашкевіч, Сяржук Лісічонак, Яўген Папоў, Лінда Сенчанка**). Сярод затрыманых былі фотакарэспандэнтыка «НН» **Юлія Дара-**

Але, спрабуючы разъбіць, спыніць і стрымаць маладзевы рух праз крыміналку аб «незарэгістраванай арганізацыі», спадкаемцы Цанавы й Вышынскага добра-ткі схіблі. Сотні беларусаў, сярод якіх Уладзімер Арлоў, Ніл Гліевіч, Лявон Вольскі, гатовыя съведчыць на судзе ў абарону «Маладога фронту». Больш за тое, ужо 1,5 тысячи чалавек падпісалі зварот ад імя сябраў «незарэгістраванага «Маладога фронту» з патрабаваннем спыніць перасыльд моладзі ѹ вызваліць палітвязняў. Калі судэздзя заслухае іх у якасці съведкаў, яму давядзенца адпраўляць у турму сотні (а можа — і тысячи) людзей. Калі ж суд адмовіцца выклікаць іх у якасці съведкаў абароны — значыць, за ўдзел у «незарэгістраванай арганізацыі» і выступ ад імя судзіць ужо ня могуць.

Рэжым сам загнаў сябе ў гэту пастку антызаконнымі, у духу 1937 году, папраўкамі ў Крымінальны кодэкс. Спрабуючы забараніць «Малады фронт», ён дзесяцікроць яго раскручвае.

Сёння ў кожнага беларуса ёсьць магчымасць на некалькіх хвілінаў апынуцца на месцы Ўльяма Ўоласа. Стаць *адважным сэрцам*. Падтрымаць маладафронтаваўца ў Зымітра Дашкевіча. З трывуны суду абвіаваціць рэжым у твар. Супраць такой нашай салідарнасці пракуроры й гэбісты бясьсильныя. Толькі так — *разам!* — можна супрацьстаяць масавым працэсам. Бо на чарзе ўжо палітычныя партыі й грамадзкія арганізацыі. Толькі так мы, беларусы, здолеем абараніць усіх і кожнага. Трымаемся побач! Бярыцца за рукі! Глядзім дзяржаўным злачынцам у очы! І кажам: «І я маладафронтавец!» «І я!» «І я таксама!..»

Многія, хто ведае, што такое «Малады фронт» і хто такі Зыміцер Дашкевіч, ужо наважыліся стаць *съведкамі салідарнасці*. Ці гатовы ты стаць у шэраг?

Абавязкова прыходзь на суд.

Справа «Маладога фронту» зробіцца адной з самых яскравых падзеяў нацыянальнага абуджэння.

в.Малое Сітна

ХРОНІКА

паведамілі, што зь ім не працягнуць контракту пасля 3 каstryчніка.

14 верасьня

Недзяржайнай газэце «Бобруйскі кур'ер» не далі акредытациі на фест «Дажынкі-2006». Прычынай па тэлефоне чыноўнік Mari-léuskага аблвыканкаму назваў адсутнасць узаётадзення выданьня з уладамі.

У Mari-léuve падчас сходу ў прыватным доме былі затрыманы 22 маладзевыя актыўісты (у тым ліку **Максім Азараў, Аляксандар Анісімаў, Таціана Буланава, Яўген Буланau, Зыміцер Дашкевіч, Сяржук Лісічонак, Яўген Папоў, Лінда Сенчанка**). Сярод затрыманых былі фотокарэспандэнтыка «НН» **Юлія Дара-**

кевіч і палітвязень **Артур Фінькевіч**, які прыйшоў ў супстрэчу з праўнікам. Фінькевіча пасля гэтага ізалаўлялі ў інтэрнаце спэцкамэндатуры. Праз некалькі дзён М.Азараў выдалі зь ліцэю №1, астатнім удзельнікам супстрэчы прыгрозілі выдаленнем з навучальных установаў.

15 верасьня

Менгарсud адхіліў касацыйныя скаргі актыўістаў «Партнэрства» і пакінуў у сіле прысуды **Міколу Астрэйку і Цімоху Дранчуку**.

У Менску затрымалі **Зымітра Дашкевіча** і адвезлі ў съледы ізалаўтары пра вул.Валадарская. Яго будучы трымаць за кратамі да суду.

У Салігорску ў школе затрымалі маладзевага актыўіста **Івана Шылу**: яго абвіавацілі, што ён

нібыта скраў гроши. Яшчэ аднаго актыўіста, **Аляксея Валабуева**, затрымалі дома, калі ён прыйшоў з працы; яго асуздзілі на 5 базавых велічыніяў. Актыўіста КХП БНФ **Алега Борына** затрымалі, абвіаваціўшы ў «дробным хуліганстве»: далі І б.в. штрафу.

На беларуска-украінскай мяжы затрымалі маладзевага актыўіста **Сяргея Сямёнаў**, які вятаўся на радзімі.

16 верасьня

На выезьдзе з Салігорску затрымалі машыну прадпрымальніка **Уладзімера Шылы**, які разам з сынам ехал у Менск на «Вялікі джынсавы фэст».

У Нясвіжы затрымалі маладзевую актыўістку **Насту Азарку** падчас распаўсюдзу ўёткі і на-



АНДРЭЙ ДРАШКЕВІЧ

лекак з заклікам уздельніцач у фэсце ў Менску. Яе пратрымалі ў кайданах 3 гадзіны, неабходныя для «высвятылення асобы».

У Менску пасля фэсту былі затрыманыя актorka **Яні Русакевіч**, моладзевыя актыўісты **Міхаіл Субач**, **Міхал Шарамет**, **Дзяніс Нібіёк**, **Лілея Балтоўская**. Балтоўскую і Нібіёка пратрымалі ў пастарунку 12 гадзінай і адпусцілі без пратаколаў. Шарамета 18 верасня асудзілі на 5 сутак. Субачу перанеслы суд на 19-га, а потым на 25 верасня. Затрымалі таксама ўздельнікаў акцыі салідарнасці з палітвяльнямі на Каstryчніцкай плошчы **Аляксандра Сыцепаненку**, **Руслана Мацьвеева**, **Данілу Барысевіча** да іншых: іх пратрымалі ў пастарунку 2 гадзіны і адпусцілі.

У Салігорску на акцыі салідарнасці затрымалі некалькіх моладзевых актыўістаў, у тым ліку **І.Шылу**, **Андрэя Тычыну**.

У Гомелі затрымалі **6 ўздельнікаў** акцыі салідарнасці, але адпусцілі праз 3 гадзіны без пратаколаў.

Вярхоўны суд разгледзеў скаргу актыўіста са Смургонью **Алесі Дзяргачова** на 5-суткавы арыст падчас выбарчай кампаніі й вырашыў, што прысуд быў справядлівы, бо ёсць съведчаныні трох міліцыянтаў.

Менгарсуд пакінүў у сіле ранейшае рашэнне Каstryчніцкага суду Менску й не варніў актыўісту АГП **Сяргею Альферу** канфіскаваныя ў яго ў сакавіку ў аэраторце «Менск-2» гроши.

У Віцебску міліцыянты без тлумачэння забаранілі **фест паветраных змеяў**.

Мінінфармаціі закрыла недзяржаўную газету **«Тэлескоп»**, што выходзіла ў Лідзе. Падставай назвалі парушэнне парадычніцтва выданьня: нібы газета не выходитала больш за год. Выдаўцы цвердзяць, што пасыпелі выдаць нумар за 1 дзень да сканчэння гэтага тэрміну.

19 верасня

Менгарсуд пакінў вырак экспандыдату на прэзыдента **Аляксандру Казуліну** бяз змены. Адміністрацыя съедзчага ізалятару пайшла на саступкі й перадала палітвяльню «Правілы ўнутранага распраадку выпраўленных установаў», якія даслаў яму Валер Леванеўскі. Наступнага дня ўвечары Казуліна адправілі ў калёнію «Віцьба-3». Палітвялею заявіў, што з 20 каstryчніка пачне бестэрміновую галадоўку.

У Прокуратуру Беларусі на допыт у справе «Маладога фронту» выклікалі **Сержuka Лісічонка**.

У Віцебску за распайсюд недзяржаўной прэсы аштрафавалі на 0,5 б.в. **Барыса Хамайду**: суд вырашыў, што яму належыць мець дазвол на распайсюд у конкретным месцы.

Кабета на Каstryчніцкай плошчы ўшчувае асобаў у цывільным, што яны разганаюць юнакоў.

тычную. Між тым, заява выдаўцоў пра зъмену тэматыкі ляжала ў міністэрстве з 2005 г.

АМОН затрымаў **8 ўздельнікаў флэш-мобу**, прымеркаванага да Дня міру: яны гулялі па Каstryчніцкай плошчы і пускалі мыльныя бурбалкі.

22 верасня

Суд Цэнтральнага раёну Менску не падтрымаў рэжысэра «Свабоднага тэатру» **Уладзімера Шчэрбана**, які аспрэчваў сваё зваленінне з Купалаўскага тэатру: яму не падоўжылі контракту.

Вярхоўны суд прыпыніў на 1 месяц дзейнасць ГА «Беларуская жаночая ліга» паводле пазову Мін'юсту: арганізацыя не падала своечасова дакументаў пра сваю статутную дзейнасць.

У Баранавічах гаспадар арандаванай кватэры адмовіўся ад дамоўы з прадстаўнікамі **АГП** паслы таго, як да яго прыйшлі міліцыянты й заявілі, што ён збіраецца здаваць кватэрэ тэрарыстам. У памяшканні мелася адбыцца сустрачка дэмакратычных актыўістаў з Анатолем Лябедзькам.

23 верасня

На Каstryчніцкім пляцы Менску затрымалі 7 ўздельнікаў акцыі ў памяць пра намётае мястечка, у тым ліку **Крысьціну Шацікаву**, **Зымітра Хведаруку** й іншых.

24 верасня

Памежнікі правялі пільны надгляд машыны кіраўніка АГП **Анатоля Лябедзькі**, які вяртаўся з Вільні.

25 верасня

Памежнікі забаранілі выяжджаць ва Украіну моладзеваму актыўісту **Сяргею Сямёнаў**: яму заявілі, што ягоны пашпарт несправядлівы, бо на першай странцы той наляпіў «Гагоню».

Суд Ленінскага раёну Берасцьца прызнаў незаконнымі дзеяньні міліцыянтаў, якія падчас выбарчай кампаніі забралі аўтамабіль актыўіста ПБНФ **Юрасія Губарэвічу** са стаянкі на станцыі тэхагляду на штрафную стаянку.

Позуву ў міліцыю на 29 верасня атрымаў заснавальнік Саюзу палікаў Беларусі **Тадэвуш Гавін**. Такую ж позуву **Анжаліцы Борыс** перадаць не змаглі, бо яна была ў Польшчы.

АШ

21 верасня

Часопіс **«ARCHE»** атрымаў ліст ад Мінінфармаціі, што ягоны выхад прыпынены на 3 месяцы. Чыноўнікі палічылі, што выданнне самавольна зъмяніла тэматыку на грамадзка-палі-



ЮЛІЯ ДРАШКЕВІЧ

Магілёў, 14 верасня.

Патрыярхі прэзэнтавалі слоўнік

У Менску ў абласной універсальнай навуковай бібліятэцы імя А. Пушкіна ў чацвер (21 верасьня) адбылася прэзэнтацыя 1028-старонкавага «Ангельска-беларускага слоўніка». Склала яго Валянціна Пашкевіч, беларуска з Таронта, што пайшла з гэтага съвету ў 2004 г.

На імпрэзу з-за акіяну прыехалі патрыярхі беларускай эміграцыі: дырэктар Беларускага інстытуту навукі й мастацтва, у кніжнай сэрыі якога і

выйшаў слоўнік, Вітаут Кіпель і доктар гістарычных навук Янка Запруднік, які разам з Зорай Кіпель (1927—2003) узначальваў рэдкалегію, што рыхтавала кнігу. З Прагі прыехаў перакладчык Сяргей Шупа, які рэдагаваў слоўнік.

Прысутныя шкадавалі, што ў гэтакі прыемны момант зь імі няма самой аўтаркі Валянціны Пашкевіч. На прэ-

зентацыі было сказана багата добрых словаў. Што ж да выдання гэтай цагліны, кніга сапраўды патрэбная і ўнікальная для Беларусі. Фактычна, працу, якую мусіў рабіць цэлы інстытут, выкананаў адзін чалавек.

Асабліва насымашыў аўдыторыю сваімі заўвагамі знаўца нямецкай мовы Пятро Садоўскі, які адразу адрапартаваўся, што ня ведае ангельскай, але ў колькасці знайдзеных у кнізе хібаў ён пераўзышоў, мабыць, усіх рэцензэнтаў.

На прэзэнтацыі былі людзі, якіх не заўсёды можна ўбачыць на такіх мерапрыемствах, што яшчэ раз падкрэсліває значнасць гэтага слоўніка.

Па сканчэнні імпрэзы выдавец Зыміцер Колас прапанаваў ахвочым набыць па сабекошце асобнікі кнігі з аўтографамі Вітаута Кіпеля і Янкі Запруднікі. Да слáўных беларусаў пачыгнулася доўгая людзкая чарга, канца якой, здаецца, не было бачна.

Потым пачалася неафіцыйная частка дзеі, з фуршэтам і неформальнымі размовамі тэт-а-тэт. Такой кнігі беларусы насамрэч прачакаліся.

Зыміцер Панкавец

Не старэюць душой вэтэрны. Вітаут Кіпель (зълева) і Янка Запруднік.



Дайшлі!

«НН» распачала съяткаваньне 100-годзьдзя чытаньнямі ў Бэрліне.

У цэнтры Бэрліна, у раёне Прэнцлаўэр-Бэрг, месцыцца стары бровар — вялізны пра-мысловы комплекс з чырвонай цэглы. Праўда, цяпер замест таго, каб вырабляць піва, тут яго разыліваюць у куфлі, што дапамагае спажываньню ладных порціяў ма-стацтва самага рознага кшталту. Кожны корпус бро-вару перароблены ці то на музычны клуб, ці то на выст-авачную залю, ці то на как-тый-бар для эстэтаў.

20 верасьня ў літаратурнай майстэрні «Культурбровару» сустракалі Андрэя Дынька, Лявона Вольскага і Андрэя Хадановіча. Ідэйны натх-нільнік і рухавік праекту — нямецкі журналіст Інга Пэтц, які ў інтэрв'ю нярэдка прызываеца, што Беларусь зрабілася для яго другой радзімай. Фінансава нашаніўскія чы-таныні падтрымала Нямечка-беларускае таварыства ды Фонд Роберта Босха.

Адкрыў вечар нямецкі эксп-пэрт у беларускіх спраўах Райнэр Лінднер з Фонду на-вукі і палітыкі экспурсам у гісторыю «Нашай Нівы». Ён асабліва падкрэсліў, што і сёньня перад «НН» стаяць, бадай, тыя самыя праблемы, зь якімі яна сутыкалася ста-годзьдзе таму.

Андрэй Дынько падзяліўся думкамі пра тое, чаму так ад-бываеца. Ён не збаяўся са-макрытыкі на адрас айчын-ных інтэлектуалаў, але і выка-заў упэўненасцю, што цяпер працэс фармавання беларус-кай нацыі паскараеца, таму ў пэсымізм упадаць ня варт.

Лявон Вольскі зладзіў акус-тичны канцэрт, засыпаваўшы свае гіты з праектаў «Я нарад-зіўся тут» ды «Народны аль-бом». Андрэй Хадановіч ад-

навіў у вершах вольную сака-віцкую атмасферу ды разва-рушыў залю калядным рэпам.

За найлепшыя пытаныні да гасцёў былі паабязаныя прызы. Цішотку «За 100ем-ся!» з лягатыпам «НН» ат-рымаў студэнт Франкфурц-кага ўніверсітэту Марцін Шон, адзін зых маладых ня-мецкіх інтэлектуалаў, якія здолелі навучыцца беларус-кай мовы лепей, чым большасць беларусаў. «Нямеч-чына ставіцца да краінаў, дзе разьвітае нацыянальнае па-чуцьцё, калі не адмоўна, то прынамсі з насцярогай, — звярнуўся журналіст да Андрэя Дынька. — У вашай канцэпцыі нацыянальная ідэнтычнасць — гэта мэта

народу. Наколькі сучасная нацыянальная ідэя ў ХХІ ст.?» На думку галоўнага рэ-дактара «НН», «Лукашэнка тады прайграе выбары і тады перамены могуць адбыцца ў Беларусі, калі большасць беларусаў будуть лічыць сябе беларусамі, а не са-вецкімі людзьмі, славянамі ці кімсь яшчэ».

Іншы, сымбалічны прыз — запрашэнне на 200-годзьдзе «НН» — дастаў най-маладэйшы ўдзельнік імпрэзы, малы бэрлінскі беларусік. Ён спытаўся ў Ляво-на Вольскага пра тое, ці пада-баласа таму хадзіць у дзія-чы садок. Нялёгкае пытаныні прымусіла рок-зорку вазір-нуць у маленства. Як кажа Лявон Вольскі, у той час ён быў паставлены ў жорсткія ўмовы: пытаныні «падабаецца — не падабаецца» перад ім не стаяла. «Гэта была ба-рацьба за выжыванье», — признаўся сыпявак.

Калі раней Нямеччына, паглядаючы на ўсход, нярэд-ка не заўважала Беларусі ў цяні Спаскай вежы, дык ця-

пер паводле колькасці бела-рускіх імпрэзаў яна можа канкураваць з нашымі краі-намі-суседзямі, якія трады-цыйна з сымпатыяй ставяцца да нашай культуры. Пака-зальна і тое, што мэдыйным партнёрам съяткаванья ве-кавой гадавіны «НН» у Ня-меччыне сталася радыёстан-цыя «Нямецкая хвалья» (узга-дайма, якія спрэчкі ішлі ва-кол мовы яе перадачаў!). Ця-пер эмоціі сыцілі, і «Нямец-кая хвалья» бярэ інтэрв'ю ў нашаніўцаў па-беларуску.

Гэтая восень выдалася ў Нямеччыне сапраўды бела-рускай. Нашаніўскія чы-таныні адбыліся акурат пасъ-ля канфэрэнцыі ў Бітэнбергу, на якой разам сабраліся ня-мецкія і беларускія экспэрты ды палітыкі, на початак каст-рычніка заплянаваны паказ у Бэрліне ды Дрэздэне бела-рускіх фільмаў, а таксама вялікі фэст беларускай куль-туры «goodBY» у нямецкай сталіцы, які працягненца з 6 па 11 кастрычніка (<http://www.festival-good-by.de/>).

Алесь Кудрыцкі, Бэрлін



Райнэр Лінднер: Сёньня перад «НН» тыя самыя праблемы, што і сто гадоў таму.

АЛЕСЬ КУДРЫЦКІ



АНДРЭЙ ПЯНКЕВІЧ

Менская габрэйская грамада съяткавала выходнымі Новы 5767 год.

Навуковая канфэрэнцыя ў гонар 100-годзьдзя «Нашай Нівы»

Гістарычны факультэт Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітету імя Максіма Танка, катэдра славянскай гісторыі і мэтадалёгіі гістарычнай навукі, катэдра гісторыі Беларусі праводзяць Эспубліканскую навукова-тэарэтычную канфэрэнцыю «Беларусь у эпоху рэвалюцыйных узрушэнняў: да 100-годзьдзя выхаду ў съвет газеты «Наша Ніва».

Канфэрэнцыя пройдзе 10 лістапада 2006 г.

Тээзісы паведамленыя будуть выдадзены да пачатку работы канфэрэнцыі. Выдаткі на праезд, пражыванье і харчаванье ўдзельнікаў бярэ на сябе арганізацыя, што камандзіруе. Апошні тэрмін дасылкі матэрыялаў — 20 кастрычніка 2006 г.

Адрас аргкамітэту:
229809 Менск, вул. Савецкая, 18, корпус 1, пакой 71.

Катэдра славянскай гісторыі і мэтадалёгіі навукі.
Тэлефоны для даведак: (017) 227-82-35, (029) 757-81-29.

КАЛЯНДАР

Кастрычнік

1 — 125 гадоў з дня нараджэння мастака Міхаіла Станюты (1881—1974), бацькі славутай актрысы Стэфані Станюты.

3 — 125 гадоў з дня нараджэння польскага кампазытара й дырыжора Людаміра Міхала Рагоўскага (1881—1954), які кіраваў хорам у Беларускім музычна-драматычным гуртку, аздабляў музыкай спектаклі трупы Ігната Буйніцкага, склаў «Беларускі песеньнік з нотамі для народных і школьніх хораў» (1911).

8 — 175 гадоў з дня нараджэння скрыпача, кампазытара й пісьменніка Міхала Ельскага (1831—1904). Гастраляваў у Варшаве, Нямеччыне, зъбіраў народныя мэлёды.

10 — Ём-Кіпур (Судны дзень) у юдэй. Паводле юдэйскае рэлігіі, у гэты дзень Госпад канчаткова вырашае, каму жыць у наступным годзе.

13 — 125 гадоў таму ў мястэчку Mір выкладчык тамтэйшае жыдоўскае школы Элізэр Бэн Ягуда і ягоныя сябры дамовіліся міжсобу гаварыць толькі на іўрыце: так была адноўленая старажытная габрэйская мова, якая ўжо лічылася мёртваю.

14 — Пакроў у праваслаўных.

15 — 75 гадоў з дня нараджэння скульптара Генрыха Шумскага (1931).

19 — 125 гадоў таму ў Расейскай імперыі быў прынятых закон пра перавод дробнае шляхты ў катэгорыю аднадворцаў. Кожны шляхціц хоць і захоўваў асабістую свободу, але плаціў величэзныя падаткі і мусіў 15 гадоў адслужыць у расейскім войску. У пераважнае большынстве аднадворцаў забіралі зямлю, якая цяпер не была іхнай уласнасцю.

22 — 150 гадоў таму на выгнаныні памёр выдавец, публіцист, краязнавец і фальклорыст Рамуальд Падбярэскі.

Праславіўся выданьнем кнігі Яна Баршчэўскага «Шляхціц Завальня, альбо Беларусь у фантастычных апавяданьнях». Ён таксама аўтар нарысаў з беларускай этнаграфіі «Беларускае вясельле», «Антон Абрамовіч, беларускі музыкант» ды іншых. У 1850 годзе Падбярэскага за антырассейскую дзейнасць арыштавалі й выслалі ў Архангельскую губэрню, дзе ён і памёр.

23 — 50 гадоў таму ў Вугоршчыне пачалося народнае паўстаньне супраць камуністычнай улады.

24 — заканчэнне Рамазану (Рамадану) у мусульманаў.



Прывід беларускай Кандалізы

Няўжо і процістаянне
імпэрыі на зъменіц
мэнтальнасці
лукашэнкаўцаў? Піша
Аляксандар Класкоўскі.

Мала каго кранула звестка, што Інстытут сацыяльна-палітычных даследаваньняў пры Адміністрацыі презыдэнта перарабляюць у інфармацыйно-аналітычны цэнтар. Ці мала ў нас шыльдаў мяняюць?

Магчыма, аднак, што гэта сымптом. Імаверна, улада адчула патрэбу ў сапраўднай аналітыцы замест навукападобнай апалягетыкі. Жыцьцё прыціснула!

Пакуль пампавалі з Усходу танныя рэсурсы, можна было плаціць гроши і за апавяньне ўнікальнай «беларускай мадэлі». Цяпер жа відавочна, што мелі рацыю незалежныя экспэрты, на думку якіх у начальства была алергія. Тыя яйкагаловыя даўно дзяяўлі пра інавацыйны шлях, энэргетычную незалежнасць, патэнцыял малога ды сярэдняга бізнесу...

Сённяня ва ўлады ёсьць шанец наладзіць контакт зь незалежнай экспэртнай супольнасцю. Да кладней, тымі яе высрамі, што яшчэ трymаюцца.

На Захадзе кіруная эліта ўсмоктвае на толькі парады, але і найлепшыя кадры з аналітычных цэнтраў. Яскравы прыклад — кар'ера Кандалізы Райс. Але нашаму начальству такі вобраз бачыцца хіба ў начных кашмарах.

Зь іншага боку, высокое кіраўніцтва, магчыма, і на ведае пра многія зусім не палітызаваныя канцептуальныя

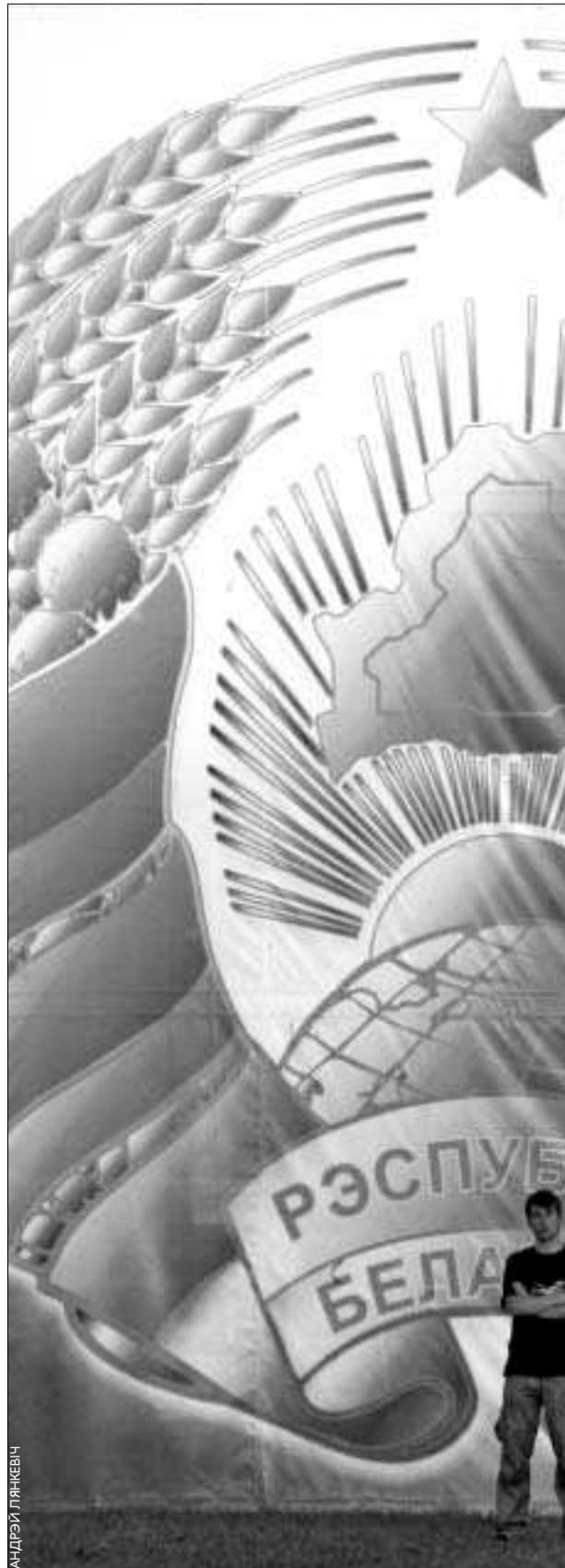
напрацуўкі, што генэруюцца, напрыклад, цэнтрам «Стратэгія» на чале з эканамічным карыфэем Леанідам Заікам. Ці знайдуцца наверсе разумныя і съмелыя дарадцы, каб звярнуць увагу на незапатрабаваны інтэлектуальны рэсурс?

Сённяня, калі ўсіх бярэ за гарляк імпэрыя, уладзе ды інтэлектуалам знайсьці супольную мову патэнцыйна лягчэй, чым як за часамі «братній інтэграцыі».

Дарэчы, цяпер дзяржаве быў бы надта карысны і патэнцыйны апальных гуманітараў. Тых, каго загналі ў андэграфаўнд як нацыяналістаў. Бо стаўка на вылегчаную, зруспікаваную гісторыю Беларусі вылазіць кірунай эліце бокам. Ужо даўно не працуе рыторыка наконт гніення ў акопах. У сёньняшній ситуацыі процістаяння імпэрыі было б лягчына апэляваць да глыбінай беларускага патрыятызму. То бок уздымаць на шчыт перамогу пад Воршай, а замест дубовых ідэялагічных цыркуляраў масава тыражаваць книгі Сагановіча ды Арлова.

У гісторыі ёсьць прыклады, як спаквала трансфармаваліся аўтарытарныя рэжымы, прыціснутыя патрэбай мадэрнізацыі: Гішпанія, Паўднёвая Карэя...

Але болей імаверна, што наша ўлада будзе выкарыстоўваць патэнцыял экспэртнай супольнасці дазвана і каньюнктурна. Кірунымі вярхамі надзвычай цяжка перасягнуць праз бар'ер мэнтальнасці «савецкіх беларусаў». Другі тормаз — гэта страх хоць трохі разніяволіць незалежную думку. І вось гэтыя чыннікі могуць стацца фатальнымі.



АНДРЭЙ ГІЖКЕВІЧ

Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Такім будзе канец свету



Дамова аб адзінай гандлёвой зоне, Дамова аб калектыўнай бясьпесы, Рух недалучэнья — за апошні час Беларусь уступіла ў столькі блёкаў, пактаў і саюзаў, нарадзіла столькі геапалітычных Франкенштайнай, што, здаецца, адзіны маленьki канфлікт можа прывесці да канца свету.

Хроніка аднаго апакаліпсісу вачыма прэсы.

«Саўбелка» (Беларусь): «Калі літоўцы пабудуюць ядравы могільнік на нашай мяжы, мы адгрохаем самую буйную сывінафэрму ў Эўропе».

«Respublika» (Літва): «Вы думaeце, беларусы пабудуюць камбінат, здольны атруціць нас сывінячым гаўном? Наша жыцьцё і так даўно съмярдзіць гаўном».

www.lietuvosavangard.yandex.narod.ru (сайт «Саюзу нешматлікіх, аднак самых правільных, пасълядоўных калдырных патрыётаў»): «Як піша «Respublika», у памежных районах усё даўно прасъмярдзела гаўном, а ўрад маўчыць» (фрагмент артыкулу «Чаму Бразаўскас — жыдамасон, а Літве ад мора да мора няма альтэрнатывы»).

Праграма БТ «Контуры» (Беларусь): «У Літве пачалася чарговая антыбеларуская кампанія, за якой стаяць уплыўовыя палітыкі».

«Знамя юности» (Беларусь): «Уся беларуская моладзь гатова адправіцца на будаванье сывінячых фермай на мяжы з Літвою. Гэта наш доўг перад радзімай» (з інтэрв'ю кіраўніка Саюзу роднай патрыятычнай моладзі).

«Baltic Times» (Рыга): «Каб не дапусціць атручвання адкідамі беларускіх фэрмаў, літоўцы гатовыя ўжыць сілу».

«Народная газета» (Беларусь): «Літва канцэнтруе войскі на нашай мяжы. Трэба адэкватны адказ, а таксама стырылізаваць усіх бамжоў,

каб трymаць моцнымі нашыя тылы» (з заявы дэпутата Касцяцяна).

«Саўбелка» (Беларусь): «У магчымым канфлікце мы можам разлічваць на нашых хаўрусынікаў па міжнародных геапалітычных блёках» (з заявы МЗС).

«Al Ahram» (Судан): «У рамках наших дамоваў па Руху недалучэнья мы дасылаем у Беларусь наш найлепшы батальён аднагорных вярблодаў» (з афіцыйнай заявы суданскага ўраду).

ВВС: «Съследам за Вэнэсуэлай, Суданам, Кубай Дэлі і Ісламабад адпраўляюць вайсковыя фармаваныні ў дапамогу беларусам. Съвет на парозе глябальнай вайны».

«Рэспубліка» (Беларусь): «Калі ў пагранічным нарадзе беларускі і зымбабвійскі салдат: вораг ня пройдзе!» (з загалоўку артыкулу).

«Вольнае Глыбокае»: «Учора на дыскатэцы ў Лынтупах адбыўся інцыдэнт з удзелам жаўнераў індыйскага і пакістанскага корпусаў. Ёсьць траўмы. Нанесеная шкода маёмасты: зламаныя два крэслы».

«Jasarat» (Пакістан): «Індыйцы білі мяне ботамі за тое, што не люблю Раджа Капура» (інтэрв'ю пакістанскага жаўнера, зьбітага ў Лынтупах).

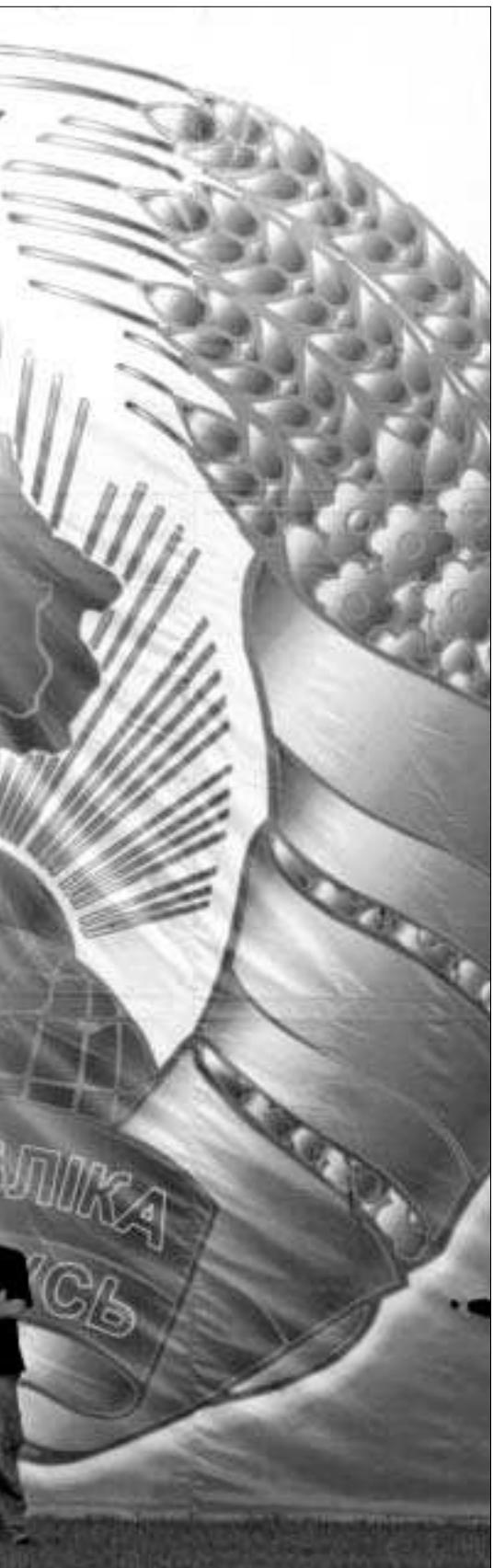
CNN (ЗША): «Эскаляцыя гвалту: на знак помсты за ахвяраў бойкі ў Беларусі прарапакістанскія тэрарысты ў Кашміры ўзарвалі ўсё, што можна ўзарваць».

«The Hindu» (Індыя): «Урад паставіў ультыматум Ісламабаду!»

«Financial Times» (Англія): «У выніку абмену ядравымі ўдарамі Пакістан і Індыя перасталі існаваць».

«Washington Post» (ЗША): «Набуду добры падвал, каб перажыць ядравую зіму» (з рубрыкі «Прыватныя аўвесткі»).

«Саўбелка» (Беларусь): «На Піншчыне пабудаваны новы аграгарадок» (назва перадавіцы).



Лаўроўская абараніла дысэртаци ю пра Берасьце

22 верасня спн. Ірына Лаўроўская зь Берасьця абараніла ў Варшаве доктарскую дысэртацию ў Інстытуце мастацтва Польскай акадэміі навук. Яе шматгадовая ўнікальная праца ў дасьледаваны гісторы і архітэктуры старажытнага Берасьця нарашчала пасыплюю завершана і была належна ацэнена калегамі — навукойцамі. На жаль, у Беларусі спн. Ірына гэтага зрабіцца не змагла... і ўсё ж Берасьце і Беларусь цяпер маюць свайго найаўтарытэтнейшага дасьледчыка! Яе заслуга ў тым, што яна як нікто сваім дасьледаваннем спрычынілася да разбурэння міту, што Берасьце — гэта адно расейская крэпасць. Яна здолела навукова давесыці, што сярэднявечная гравюра Пуфэндорфа «Аблога Берасьця швядамі» ня міт (у які верылі нават такія гісторыкі, як Міхась Ткачоў!), які меў засьведчыць веліч перамогі захопніка, а гісторычная рэальнасць.

Шчыра радуемся за спн. Ірыну Лаўроўскую і ад усяго сэрца віншаем ды зычым новым навуковых дасягненнямі і адкрыццям!

Ігар Бараноўскі і сябры «Старога гораду», Берасьце

Гісторыя па-расейску: бяз выбару

Шмат спрэчак вялося ў жніўні гэтага году наконт выкладання гісторыі Беларусі па-расейску. На ўправе БНФ вядзецца збор подпісаў пра скасаванье пастановы Міністэрства адукацыі на гэты конт. Але, наколькі я ведаю, такой пастановы не было. Быў інструкцыйна-мэтадычны ліст, які ўтрымліваў такую параду. Гэта толькі мэтадычная парада, не пастанова, не загад. Таму ў гэтым разе ўсё залежыць ад настаўніка, якую мову ён будзе выкарыстоўваць. Аднак апошні цвік у труну гэтага праблемы быў забіты падручнікам па гісторыі Беларусі для 9 класаў 12-гадовай школы. І калі мэтадычны ліст пакідаў выбар мовы на сумленыне выкладніка, то падручнік — гэта аргумент. Гэтая папяровая пачвара (даречы, аздобленая ў чырвона-зялёнай гаме), выдадзеная 100-тысячным накладам, распаўзлася па школках Беларусі і не пакінула выбару ні вучням, ні настаўнікам. Для яе выданья быў зроблены адмысл-

ловы пераклад зь беларускай (!) мовы. Зь пятае па восьмую класы вучні 12-гадовай школы працавалі зь беларускамоўнымі падручнікамі і вывучалі родную гісторыю на роднай мове. Цяпер настаўнікі літаральна вымусілі перайсьці на расейскую, не пакінуўшы выбару.

Юры, Глыбокае

Дактары-хлусы

У нядзелю, ледзь даехаўшы да лякарні ў Аксакаўшчыне, памёр мой дауні знаёмец Лёня Буланаў. Быў ён старэйшы ад мяне на чатыры гады і ўсюго два гады таму размыняў шосты дзясятак. Хіба ж гэта мужчынскі век?!

Зразумела, шкада яго, шкада бытуюю жонку і двух сыноў. Але й страшнна абурае той хлуслы івы цынізм, зв'яжыць якім пасля нядайняга інфаркту мэдыкі паўпісвалі ў эпікрайз (тады яшчэ жывому Лёню!) залішнюю вагу, празмернае спажыванье алькаголю і нават... курэнне! Усё гэта дужа нагадвае съедчаныні міліцыянтаў пра тое, што на дэманстрацыі брудна лаяўся... хлопчык — глушац і нямко ад нараджэння!

Чаму ж ях хлусіць дактарам, калі штодня цынічна хлусяць найвышэйшыя службовыя асобы ў сёньняшній дзяржаве?!

Уладзімер Булаўскі, Жодзіна

Настаўнікаў прымушаюць падпісвацца на «Советскую Белоруссию»

Некалькі дзён таму ў школах Горадні і Скідзеля павывешвалі сьпісы настаўнікаў, якія мусіць падпісацца на «Советскую Белоруссию». У кожным сьпісе блізка 15 чалавек, гэта проста першыя паводле алфабетнага сьпісу настаўнікі ў школах. Кожны з іх мусіць пакласыць ў адміністрацыю школы квіток аб аформленай падпісі на газету на 4 квартал 2006 г. Настаўнікі, што стаяць у алфабетным сьпісе далей, будуть змушаныя падпісвацца ў наступных кварталах. Адмова ад падпісі значыць занясеньне ў чорныя сьпісы і праблемы на работе. Радасыці сярод настаўнікаў такая дырэктыва на выклікала, многія адкрыты абураўцца. Але рады не дасі, разумеем, у нас «крынкавы сацыялізм».

Вось так «самая папулярная газета краіны» заваёўвае сабе

чытачоў. Што ж, зъявіўся яшчэ адзін пункт выдаткаў у невялікіх бюджетах нашых настаўнікаў. Выпадае толькі абурана ўсклінцы: «Шаноўныя выдаўцы «Советской Белоруссии», не рабіце гэтак, не захоплівайце рынку збыту айчынных вытворцаў туалетнай паперы!»

АП, Скідзель

Правапіс

І вучоныя чэшчуць галовы, Перад імі проблема з праблем: Ўнормаваць трэба правапіс мовы Беларускай к расейскай бліжэй.

— Непатрэбныя мяккія знакі, — Нехта быццам бы пажартаваў,

Ды навошта яны? Іх занадта. Зь ім адразу ж згадвіўся «Наркам».

— І асобная тэма размовы, Калі «е» пераходзіць у «я», Калі «не» адварвана ад слова, То на трэба цяпер пісаць «ня».

— Нам кароткія «і» — непатрэбны, Бо з чарніламі ў нас дэфіцыт. І яшчэ вось... Ну як там? Ну гэта... Адным словам нармальная й бяз іх.

І была падпісана рэформа. Пастанова прыйшла ад улад: «Новы правапіс і яго нормы канчаткова патрабна прыняць...»

Хвадар Самотны, з nn.by

Просім чытачоў

на наступным тыдні масава звязніцца ў «Белпошту» зь лістамі з просьбай вярнуць незалежныя газеты ў падпісны каталог. Альгарытм звароту такі: дашліце ліст у «Белпошту» (220050 Мінск, пр. Незалежнасці, 10) і адпраўце яго копію нам у Рэдакцыю, разам з квітком, які пачыніць факт адпраўкі заказнога ліста.

Прыкладны ўзор

Генэральному дырэктару РУП «Белпошта»

Чарняк А.І.

Копія: ВПУП «_____»

Прозывішча, імя, імя па бацьку
які́я жыве па адрасе:

Прашу ўключыць у падпісны каталог на 2007 г. газету «Наша Ніва».

Я зъяўляюся чытачом і падпісчыкам гэтага выдання з ____ году. На жаль, у 2006 г. я ня змог / не змагла падпісацца на газету, бо яе не ўключылі ў падпісны каталог. У такім самым становішчы апынулася і многія іншыя чытачы газеты, якія зарэгістраваны ў належным парадку. (Калі хто жыве ў вёсцы, ці інвалід, ці стары чалавек, якому цяжка рухацца і ня можа атрымліваць газету ў іншы способ, акрамя як праз падпіску, дык пра гэта таксама варта пісаць.)

У рэдакцыі газеты мяне запэўнілі, што яны зацікаўленыя ў распавяждзеніі пра падпіску і робяць дзеля гэтага ўсё неабходнае.

Выдаленне «Нашай Нівы» з падпіснога каталогу парушае мое права як спажыўца паслуг сувязі, якія МУСЯЦЬ АКАЗВАЦЦА КОЖНАМУ ГРАМАДЗЯНІНУ, які па іх зъяўляецца.

Прашу пры фарміраванні падпіснога каталогу ўлічыць мое законныя інтерэсы, як і права іншых чытачоў газеты.

Пра прынятае на мой зварот рашэнне прашу паведаміць у пазначаны ў законе тэрмін.

З павагай,

Дата,

подпіс

Тры гісторыі пра Сакавік

МАРЫЯ К.

У сакавіцкія дні, вяртаючыся з плошчы Каліноўскага, мне здавалася, што колы цягніка мэтрапалітэну выступкуюць «Жы-ве Бе-ла-ру-сь». Цяпер я прыслухоўваюся да грукату колаў, але ўсё марна, я ня чую тых гукаў, яны зынікі! Ці назаўсёды?

Я ўпэўненая, што тыя маладыя людзі, якія былі на плошчы Каліноўскага, авалявакова раскажуць аб гэтым сваім дзецим. Пра Плошчу, пра намётае мястечка будуць расказваць нават людзі, якія ніколі там не былі. А што раскажу я? Толькі тры эпізоды з чатырохдзённага процістаяння, толькі тры гісторыі з жыцця Плошчы. І мае дзеці ўсё зразумеюць, пра Беларусь і пра



беларусаў, якімі яны былі ў тых сакавіцкія дні, калі было так страшнна холадна.

Гісторыя першая: пра дзяўчыну і шалік

Яе, здаецца, звалі Наста, яна зявілася раптоўна з намётае мястечка, у джынсах і цёплай кофце, і начала ўзьбірацца на слуп зь белчырвона-белым сцягам у руках. Людзі кричалі: «Што ты робіш, злазь», — але потым, убачыўшы яе ўмелыя рухі, прыціхлі. Раптам сцяг споўз з вудзільна, і на зямлі яго пачалі нацягваць зноў, здаецца,

рабілі гэта так марудна, а яна ўесье гэты час была на вышыні чатырох мэтраў. Аддалі ёй сцяг, яна паспрабавала яго замацаваць, але вудзільна не ўвайшло ў месца, дзе мусіць вісцець сцягі, і тады яна крыкнула, каб ёй далі яе шалік. Завязаўшы вудзіль ім, яна пасыпахова злезла ўніз, дзе яе чакалі воплескі. Потым на сайце «Свабоды» я ўбачыла фатадымак спэцназаўца, які, стоячы на грузавіку, зьдзірае гэты сцяг у ноч ліквідацыі намётае мястечка. У нядзелью 26 сакавіка мне патэлефанаваў знаёмы і сказаў, што шалік дзяўчыны ўсё яшчэ вісіць. Мы яго сфатографавалі ў панядзелак, а потым ён зынік. Хто яго зыніў і чаму, мабыць, застанецца невядомым назаўсёды. Ён быў на сінім і на белчырвоным, вось чаму яго не чапалі так доўга, але для тых людзей, хто бачыў яго ўладальніцу, ён стаў сымбалем мужнасці і барацьбы. Ён — адзіная рэч, якая заставалася нейкі час на Плошчы пасыля ночы 23 сакавіка.

Гісторыя другая — пра маладафронтата

Мае сябры дагэтуль шкадујуць, што яго не сфатографавалі. Яму гадоў шаснаццаць, ён быў так лёгка апрануты, што становіцца холадна нават цяпер, у цёплы верасьнёўскі дзень, успамінаючы яго. На галаве стужка «Малады фронт», у руках плястыкавы кубак гарбаты, які не сагравае яго, а, здаецца, наадварот, прымушае неймаверна дрыжаць, ён дрыжыць усім цёлам, на яго балочча глядзець. Ён накіроўваецца ў бок дайшніка і прапаноўвае яму сваю гарбату, той, вядома, адмаўляеца. Цікава, ён баіцца спаціцца працу і грэбее ўзяць штосыці з рук «адмарозка»? Я ўпэўненая, што калі ў гэтага гаішніка засталося штосыці чалавече ў душы, ён, уба-



чыўшы гэтага худзенъкага юнака з разумнымі неабываючымі вачымі, павінен быў узъненавідзець таго, хто яго супрацьпаставіў гэтаму юнаку, хто прымушае яго штрафаваць кіроўцаў, якія сыгнайць гэтаму хлопчу.

Гісторыя трэцяя пра... Самі яе назавеце, як хочаце

Жанчына гадоў пяцідзесяці, добра апранутая, відаць, што цяпер вельмі старанна сочыць за сваім выглядам, але прыгожай яе называць цяжка. Побач зь ёй прывабны мужчына яе гадоў, пра такіх дастаткова сказаць адно слова — інтэлігент. Я са сваім сябром пазнаёмілася зь імі з той лёгкасцю, якая была ўласцівая, я думаю, усім знаёствам у тым месцы ў той час — проста стаялі побач і загаварылі. Жанчына галасавала за Лукашэнку, а на Плошчу яна прыйшла, каб прaverыць, ці сымярдзіць тут так, як аб гэтым расказала БТ. Мы расказалі пра тое, як людзей саджаваюць на пятнаццаць сутак за спробу пранесыці ежу на Плошчу, пра бабульку, якая несла два яблыкі, і як яе прымусілі надкусіць іх, пра дзяўчыну, што несла аладкі і якую прымусілі ў мінскім участку іх есці. Жанчына вельмі дзівілася і не давала нам веры.

— А вы, калі ня верыце, заўтра паспрабуйце прайсці з пакетам ежы, — прапанава-

ла я.

— Толькі вазьмі столькі, колькі зможаш зьесці, — пажартаваў мужчына.

— Не! Я баюся! — адказала жанчына.

Як можна ня верыць у існаванне чагосыці і адначасова баяцца гэтага?!

У гэты час на Плошчы пачалі зачытваць сьпіс людзей, якіх затрымалі за апошні дзень.

— Дзесяць-пятнаццаць сутак. Гэта ж так многа! А чаму вы не ідзяцё іх вызваліць?! — спытала жанчына.

Я ня ведала, што адказаць, як і ня ведала, як рэагаваць на наступныя яе разважаныні аб tym, што яна за стабільнасць, аб tym, як яна любіць Расею, расейскую літаратуру XIX ст. Урэшце, яна сказала, што ёй трэба ісці карміць сваіх котак. А я ўсё яшчэ доўгі час не магла паверыць, што людзі, якія маюць вышэйшую адукацыю (яна скончыла БДУ) і якія захапляюцца расейскай літаратурай, можуть быць такія!!!

Сымбалічна, што першыя дзівye гісторыі адбыліся ў першы дзень існавання намётае мястечка, а трэцяя — у апошнія ягоны дзень. Гераізм адных і абыякавасць іншых. Дзякуючы гераізму моладзі мястечка зьявілася і жыло, праз абыякавасць старшынства пакалення яно... зынікла.



апавяданье

Паўночнае сонца праспекту

ПАВАЛ КАСЬЦЮКЕВІЧ



Y часе аднаго зь нешматлікіх у апошнія гады візытаў у Менск нам з маёй дзяўчынай была да-дзена маёй бабкай парада хадзіць толькі па праспэкце Скарыны і нікуды на іншыя вуліцы ня збочваць, бо ўсе людзі па-за межамі праспекту — бандыты і алькаголікі. Мы пакорліва прынялі бабціну рэкамэндацыю і два тыдні запар паслухмяна шпацыравалі выключна па праспэкце ад станцыі мэтро «Маскоўская» да станцыі «Плошча Леніна». Праскарныніца, праскарныніця, праскарнынілася, праскарныніліся. На астатніх вуліцах мы амаль не зъяўляліся. Была яшчэ адна прычына: у мяне алергія на англіцыйскія слова, ад якіх я плююся, а сённяшні Менск спрэс у іх. А вось адзіная прастора, на якой гэтая нянавісць неяк улагоджваеца і дзе ствараеща пэўныя парытэты паміж ёю і навакольнымі раздражняльнікамі, — магутнае жарало праспекту Скарыны.

Пасля тыдня нашых штодзённых праходак мая дзяўчына зъненавідзела праспект, і яе стала ад яго нудзіць. На дзяўчыны дзень яна сапраўды пачала ніштавата ванітаваць. Ля кожнай станцыі мэтро, пачынаючы з трэціяй, у жалезныя съметнікі ля сходаў у падземку. Калі побач з гадзіннікамі заводамі ёй становілася толькі крыху млюсна, то

ужо ля кінатэатру «Кастрычнік» ванітныя спазмы паспяхова апанаўвалі кволы арганізм маёй дзяўчыны. Трохі акрыяўшы і прайшоўшыся сотню метраў са мной пад ручку ў кірунку станцыі «Плошча Якуба Коласа», яна зноўку адчуvalа млюсць, і ўсё пачыналася па новым коле. Такім парадкам, я штодня становіўся съведкам гэтага жалюгоднага відовішча: як дарослы чалавек, дзяўчына, дваццаць першае стагодзьдзе, на манер страйса хавае сваю галаву ў съметніку.

Праз тыдзень мы паспрабавалі зъмяніць тактыку: съпярша даяжджалі на мэтро да канца праспекту, да станцыі «Плошча Леніна», ды ўжо адтуль ішли дадому. Але хоць ты задушыся, яна ўсё адно працягвала ванітаваць, цяпер ужо пачынаючы з «Плошчы Перамогі». Праз тры дні, зялёная, дзяўчына зъехала да сябе ў Москву. Увечары патэлефанавала яе маці і сказала, што я сапсаваў ім дачку. Я адказаў: «Марына Арнольдаўна, ну, навошта вы перабольшваце? Вечна вы ўсё перабольшваце». І кінуў слухаўку аб съценку.

З заўтрашняга вечара я стаў хадзіць уздоўж праспекту адзін. То было на згоне зімы, адліга, раніцой съпявалі птушкі, а надвячоркамі ціснуў мароз. Паміж станцыямі мэтро «Парк чалюскінцаў» і «Маскоўская» на ўскрайку парку, метраў дваццаць ад

рэстарану «Сывіцязь», ляжаў мужык, тварам у сънег. Я толькі паглядзеў на яго ды адразу зразумеў пра ўсіх людзей тое, што дагэтуль цымяна адчуваў толькі пра сябе. Што кожны чалавек — гэта два чалавекі.

На прыкладзе мужыка гэта выглядала так. Першы чалавек, уцелаўлены, ляжаў п'яны ў сънезе, і, нячуйны да моцнага марозу, спаў. Другі, нябачны воку, стаяў побач зь целам і ўважліва так узіраўся ў першага. На занураным у сънег твары першага чалавека чыталася ветраўнасць, не зласцілівасць, наіўнасць, лёгкая та-кая дурнаватасць. Па другім было відно, што гэта вельмі разумны, значна разумнейшы за першага, чалавек-стратэг, які ўшчэнт пазбаўлены пачуцція спагады. Я неяк адразу сцяміў, што гэты «стратэг» цярпіва чакае ўласнай съмерці. Ён быў у стане разбудзіць цела, але гэтага не рабіў, пільнуючыся нейкіх сваіх няўсямных плянаў. Ён не адчуваў літасці, хаты мужык быў ён таксама.

Нешта падобнае — хоць тады я не надаў гэтаму належнага значэння — я адчуў на сабе літаральна сто метраў адсюль, калі мінаў будынак дзіцячай

чугункі дзесяць год таму. Я ішоў з тагачаснай сваёй сяброўкай да мяне дамоў на «Маскоўскую», ды ў нас меўся быць сэкс. А на другім баку праспэкту, там, дзе Аграрная акадэмія, у супрацьлеглым напрамку, ішлі два мае найлепшыя сябры. Хвілін п'яцьдзясят да гэтага мы зь імі ўтрох, безь сяброўкі, яшчэ кулялі ў мяне дома. Потым я сказаў, што мне пары, ды мы разам выйшлі. Толькі я сеў на мэтро і паехаў да «Акадэмкнігі», дзе ў мяне было прызначана спатканьне, а Лёха з Кісьлем пайшлі дагнацца півам. Я сустрэўся зь сяброўкай ля «Акадэмкнігі», і мы вырашылі, што два прыпынкі да «Маскоўской» мы пройдзем пехатою. Тым часам мае сябры купілі піва, ды Лёха (як ён сам потым распавёў), пералазячы на Валгаградскай празь невысокую агароджу ў забароненым для пераходу месцы, страціў раўнавагу, бразнуўся на зямлю ды даволі моцна парэзаў руку аб пабітую бутэльку. І цяпер, калі мы зь дзяўчынай падыходзілі да дзіцячай чыгункі, Лёха з Кісьлем мерыліся зайсьці ў будынак Аграрнае акадэміі, каб папрасіць у вахтара прамыць скрываўленую руку. Яны нас ня бачылі. Я захацеў паклікаць сваіх сяброў, ды менавіта ў гэты момант адчуў, што сківіцы ня слухаюцца мяне. Я адкрыў рот, каб крыкнуць, але рады ня даў. Нехта не дазваляў мне гэтага зрабіць. Адчуванье такое ж самае, калі цябе, дваццаціпяцёгадовага, хлопцы паслалі ў магазін па гарэлку, а выглядаеш ты на дваццаць, а прадавачка з нацяжкай дае табе вясімнаццаць і хоча пабачыць твае, малады чалавек, дакумэнты. А табе сказаць няма чаго — пашпарт, вядома, не з табою, і ніякія доказы не перакананіць. Сапраўды, ну што ты ёй пакажаш — ужо атрыманы чырвоны дыплём няўдачніка? Чэлес з насечкай? Тым часам у цябе ўсё знутры крыкам кригніць: «Цёця, я ж свой, паўнолетні!» — але ўголос маўчишь, задушаны бескарыснымі словамі. У той сітуацыі зь сябрамі было б целкам натуральна, каб я паклікаў іх, што я і хацеў зрабіць, але на гэтае маё памненіне проста стомільёнтоннай плітой навалілася ўпэўненасць, што нікога гукаць ня трэба. І мая тагачасная сяброўка таксама зъдзівілася: «Ігар, чаго ты іх ня клікаш? Гэта ж твае сябры», — але я нават ківам не зреагаваў на яе слова. Маім целам кіравалі два чалавекі, ды адзін быў мацнейшы за

другога. Відаць, мой «стратэг» не жадаў, каб я паклікаў сяброў, бо яму хадзелася любошчай, а я самастойна безь яго ня мог нават галавой варухнуць. Лёха і Кісьль зынікі ў будынку Аграрнай акадэміі, а мы зь сяброўкай працягнулі ісьці ў бок станцыі мэтро «Маскоўская», дзе знаходзіцца мой дом. Цалкам верагодна, што менавіта ў гэты момант яна, зірнуўшы на мяне такога, і вырашыла канчаткова, што ў нас будзе сэкс.

Дык вось, я назіраў, як «стратэг» стаяў і чакаў уласнай съмерці пад ялінай у зімовы парку. Я ўявіў, як заўтра раніцою нехта зайдзе ўзважыць мужыка: прыедзе патрульны «Жыгуль», аточыць разявакі, падыдуць пахмурныя санітары з кожушкамі паверх белых халатаў, і здубелы труп нарэшце адвязуць у морт, і прынамсі да абеду, пакуль нехта з сваякоў мужыка не пачне мэтаскіравана абзвоньваць моргі або калі міліцыя сама не адшукіе сваякоў паводле дакумэнтаў, знайдзеных у кішэнях, гэта будзе яшчэ адной дзяжурнай, нічайнай съмерцю. Аднак яму, «стратэгу», было сябе не шкада. Не магу сказаць, што ён ня жаліўся, але рабіў гэта надтаго глябальна: бязгучна скардзіўся,

Такім парадкам, я штодня становіўся съведкам гэтага відовішча: як дарослы чалавек, дзяўчына, дваццаць першае стагодзьдзе, на манер страўса Хаваю сваю галаву ў съметніку.

.....
што ў будучым застанецца бязь цела, што ня здолее пільнавацца сваіх, старажынных, плянаў. Неяк карысльва, не па-людзку ён жаліўся.
Я падышоў да мужыка і пачаў тармасіць яго. Сп'янну, асавельы, яшчэ не разумеючы, што да чаго, мужык зь цяжкасцю падняўся і, хістаючыся, прайшоў кроку дзесяць і апабёрся ілбом аб ліхтарню. Праз колькі хвіліну ён сёе-тое скеміў, і ягоны твар аквеціўся шчырай усымешкай. Ён паліпаў мяне па плячы, галёнку нешта незразумелае, і ягоныя вочы пакрыла зіхоткая пялёнка чалавека, які толькі што нарадзіўся другі раз.

Мужык быў нямко. Зь невыразных пакутаў я высьветліў, што жыве ён у нейкім новым раёне, аб якім я ніколі ня чуў, і што яму трэба сесці на аўто-

бус ля станцыі мэтро «Ўсход». Я падахвоціўся правесці яго, і мы ішлі як беглі. Ён, не зусім яшчэ цвярэды, відаць, усё ж целкам усьведамляў, якой страшнай съмерці пад ялінай ён толькі што ўнікнуў. Усымешка шчасливага ўратаванья не пакідала ягона-га твару. Ён дыхаў на поўныя грудзі, і ўсё жыцьцё было перад ім. Круці јшчэ млявай шыяй, нешта мычаў, раскідаваўся рукамі, жавава штосьці распавядадаў. Было відаць, што яго «на-іўны» целкам прачнуйся і ўвабраўся ў моц, тым часам як «стратэг» шканды-баў недзе ззаду, а можа, нават выпа-рыўся і зынік — прынамсі я зусім за-быўся аб ім ды больш не адчуваў яго злавесных флюідаў. Подбегам мы мі-нулі «Маскоўскую», дзе мой дом, ды пачалі імкліва набліжацца да станцыі мэтро «Ўсход».

На прыпынку зьбірала пасажырапа маршрутка (вось яшчэ слова, якое я не люблю). Цела па-ранейшаму ня слухалася нямка, што ён і стаяць роўна ня мог. На мігах растлумачыў мне, што ў яго прайзны. Што ён зараз не паедзе. Разумееце, ён хацеў дачакацца аўтобуса, каб ня траціць грошай на маршрутку. Мяне гэта страшэнна раз-злавала. Ёлы-палы, ты толькі што цудам уцёк ад съмерці! Цудоўна гэта ведаеш. Сам недастатковая цвярэды — ідзі знай, што з табою можа прылу-чыцца — можа, ізноў засынеш у съне-зе. Дык як тут можна шкадаваць гро-шай? Я зрабіў абагутненыне пра-увесь гэты мэнталітэт, потым паду-маў яшчэ нейкую думку, потым ска-заў: «Халера!» — ды не пасыпей далё-ка сягнуща са сваімі высновамі, бо над даляглядам узышло паўночнае сонца.

Гэта было менавіта сонца, а ня ме-сяц, хіба толькі невялікае, мэтраў дзьвесіце ў пярэчніку. Колеру кавава-га лікёру, мо крыху съятлайшае, ня дужа высока над зямлёю, упоравені з шматлавяровікамі, яно нісьпешна набліжалася да мікрараёну «Ўход». Мужчыны на прыпынках — а ўсе людзі ператварыліся ў мужчынай працаздольнага веку — у момант вока перакіравалі ў бок сонца імгненнем за-гарэлія цымна-залацістым загарам ілбы. Усё роўна як сланчнікі, начныя сланчнікі. Ці мне падалося, але стро-гія абрывы такіх нашых, нямецкіх, машын 1990-х і 2000-х, што стаялі на вуліцы, распухлі, азызлі і перакінулі

Паўночнае сонца прастэкту

Працяг са старонкі 29.

іся ў экзатычныя, валюхавата-вальяжныя формы амэрыканскіх бандур 1960-х. У шыбах дамоў адбіваліся маціцоўская нежывыя зайчыкі. Па невялікім часе, амаль кранаючы дах, сонца ўжо пльюло па-над шматпаварховікамі ды адбівалася на сыценах з гіганцкімі мазаікамі. Я зірнуў на мазаічнага Скарыну — ад сонца ў яго золатам заблішчэлі пальцы: тонкія, доўгія, немужчынскія. А ягоны твар, што, як і ўсё астатнія цэла, складаўся з каліровых каменьчыкаў, хуценька-хуценька, нібы тэкст на вакзальным таблё, ператкаўся ў новае ablічча, і я ўбачыў, што гэта ўжо не Скарына, а ўсёмагутная ўладарка пустэльні багіня Сахмэт, гніулівае вока бoga Ра, на галаве якой скруцілася зъмяя. Падсуседка, жняя са снапом, не адставала ад першадрукара і ўвачавідкі ператварылася ў напалову мужчыну, напалову ваўка, судзьдзю Царства памёрлых. На мазаіцы навукоўцы ў белых халатах, паглядныя рабочыя, лясныя браты ў папахах з жычкамі наўскасяк і стылізаваныя буслы, усе яны як на ўзмах чароўнае палачкі пераўласобіліся ў агідных божышчах Сынайскай пустэльні. Змучаная партызанская мадонна надзела пунсовую карону Ніжняга Эгіпту і зрабілася

багініяй вайны, Нэйт. На яе руках вышчараўся кінжалынымі ненаеднымі зубамі Сэбэк, бог-кракадзіл. Паўночнае сонца, страшнае, жудаснае, злытуйся з нас, нікчэмных, ня трэба ўраджаю, ня трэба даробку, толькі ня дай апекчыся тваімі навостранымі проўмнямі, ня дай да съмерці

заблукаць у полі крывавага жытва, яна мёртвых драздоў зьбірала ў кошык, накрывала абрусам, ня мела дзетак, ноччу съніла акупацию, ня еж нашых вачэй, пляменьнікі спрабавалі кантраляваць, хрэн угадалі, засякерыла ўсіх, адпусці нас, паўночнае сонца, мама, схавай мяне ад ракеты простай наводкі па пад'езду ці звычайнага, простага звычайнага наажа ля батареі, пад шэрагам паштовых скрыняў, пад шолах спаленых газэт.

Сонца праплыла па-над салёнам «Фантазія», дасягнула «Эўрапейскага» і ля вялізной шыльды «МАЗ», дзе прастэкт робіць круты паваротак, зьнікла з вачэй. Стаяла такая вусьціш і гэтак ціснула жуда, што мінус на мінус даваў плюс.

Тэль-Авіў, лета 2006 году

НОВЫЯ КНІГІ

Жарнасек, Ірына. "Будзь воля Твая...": Раман. — Менск: "Про Хрысто", 2004. — 432 с.

Кніга ёсьць прыкладам такога жанру літаратуры, як хрысьціянскі раман. Аснова твору цалкам дакумэнтальная — Росіцкая трагедыя лютага 1943 г. Тады карнікі Латышскага легіёну жыўцом спалілі ў мястечку Росіца на Дрысеншчыне ў адрынне некалькі сотняў мясцовых жыхароў. Ксяндзы-марыяне Антоні Ляшчэвіч ды Юры Кашыра маглі застацца жывымі, але пайшлі разам з людзьмі ў вагонь.

"Ужо цяпер я пераканаўшы, што многае з маіх пілігрымных дарог сатрэца з памяці, саступіць месца новым уражаныям. І з часам, прыгадваючы тყя шляхі-дарогі, я буду блытаць, калі былі тая ці іншая падзея, тое ці іншае перажываныне. Але адначасна я ўпінена, што гэтую пілігримку я буду памятаць усё жыцьцё і не змагу зблытаць перажытага ў ёй зчымсыці іншым".

A.Dz.

Беларускі Калегіюм

Як і штогод, запрашае слухачоў Беларускі Калегіюм. Сярод кірункаў яго вечаровых заняткаў — журналістыка, найноўшая гісторыя, філязофія/літаратура. Запрашаюцца студэнты старэйших курсаў (як выніятак — добра падрыхтаваныя студэнты малодшых курсаў), асобы з вышэйшай адукацыяй. Запіс на сумоўе адбываецца да 30 верасня.

Абавязковая ўмова запрашэння на сумоўе (за выключэннем спэцыялізацыі «Найноўшая гісторыя») — падача да пазначанай вышэй даты аднаго альбо некалькіх уласных тэкстаў агульным памерам ня меней за 5 тыс. знакаў. Тэкстамі лічачца як друкаваныя, гэтак і недрукаваныя матэрыялы (навуковыя, журналісткія, літаратурныя тэксты, эсэ на вольна абраную тэму і г.д.). Аплікантамі мусіць запоўніць уступную анкету.

Асаблівасцю навучальных курсаў БК ёсьць тое, што яны не дублююць існуючых праграмаў дзяржаўных і недзяржаўных універсітэтаў і арыентаваныя на выкладанье найноўшых фрагментаў сучаснай веды.

Сэргыфікат Калегіому не замяняе дыплёму аб вышэйшай адукацыі. Навучаныне бясплатнае.

Даведкі пра запіс на сумоўе і дадатковую інфармацыю арганізаторы даюць праз т.: (017) 267 66 278; (029) 705 46 66 з 14.00 да 18.00 (акрамя суботы і нядзелі), ці праз kalehium@gmail.com, або на сایце <http://bk.baj.ru> (спасылка Навучаныне ў БК (2006–2007)).

Вершы Законьнікаву й Гілевічу

НІНА МАЦЯШ

Два акравершы

ЗВОН

Гэты голас — густы, грамавіты,
і тужлівы, і гнеўны —
лохмы згубнага чаду над акрадзеным духам людзкім
еліка крат ужо, еліка крат
вечавым клічам праймае,
і вычэрпу ня мае
чуйнаванье любові прасьветтай
у вякамі няўціхным набаце:
«Мову — нашу — нам! Мову — нашу — нам! Мову — нашу — ...!»

Але хто ж гэта чуе яго
цяпер, апрач варагоў?
Як дабудзіца сваіх, радакоў,
што пачадзелі, пааглухалі — бязмоўныя?

НЕМАЖЛІВА

Нехта ціха аб'явіцца ў кватэры пустой
і дотыкам, да съцінальна сардэчнага помнім,
лёгка-лёгка пашарэлай кранецца шчакі:

«Ужо ж днене, людзі noch разабралі, а ты й не прылёт.
Гэтак у працу ўлягаць — ці ж разумн?

I годзе ўжо, годзе даводзіць усім сваю праўду, —
ліхадухам яна без патрэбы,
едкай поліўкай бессаромнай хлусьні ды зьнявагі —
вось чым жывяцца ўсе яны
і частуюць ласкы ды непераборлівых.
Часам ператрываць, перамоўчаць больш годна, як
утрапёна адказваць на кожны злы выпад...»

Меркнуць апошнія зоркі, кужэльнене ўсход...

Ах, каб жа можна было стацца меней датклівым ды ўразлівым,
ці болей абчалівым ды асыцярожным,
як бы чуць — і ня чуць, назіраць — і ня бачыць,
што дзеецца вокал зь людзьні, з
нашай мовай і спадчынай, і маўчаць,
і ня вянуть душой ад абразы і гневу бясъсілага,
не дадаваць і Табе гэтым лішнія болю,
ахварны анёле мой, дарагая мая, недаступная...



ПЭЎНА, ТАМУ...

Сяргею Законьнікаву

Пэўна, таму й галава пабялела,
пэўна, таму і туга ў вачах:
усюды шукаў прычыны для радасьці,
заўсёды жыў ня так, як хацеў.

Пэўна, таму й ступакі падбліся,
пэўна, таму і сэрца баліць:
заўсёды шукаў прычыны для радасьці,
усюды жыў ня так, як хацеў.

Пэўна, таму, што мой посах — слова,
пэўна, таму, што радзіма — боль,
іду і шукаю прычыны для радасьці,
бо іншага шляху, каб жыць, няма.

«Мяне прывабліваюць другарадныя асобы»

Алесь Аркуш гутарыць зь Віктарам Жыбулем, паэтам (аўтарам легендарнага паліндрому «Рогі гор», рок-музыкам («Засралі казарму»), літаратуразнаўцам (Паўлюк Шукайла і іншыя авангардысты 20-х).

Алесь Аркуш: Жыбуль пачынаў з «Бум-Бам-Літу». Так?.. Але пасля разышоўся зь ім, здаецца. Так?.. Чым для цябе быў «Бум-Бам-Літ»? Суполка аднадумцаў ці проста пляцоўка, на якую скіравана ўвага аматараў літаратуры?

Віктар Жыбуль: «Бум-Бам-Літ» для мяне быў найперш сродкам зрабіць жыцьцё больш разнастайным. А разам з тым — і літаратурны працэс. Але я не абмяжоўваў бы дзейнасць «ББЛ» выключна літаратурай. Як мне (дый іншым бумбамлітаўцам) падаецца, літаратура неяк замкнулася ў сабе і баіцца вырваша за ўласныя межы. А яе ж можна выдатна спалучаць зь іншымі відамі мастацтва, а іншыя віды мастацтва — злучаць паміж сабой, а таксама зь любымі іншымі (у тым ліку немастацкім) праявамі жыцьця. Таму ўсе бумбамлітаўцы — ня толькі паэты, але й шоўмэны, калі так можна сказаць. Толькі вось «шоў» атрымлівалася не заўсёды такое ўдалае, як мне хацелася б, і з пэўнага моманту «ББЛ» пераставаў мяне задавальніць. Яго выступы ўсё болей пачыналі нагадваць «звычайнія» паэтычныя чытаныні, у піку якіх «ББЛ» калісьці й паўстаў... А мне хацелася чагосці больш сынтэзованага і менш зацікленага на ўласна літаратуры. І таму калі мой сябар Віктар Іваноў распавёў мне пра стварэнні арт-панк-гурту «Zasra-kazgra» (ёсць і бесцэнзуруны варыянт назову), я ахвотна падтрымаў гэту ідэю. Сабралі музыкаў, пачалі рэпетаваць, усяляк эксперыментаваць са словам і гукам і — працэс пайшоў. Мы ладзілі камбінаваныя музычна-паэтычна-тэатралізаваныя выступы, пэрформансы, удзельнічалі ў шэрагу фэстываляў авангарднага мастацтва. На «ББЛ» я тады ўжо забыўся. Нават

пакрыўдзіўся, калі на адной імпрэзе вядоўца памылкова назваў наш гурт «Бум-Бам-Літам». Але «ББЛ» жыве і цяпер — у выглядзе кніжнай сэрыі «Бібліятэка Бум-Бам-Літу», дзе ў мяне выйшлі дзьве кнігі вершаў, на чарзе — трэцяя.

АА: Твае сцёбавыя і «брютальныя» верши летасць моцна крытыкаваліся ў Белізце. Як ты гэта успрыняў?

ВЖ: Ну, што тут скажаш? Калі людзям ахвота палаюцца — яны ў тваіх вершах знойдуть таго бруталу ў дзесяць разоў болей, чым ёсць на-самрэч. Для тых, хто разумее мае верши, яны ня толькі «брютальныя» ды «сцёбавыя» — яны пры гэтым усё ж пазытыўныя. Ну, а хто не разумее — я на іх не крываю, пагатоў, іхняя крытыка была адрасаваная ня мне, а хутчэй майму лірyczнаму герою. Я таксама ня ўсіх разумею. Вось прачытаў у школьнія гады паэму Аркадзя Куляшова «Сыцяг брыгады» — і доўга абураўся: ну як гэта так, расстрялялі чалавека дзеля нейкага сыцяга, да таго ж твор напісаны ад імя аднаго з «застрэльшчыкаў». А потым падумаў: раз паэма мяне абыякавым не пакінула — значыцца, твор добры. Пазіція мусіць уражваць — вось мой крытэр мастацкасці. А наконт крытыкаў, якія маюць звычку блыгати асобы аўтара і лірyczнага героя, скажу, што гэта характеристарызует іх (крытыкаў) прафесійны ўзровень ня ў лепшы бок.

АА: Апошнім часам ты шмат выступаеш як літаратуразнаўца. Ці гэта прафесійны занятак, ці табе цікава вывучаць беларускую літаратуру як творцу?

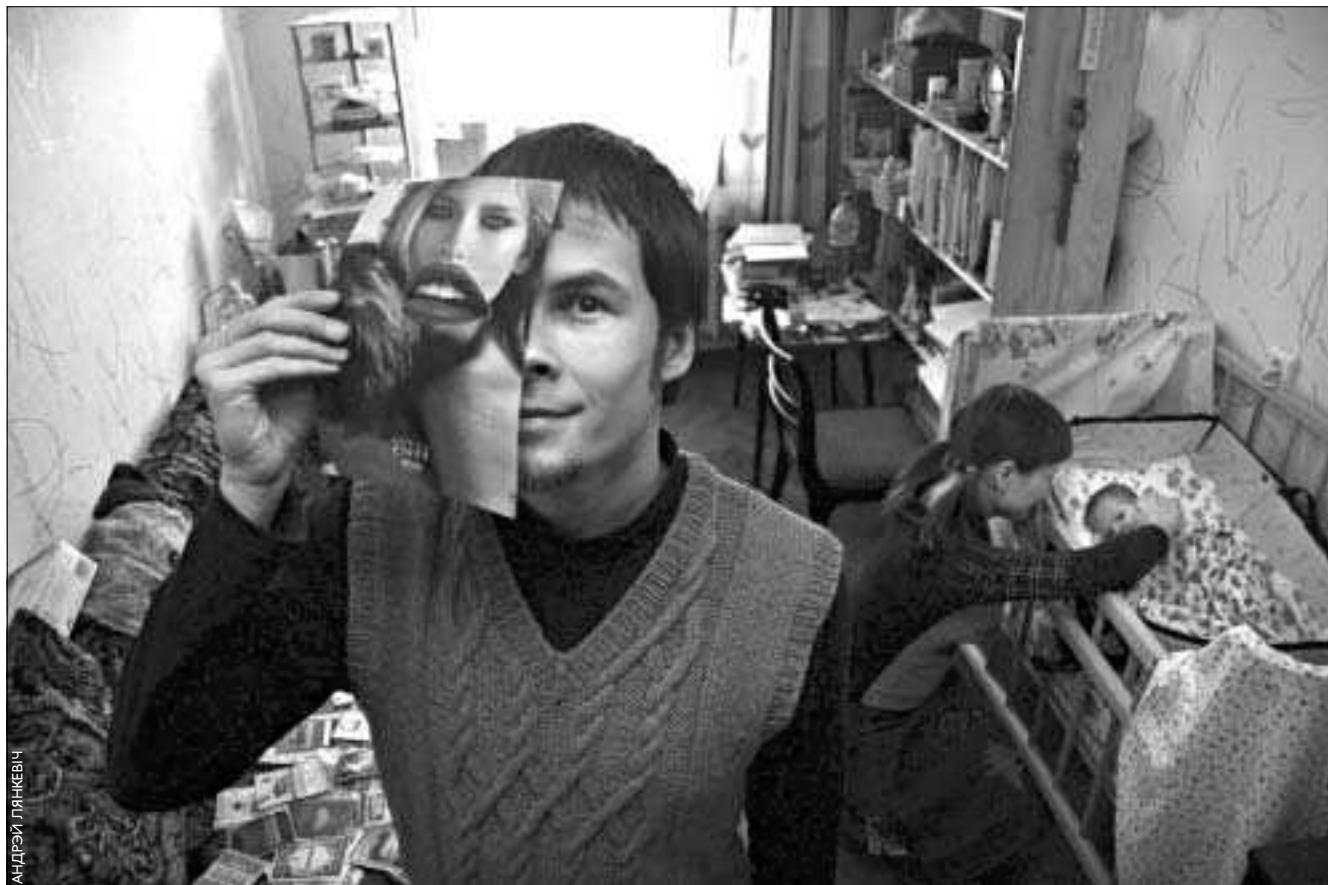
ВЖ: Калі б мне далі магчымасць займацца толькі літаратуразнаўствам і больш нічым іншым і пры гэтым плацілі прыстойныя грошы — тады

гэта, натуральная, можна было б называць прафесіяй. Але асноўная праца ў мяне рэдактарская. Ну, а літаратуразнаўства — адна з тых справаў, якія прыносяць мне задавальненіне маральнае. Я захапіўся беларускім авангардизмам. Да апошняга часу ў нашым літаратуразнаўстве панавала меркаваныне, што вывучаць трэба найперш творчасць клясыкаў. А мяне прывабліваюць асобы другарадныя, нават «маргінальныя». Беларускі літаратурны працэс значна цікавейшы, чым можа падацца на першы погляд і чым пра яго пішуць у падручніках.

АА: Ты дасьледаваў беларускі мадэрнізм 20-х гадоў мінулага стагодзіння. У чым яго асаблівасць? Ці гэта была другасная зяява, ці натуральная, арганічная?

ВЖ: Пра гэта можна доўга разва-жаць... Магу называць шэраг схільных да мадэрнізму беларускіх паэтаў, чия творчасць выглядае натуральнай і арганічнай, і адмысловага адкрыцця я тут не зраблю. Гэта Ўладзімер Жылка, Уладзімер Дубоўка, Язэп Пушча, Тодар Кляшторны, Уладзімер Хадыка. Нейкі час яны знаходзіліся пад уплывам імажынізму, але лічылі (у прыватнасці, Пушча), што беларускі імажынізм мае мала супольнага з расейскім, што ён ідзе сваім шляхам і вытокі бярэ з фальклёру. Беларуская літаратура і раней была шчыльна звязана з народнай творчасцю, а тут у ёй знайшлі карані нават авангарднага кірунку. Увогуле ж многія творы тагачаснай айчыннай літаратуры мелі сынтэзованыя характеристары: спалучалі ў сабе рысы мадэрнізму з элемэнтамі рамантызму альбо рэалізму.

Што датычыць «другаснасці», то, на маю думку, яе ня трэба баяцца. Так, сапраўды, многія нашы паэты



Андрэй Ганкевич

пераймалі ўзоры зь іншых літаратур, але ўсё залежыць ад таго, ці знайдзе аўтар свой уласны, адметны творчы падыход да гэтай справы. Наш клясык Максім Багдановіч, скажам, арыентаваўся на творчасць Вэрлена і Брусава, але хто сёння скажа, што ягоныя творы неарыгінальныя?

У канцы 1920-х шмат хто пераймаў Маякоўскага. Вядома ж, гэта можна было рабіць па-рознаму: нехта ўзяў ад яго толькі «лесьвічку» ды ЛЕ-Фаўскі публіцыстычны патас, а нехта — яшчэ і паэтыку, стаўленыне да слова. Такі футурыстычны падыход да беларускай мовы тады быў яшчэ новы, нязвыклы, і, насамрэч, гэта вялікая праца — адаптаваць беларускую моўную глебу для авангарднай паэтыкі. Праўда, у нас гэтага дасягнулі ніяномогі — напрыклад, паэт Мікола Бацюшкоў, які арыентаваўся на паэтыку ня толькі познняга, але й ранняга Маякоўскага і ў асобных вершах па колькасці алітэрацыяў і розных гульнявых зваротаў нават «пераплюнou» яго. Ва ўсялякім разе беларускай літаратуры было неабходна прайсці праз усю гэтую школу, каб дасягнуць сённяшняга ўрапейскага ўзроўню.

АА: Я чуў, што ты зьбіраўся выдаць спадчыну Паўлюка Шукайлы.

ВЖ: Так, да 100-годзьдзя гэтага паэта мне прапанавалі скласці яго кніжачку. Я, вядома ж, пагадзіўся: постаць Паўлюка Шукайлы ў чымсьці знакавая для нашай літаратуры. Створаная ім «Беларуская літаратурна-мастакская камуна» ўспрымалася ў 1920-я гг. прыкладна так, як у наш час «Бум-Бам-Літ». Праўда, тады ўсё гэта было зынітавана з палітыкай. Але што зробіш, калі авангардны эксперыменты легальна было магчыма вырабляць толькі пад чырвоным сцягам!

«Беларускі футурист» Шукайла, зрешты, быў ня так экспэрымэнтаторам, як арганізаторам. Таму ўспаміны пра гэтага чалавека чытаюцца цікавей, чым ягоныя ўласныя творы. Я, аднак, павыбіраў для кніжкі і вершы, і ўспаміны, засталося самае ціккае — напісаць прадмову. Трэба ж неяк акрэсліць увесь культурны кантэкст, вызначыць у ім месца Шукайлы, прааналізаць асаблівасці творчай манеры, урэшце, ахапіць біографію, у якой шмат белых плямаў. Я зацягнуў напісаныне гэтай прадмовы, і кніжка

дасюль ня выйшла. І вельмі добра! Амаль выпадкова праз Людмілу Рублеўскую я даведаўся, што ў Расеі жывуць дзівэ дачкі Паўлюка Шукайлы. Я адразу ж звязаўся зь імі, наладзіў ліставанье і зразумеў, як мала ведаў пра Шукайлу. Цікава, але ў Маскве захаваўся той самы дом, у якім паэт жыў да вайны, і цяпер там дасюль жывуць ягоныя нашчадкі! Зьбераглася нават частка архіву «беларускага футуриста», у тым ліку шмат позніх вершаў, якія нідзе не друкаваліся. Пасля ўсяго гэтага я пераглядзеў канцэпцыю меркаванага зборніка і вырашыў падрыхтаваць кніжку пад называй «Невядомы Паўлюк Шукайла» ці штось кшталту таго.

АА: Ці плянуеш ты сур'ёзна пачаць пісаць прозу, як гэта зрабілі з узростам шмат якія нашыя паэты?

ВЖ: Думаю, склад мысльення ў мене не празаічны. У гэтым сэнсе мne бліжэй драматургія... А ўвогуле, творчасць — рэч непрадказальная, і цяжка спрагназаваць, што там у цябе напішацца заўтра, што праз месяц, а што праз год. Часам здарядацца так, што хочацца напісаць нешта празаіч

«Мяне прывабліваюць другарадныя асобы!»

Працяг са старонкі 33.

нас — зьяўляюцца нейкія думкі, вобразы, нават сюжэты. Але як толькі асадка кранаецца паперы — усе думкі нібыта рассыпаюцца, і я разумею, што нічога вартаснага цяпер не напішу. Можна, вядома ж, укласыці кнігу з розных дзённіковых занатоўк, разбавіць усё гэта вершаванымі ўточкамі і ўрыўкамі з канспекту, назваць гэта ўсё раманам і выдаць (як зрабіў Павал Гаспадыніч). Альбо напісаць шмат мініятурных дэталяў і скласыці зь іх... зноў-такі раман (як Вольга Гапесева). Аднак я не хачу ісьці такім шляхам. Калі й выдам кніжку прозы, то няхай гэта будзе зборнічак невялічкіх апавяданьняў. Але чакаць ад мяне гэтай кніжкі давядзеца ве-сельмі доўга!

АА: Ты ў літаратуры ўжо больш за 10 гадоў. Што найбольш зъмянілася? Тэкст? Кантэкст?

ВЖ: Калі я дэбютаваў, не магло прыйсці ў галаву, што пытаныні культуры будуть вырашаць людзі, якія да той культуры ня маюць аніякага дачынення. А ўсё пачалося з сум-

навядомага травеніцкага рэфэрэндуму 1995 г. — і «пасьпяхова» працягваеца дагэтуль. Прыйгодаю сярэдзіну 90-х. Дом літаратора даваў сваю залю і Народным пісьменынкам, і Славаміру Адамовічу, і «Бум-Бам-Літу», і нават панк-гуртам. У газетах, часопі-

Паэзія мусіць уражваць —
вось мой крытэр мастацкасці.

сах, тэле- і радыёперадачах адчувала-
ся плюрализтычнасць, цяпер жа мно-
гія выданыні альбо закрытыя, альбо
пазбаўленыя фінансаваныня (што, па-
сущнасці, адно і тое), альбо аб'ядна-
ныя ў розныя холдынгі. Пісьменынкі
падзеленыя на два саюзы, аднаму зъ-
якіх усё дазволена, а другому — ня
усё. Кажуць, што ў некаторых дзяр-
жаўных выданыніх ёсьць «чорныя
сыпісі» культурных дзеячоў, якіх за-
баронена згадваць у надрукаваных
артыкулах. Правядзеньне рок-канцэр-
таў звязана да мінімуму. Затое пап-
сы паўсюль хапае. Бывае, уключаеш
радыё, чуеш нейкую папсовую песь-

ню — думаеш, што расейскую, а по-
тым зьдзіўляесься, даведваючыся,
што гэта нехта з нашых выканайцаў
так старанна косіць пад расейцаў. Але
зманю, калі скажу, што ў нас цяпер
нічога цікавага не адбываецца. Нешта
усё ж робіцца: канцэрты, выставы,
пэрформансы, нават цэлья фэсты-
валі. Проста ўсё перамясяцілася ў
нейкую партызанска-падпольніцкую
роўніцу, і арганізатарам даводзіцца
ісьці на ўсялякі хітрыкі, каб заплінава-
ныя імі мерапрыемствы адбыліся.
Каб выступіць на нейкай легальнай
вечарыне, некаторыя «забароненая»
рок-гурты часова мянюць назвы.
Альбо выступаюць на вечарынах цал-
кам падпольных, інфармацыя пра
якія зъмішчаецца, напрыклад, толькі
у Інтэрнэце. І што цікава: у гэткіх
вось партызанскіх умовах творчыя
пошукі маладых (дай не зусім маладых)
аўтараў актыўізаваліся, яны
сталі больш разъявленыя, чым дзе-
сяць гадоў таму. Уражвае разнастай-
насць сёньняшній літаратуры новай
генерацыі: тут і іранічна-абсурдысц-
кія творы Віктара Іванава, і постдэ-
кадэнцкая паэзія Вікі Трэнас, і мака-
ранічныя і візуальныя вершы Адама
Шостака, і шызоідныя мэдытациі
Зымітра Пляна. Ужо ня кажучы пра
тое, што апошнім часам піша Андрэй
Хадановіч! Так што ня ўсё так кепска.
Вольнае мастацства заўсёды знайдзе
адтуліны, праз якія можна дабраща-
да чытача-гледача-слушача.

Хто будзе задаваць тон у съвеце

ІГАР ШЧАКАРЭВІЧ

Хто будзе заўтра задаваць тон у съвеце? Хто валодае найбольшымі фінансавымі магчымасцямі? Не — той, кім будзе рухаць большая матывація.

Проблема беларускіх нацыяналістаў у тым, што яны ніколі да канца ня верылі ў магчымасць свайго знаходжаньня ў іншым, акрамя накаўту, стане.

Гроши ніколі ня стануць стымулам для ўчынку!

Ці не задавалі вы сабе пытаныня, чаму

ўвесь заходні съвет зь яго фінансавымі магчымасцямі так малапасьпяхова супраць-
стайць купцы фанатыкаў?

Як вы думаецце, чаму 150-мільённая Ра-
сей ніколі не пераможа мільённую Чачэ-
нію? Толькі таму, што Расея ўжо ня верыць
у перамогу над Чачэніяй, а Чачэнія ніколі
не прызнае сябе пераможанай. Чалавек ста-
новіца пераможаным толькі тады, калі
калі ён сам для сябе вызначае, што прайг-
раў.

Парадаваў артыкул Юрася Сьвірка ва-
«Украінскай праўдзе», у якім ён ЗАПАТ-
РАБАВАЎ увядзеныя беларускай мовы ў
якасці рэгіональнай у Кіеве.

Маргінальнасць ідэяў нараджае маргі-
нальную рэальнасць.

Kieў

НОВЫЯ КНІГІ

Малец, Янусь. Намінальны людзель: Зборнік лірыка-публі-
цыстычнай і гумара-сатырычнай
паэзіі, літаратурных пародый. —
Менск: Тэхнапрынт, 2005. — 273 с.

Сапраўднае імя аўтара — Іван Вільгельмавіч. У книжцы зъмешчана некалькі дасыціпных пародыяў. Сам жа аўтар у слова «Да чытачоў і кры-
тыкаў» загляе: «...я ішоў да чытача
шчыра і з адкрытай душой, не пры-
харашоўваючыся і не грыміруючыся
пад звышталенавітасць». Калі га-
ворка ўжо зайшла пра літаратуру, то
застаецца толькі дадаць — проста
шчырасць не заўжды бывае дас-
татковым мастацкім прыёмам.

Рублеўскі, Сяргей. Абмытыя валуны. — Менск: Логінай, 2005. — 226 с.

Аўтар настойліва ўплятае фраг-
менты жыцця ў пльнію свайго літа-
ратурнага ўжытлення. Але заканчва-
еца кнігка сэнтэнцыяй: «Абмытыя
валуны — гэта тыя, што ляжаць у
рацэ...»

Адз

АЛЕСЬ АРКУШ

зь дзяцінства ня меў
якіх-кольвечы здольнасцяў
да музыкі
таму ў суседзкі ДК ДРЭС
які дасюль месцыцца
на стромкім беразе Плісы
хадзіў зь дзявлюх нагодаў
на танцы
або ў клуб калекцыянераў

танцор у выніку зь мяне
ня выйшаў
а калекцыянэрам застаўся
на ўсё жыцьцё

зьбіраю
познанкі імгненіні
значкі гісторыі
і манэты ўнікнёнасці

у родным Жодзіне
мой чатырохгадовы сын
засвойвае электрамабіль
які некалі збіралі для мяне
але так доўга
што за гэты час
я істотна падрос
і ўжо на ўлажу
у кабіну цуда-аўто

пакуль што сын навучуўся
ехаць толькі наперад
і калі яму трэба
скіравацца назад
ён вылазіць з кабіны
уручную разварочвае аўто
і працягвае шлях
націскаючы на понаж газу

можа гэта і добра
што яму нікік не даецца
навука задняга ходу?

можа і ня трэба
яго навучаць гэтай
жыцьцёвай прамудрасці?

ПРА ГАЗЭТУ

з газэты можна зрабіць
самалёцік або карабельчык
і нельга — аўтамабіль
бо газэта ўмее



Познанкі імгненіні

толькі лётаць і плаваць

як далёка

гэта іншая справа
справа ветру
і рапной плыні

у Беластоку вуліца Ліповая
вядзе да храму
у залежнасці ад таго

зь якога боку
будзеш ісьці
выйдзеш

або да касцёлу
Святога Роха
або да чырвонай
гатычнай фары
пры гэтым
як бы ні пайшоў
аніяк не абмінеш
царкву Святога Мікалая

якая месцыцца
якраз на сярэдзіне
шляху

цыганка на беластоцкім кірмашы
прапаноўвае мінакам набыць біноклъ

мінакі адмаўляюцца нават
паглядзець празъ яго акуляры

напэўна таму
што баяцца падману

бо
і павелічэнне
і памяншэнне
па сутнасці ўжо ёсьць падман

прыехаў у Белавесскую пушчу
паглядзець на зуброў
з польскай пратіскай
і ня ўбачыў ніводнага

напэўна служацца
што забяру з сабой у Беларусь
і пахаваліся ў кустоў сваіх вальераў

затое пабачыў вялізнага
быка-мутанта
які нарадзіўся
ад эксперыменту спарваннія
зубра і хатній каровы

усе мастакі сьвету
малевалі менавіта такога быка
на сваіх карцінах «Выкраданье Эўропы»

нібыта пруткная трава
нібыта карэніні
магутных дрэваў
уздыбілі асфальт
на цэнтральных вуліцах
сілаголовага Полацку

гэта абудзілася
старая брукаванка
кажа мне Ян

гэта людзі полацкіх сутарэніні
шукаюць выйсьця
кажа мне Власт

гэта пачынаецца
новае стагодзьдзе
кажа мне ўнутраны голас

СЯРГЕЙ ПРЫЛУЦКІ

У дарозе, пад кайфам

*«I am a passenger»
Iggy Pop*

Краявіды ратуюць ад скрухі й нуды,
выпадковым маршрутам імчыш не туды,
але ў цалкам адвольным напрамку.
Бо жыцьцё і прырода — правы гульні,
пару тыдняў шалённых у лёсу сцягні
і свавольнічай бесъперастанку.

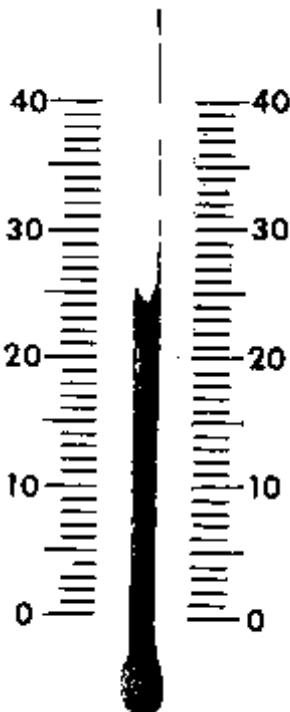
Сьвінафэрмы, ангары — някідкі той фон,
што знутры вырывае прыглушаны стогн,
натуральны ў тутэйшых шыротах.
Кожны ночны ліхтар — нібы казачны эльф.
Непаўторны палескі жаночы рэльеф
пазбаўляе спакою і цноты.

Гэты край выклікае іронію й жах.
Як выходзіш і чуеш у тамбуры пах
адпаведных інтывінных сэкрэцый,
сэрца поўніца злосцю. Часовы сусед
запрашае на доўгі й дурны тэт-а-тэт.
І ў кішэні — апошні сэстэрцый.

Ноч, вакзалы, лясы — букалічны ляндшафт.
Краявіды тутэйшыя — цудны варштат,
каб пазбавіцца шкодных ілюзій:
у акне сузіраеш сумбур і каляж,
то быў пляж, а праз хвілю калгасны міраж,
дзе — калгасынік, накладзены ў зюзю.

Сьвет падобны на казачную карусэль.
І падсеўшы на гэты шалёны кактэйль
зь небясьпечных інгрэдыентаў,
будзеш вечным наркотам. Вандроўным катом.
Непатрэбнымі стануць здароўе і дом —
гэты вечны гарнір хэлі-эндаў.

Сны-кавалкі. Прядумесцяў брутальны бязлад,
дзе пануюць убоства і матрыярхат,
а дзяцей вырабляюць па п'янцы.
Як казаў мой любімы Букоўскі: «Любы
ідывёт мае права на шчасьце, абы
той на быў мудаком і засранцам».



Сьпяць фальклёрныя цёткі з пружанскіх мясцін;
праз адсек вывоць песеньку бацька і сын,
і жыцьцё, бы задымлены тамбур,
увабраўшы гісторыкі нечых няпрух,
на маршруце старым паўтарае свой рух
і фартуне ўціскае хабар.

Аніколі на скажаш дакладна: за што
любіш дух кантрабанды і моцны настой
з дыялекцівых лекавых траваў.
Кожны рынак мясцовы — малы бабіён:
там штурхаюць, паклаўшы на страх і закон,
мірыяды кустарных тавараў.

У правінцыі зынік рамантычны налёт.
Праз галечу, закінутасць, страх, недарод,
штовячэрнія махачы-тосты
традыцыйна кладуць на штомесячны плян.
Тут у кожным раёне свой родавы клан —
местачковая коза ностра.

Тут самота — паўсюдны галімы рэфрэн:
ён гучыць у размовах, ліецца са сцэн
непаўторным айчынным дэфектам.
І на важна, адкуль гэты культавы плач, —
ім заражаны кожны тутэйшы смаркач,
кожны акр тутэйшага гета.

Салаўны джэм-сэйшн лунае ўгary.
Адзінокі цягнік паўз раўніны й бары
перавозіць таемныя грузы.
У статычным экране азёраў — блакіт.
І настолькі п...дата, што — кленчыш крэдыт
у сваёй незгаворлівой музы.

Але ўвечары, гледзячы на зарапад,
правінцыйны аматар прыгожых баляд,
цыгарэтку запаліш няспешна
і адчуеш, як скончылася холад башку,
як лягчэе ад казачнага парашку...
І становіцца тупа і съмешна.

Берасьце, жнівень-верасень, 2006

Рука «кляська»

ЮРЫ ЮРКАВЕЦ

Язўсёды адчуваў сябе пісьменьнікам. Ад самага ранняга юнацтва. Пісьменьнікам мяне лічылі сябры, за пісьменьніка мяне ўважалі знаёмыя. Пісьменьнікам я быў заўсёды для жонкі. І гэта прытым, што за ўсё сваё жыццё я не апублікаваў, ды што там не апублікаваў... не напісаў ніводнага радка.

Мae быўня сакурснікі па філфаку друкаваліся ў розных перыядычных выданьнях. У іх выходзілі кнігі. Некаторыя, найбольш актыўныя, рабіліся сябрамі Саюзу пісьменьнікаў. А я ўсё заставаўся пісьменьнікам без адзінае публікацыі.

І такая неадпаведнасць унутраных адчуваньняў і рэальнасці зь некаторага часу пачала мяне непакоіць. Я гутарыў з жонкай. Пісьменьнік я ці не? Можа быць, усё ж такі варта было б што-небудзь... напісаць, каб мець законныя падставы пісьменьнікам звацца?

— Ды нашто табе, уласна кажучы, пісаць? — зъдзіўлялася жонка. — Ты ж і так пісьменьнік! Няхай іншыя, няздары-графаманы, шрайбуць радкі, увесь час даказваючы, што яны — пісьменьнікі. А табе які сэнс?

На некаторы час я супакойваўся, але неспакой усё роўна вяртаўся. І каб аднавіць душэўны камфорт і неяк дастасаваць самапачуванье да рэчаіснасці, я ўзйміся за пяро.

У творчым запале я змарнаваў горы паперы, пагрыз некалькі асадак і выпіў не адну шклянку чыфіру. Вынікам усяго было маленъкае апавяданье, у якое я паспрабаваў уціснуць увесь свой жыццёвы досьвед стратаў і параз. Апавяданье я панёс у адну адпаведную, на мой погляд, газэту.

кароткая навэля

адзінай арыгінальнай думкі, ні гумару, нічога. Яны друкавалі каго хо-чаш, толькі не мяне.

Але прычакаў і я, нарэшце, той шчасльвы момант, што бывае ў жыцці кожнага аўтара. І ўбачыў свой тэкст у надрукаваным выглядзе. А неўзабаве атрымаў і нечаканы чытацкі водгук. Мяне настойліва вышукваў мой першы чытач. Дакладней, чытачка. Яна, як мне перадалі, некалькі разоў тэлефанавала ў рэдакцыю й чакала сустэречы са мной.

Якое ж мяне ўзяло зъдзіўленыне, калі мая чытачка матэрыялізавалася ў выглядзе шыкоўнай дзяўчыны. Пухлыя вусны на амаль дзіцячым твары, доўгія тонкія пальцы... Пах дарагой парфумы казытаў мой нос. Больш за тое, дзяўчына прыйшла з канкрэтным намерам пазнаёміца з аўтарам непасрэдна. З гэтай мэтай у моднай сумачцы быў прызапашаны пачак прэзэрватываў. Прыгажунка з'яжджаля з бацькамі на сталае жыццё ў Штаты й таму прысьпешвала падзеі.

Магічная сіла друкаванага слова вельмі ўзрушыла мяне. Апритомнеўши, я пачаў тэлефанаваць знаёмым пісьменьнікам і задаваць пытаньне: ці прыходзілі да іх дзяўчата пасъля першага апавяданья? Раману?

Не прыходзілі. Ні пасъля першага апавяданья, ні пасъля першага й наступных раманаў.

Я запытаўся ў старога прыяцеля, вёрткага драмадзела (яго п'есы ішлі адначасова ў некалькіх тэатрах, і афішы віселі на галоўным праспэкце). У адказ ён аблаяў мяне.

Пераканаўшыся ва ўласнай пісьменьніцкай значнасці й нават пакаштаваўши на адзін зуб пірага прызнанья, я, натуральна, зусім закінуў усялякі літаратурныя спробы й болей ужо не дакранаўся да пяра.

Апошні раз сваё пытанье я задаў знаёмаму літаратару з Варшавы, аўтару дзесяці раманаў-фэнтэзі. «Не, не прыходзілі, — пахітаў ён галавой. — Толькі аднойчы, пасъля перакладу на расейскую мову, прыехаў неікі мужык з Саратава... Але гэта зусім не тое, што вы падумалі, — ніякавата дадаў ён».

Але ўсё ж час ад часу мяне апанаўваюць сумнэвы: ці пісьменьнік я?

Тады я хапаю асадку й пачынаю ліхаманкава пісаць.

І вось што з гэтага выходзіць.

Лёсу нашага лес

Васілія Быкава, якога ня ўсе ведаюць, перачытвае
Аляксандар Фядута.

Нельга сказаць, што аповесыць «У тумане» засталася незаўважанай. Нават Дзяржаўную прэмію БССР наапошку — у 1990 годзе — пасыпелі ёй (дакладней, радыёспектаклю, паставленаму паводле тэксту) прысудзіць. Але ж ці прачыгтали?

Памятаю шок ад таго, як, калі яшчэ быў настаўнікам расейскай літаратуры ў Горадні, закрыў чарговы нумар часопісу «Дружба народоў», дзе была надрукавана аповесыць «У тумане». Шок ад таго, наколькі нязвыклай, неверагоднай для Быкава была гэтая аповесыць.

Дакладней, не для Быкава, а для нашага школьнага ўчыленьня пра Быкава. «У тумане» — гэта амаль «Анты-Сотнікаў», нечаканае разгортваныне амаль тае самае калізі.

Фабула простая, адпавядзе законам вясінага часу. Два партызаны — Бураў і Войцік — адасланыя з атраду, каб пакончыць са зраднікам Сушчэнем — адзіным з чальцоў падрыўной групы, што застаўся жывым.

Прозвішчы — нечакана для Быкава прамовістыя. Бураў — ён і ёсьць Бураў, які прывык ува ўсім даходзіць, кажучы словамі Пастэрнака, «да самай сутнасці», шукаць да канца сапраўднага сэнсу таго, што адбываецца. Войцік — маленькі войт, маленькі чыноўнічак, асыярожны, з добра разъвітым інтынктам самазахаванья.

І — Сушчэні.

Ад «сутнасці», ад сэнсу напага існаванья, бязылітаснага да кожнага асобнага ўзятага чалавека, які ідзе ўласнай лёгткай, якая ад людзей не залежыць. Лёгтка ж простая: «Сабаку сабачая смерць, чаго валаводзіцца?»

І праўда — чаго там? «Усё тут можна было зрабіць проста і хутка: паклікніць на парог і стрэльнуць».

І выходзіць — усё няпроста.

Лес, што ўвасобіўся на гэты раз у пэрсоне доктара Гросмаера, гестапаўца ў акулярах, з тонкімі рысамі твара і чорнымі хвалістымі валасамі (відаць, палкоўніка?), зажадаў сыграць над Сушчэні

нем страшнаваты жарт — падарыць яму жыцьцё. Выходзіць, нікога ён не выдаваў — праста той чорны палкоўнік прыдумаў скарыстаць яго як жыўца ў рыбнай лоўлі. Но ўсё адно прыйдуць партызаны выконваць свой абавязак — помсыць за закатаваных таварышаў. І няма куды дзеянца Сушчэнню — куды яму дзяявацца ад жонкі і дзяцей?

«Хлопчык гадоў чатырох узгробся з падлогі і, усё ўзіраючыся ў яго, патупаў насустроч. У ягоных маленькіх ручках была груба выразаная з дошкі нейкая цацка-рагулька, якою той ляскав сабе на далоньцы.

— А ў мяне во — конік. Татка злабіў... Мяне завуць Глыша. А татку Сусцэні.

— Значыць, будзе Рыгор Сушчэні, — сказаў Бураў. Ён пашкадаваў ужо, што распачаў гэту гаворку з дзіцём, якая, адчуваў, зусім не рабіла лягчэйшай ягоную задачу. Як бы не абцяжарвала нават тую задачу».

Дык вось. А што — каб не было тae размовы з маленькім Грышкам Сушчэнем, дык і забіць ягонага бацьку было б прасыцей? Не ў баі ж бо — бязбройнага забіваць давялося б.

Але з Грышкам — цяжкай, бессумненай: «Неяк неўпрыкмет ён абыяў калені Бурава і ўжо ласкава, як кацяня, цёрся баіх». Пасыль гэтага асіраціць хлопчыка.

І маці, Анеля Сушчэні, — аднаклясьніца Бурава: тры гады вучыліся ў адной школе.

Яна, Анеля, анёл сямейнага ачага, і пытае — па сутнасці:

«— Ён жа нічым не паграшыў супраць іх, ён жа іх і выгараджваў, — піха заплакала Анеля, і Бураў не стрымаўся.

— Але ж павесілі! А яго выпусцілі. За што?

— А хто ж іх знае, за што...

— Так не бывае.

Сушчэні пры тых ягоных словах адхіснуўся ад стала, прыстукнуў вялікай даланёй па стальніцы.

— Ладна, Анеля, што гаварыць! Судзьба...

Паказальна, што Быкаў, які добра ведае, што «судзьба» ў беларускай мове — «лес», тым ня менш выкарыстоўвае відавочны русізм. Ён не трасянку ў гэ-

тым разе ўзнаўляе, ён нібы рыфмует — як анафару выкарыстоўвае — «судзьбу» гэту самую і «Сушчэню», асуджанага «судзьбой» менавіта на такі фінал, ня іншы.

І далей «судзьба» грае зь імі ўсім — і з Сушчэнем, і з яго неадбытымі катамі — як котка з мышкай, паставянае націканье курка ў часе і прасторы — падалей ад маленькага Грышкі, каб ня чуў, як куля заб'е ягонага бацьку, які яшчэ нядайна змайстраваў сыночку коніка і сабачку.

Яны сыходзяць усё далей ад дому — у лес.

Але ад лёсу не ўцячы. Куды ад яго ўцякаць? У туман?

Там, у тумане, усё загадкава, як усімешка доктара Гросмаера, які глядзіць скрэз затанаваныя акуляры на чалавека, съмерць якога ён адтэрмінаваў, але ад гэтага яна ня стала менш верагоднай. «Судзьба» гуляе чалавекам ці другім людзі гэта няважна. Так, Ганначка разбівае на Патрыяршых, бутлю з алемем, каб нага нікому не вядомага пісменыніка пасылнулася — і дзяўчына — выдатніца — спартоўка — камсамолка — адrezала яму галаву — зусім таго не жадаочы.

І туману там, на Патрыяршых, здаецца, не было.

І ў доктара Воланда не было цёмных акуляраў на носе.

І Масква — ня лес.

Але лес — не падманиеп.

І ідуць тры партызаны па лесе, ахутаным туманам, каб два маглі са спакойнай душою пакараць съмерцию трэцяга.

І Літасцьць толькі ў адным можна праявіць — выбраць туго зямлю, у якой ляжаць пакаранаму:

«— А ты што — пясочку хацеў? — бяз пэўнага, аднак, намеру, сказаў Бураў.

— А хоць бы і пясочку! Усё ж лепей, сам разумееш... Прыйдзенца ж некалі і самому...

— Пясочку? — сказаў Бураў, падумаўшы. — Ну, ладна, паехалі. У сасоньніку там пясоц.

«Цяжкі пясоц» — як у лягерным рамане Анатоля Рыбакова.

«Жоўты пясочак» — як у аповедзе самога Быкава.



АРХІВ МУЗЕЮ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

І, аддаляючыся ад дому, падсвядома адыходзіты ад маленкага Грышкі, усе троє — Сушчэня, Бураў і Войцік — набліжаюцца да ўласнай съмерці. Блукуюць у тумане жыцця.

Быкаву «*«Ў тумане»* няясна нічога: за што загінулі ўсе троє — Сушчэні, Бураў і Войцік? І хто вінаваты ў іхнай гібелі? І чаму застрэліўся Сушчэні.

Быкаву «*«Ў тумане»* няясна нічога: за што загінулі ўсе троє — Сушчэні, Бураў і Войцік? І хто вінаваты ў іхнай гібелі? І чаму застрэліўся Сушчэні?

З гэтым акурат зразумела. Вось, пайшлі караць яго — зрадніка — два партызаны — Бураў і Войцік. І ён, «*«зраднік»*, зноў застаўся жывым, а яны — загінулі. Дык хто вінаваты?

Пакуль ішлі — агрызаўся, спрабаваў не патлумачыць, але хоць бы адмаўляць праста сваю віну. І паверыў съміротна парапенены Бураў — зразумеў, што зраднік праста дабіў бы яго, парапенага, а не цягнуў на сабе. Так, рзыкуючы сабою, валакуць апошняга съведку сваёй невінаватасці, жадаючы давесці, што — памылка.

Не дапамагае. Застаецца толькі пахаваць неадбытага твойго ката, які зас্ত-

ведчыў перад уласнай съмерцю тваю невінаватасць: «Паступова яго загадкавая «зрада» стала зразумела Бураву, і ён дужа шкадаваў, што ледзьве не застрэліў яго. Была б вялікая памылка, якая, бадай, цалкам лягла б на сумленне Бурава... Але, мабыць, яна і дала б жыцьцё, раптам падумаў Бураў. А так вось здыхай тут праз сваё чульлівае сумленне ў свае дваццат' сем год. Памірай без пары, безь сям'і і дзяцей, не пакінуўши ў съвеце нікога».

А сэнс? Сэнс гэтай гібелі?

Паміраючы, Бураў апраўдваецца: «*«Праўда, затое, можа, застануцца тыя сушчонеўскія Анеля і малы, а можа, і ён — у іхнай удзячнай памяці. Калі-нікалі, можа, і памянуць добрым словам».*

Нікога не застанецца. Загіне і Войцік — апошні съведка таго, што хоць бы ў съмерці Бурава Сушчэні не вінаваты. І самому Сушчэні не застаецца нічога, як у прыпадку цалкам апраўданага адчаю застрэліцца — а, значыцца, і апраўданыя съмерці Бурава ня будзе, бо, бессумнеўна, і Анеля, і маленькі Грышка будуць жыць далей, упэўненыя ў тым, што менавіта ён застрэліў іх мужа і бацьку.

Які не выдаваў нікога, а таму і не заслугоўвае съмерці. Але — прысуджаны лёсам. Лёсам і «судзьбой» адначасна, іранічнымі, як доктар Гросмаер.

«Хвойны бор за дарогай моўчкі чарнеў у туманным паўзмроку, па другі бок, за сенажаццю, наогул няшмат што было відаць. Недзе ўгары, заabloкамі, ужо ўзышоў месяц, трохі падсвятліў ноч, якая, аднак, мляўка тайлася ў шэрый туманнай навалачы». І адзін з партызан, які ішлі зводдаль — у тым самым тумане, — проста і нязлобна адреагуе на самотны стрэл унахы:

«— Так, балуецца нехта... Дуракнейкі».

Добра хоць не як у Горкага:

«— Испортіл песню, дурак!»

Съмерць развязывае вузлы, завязаныя жыцьцём. Так было ў Сартра. Так і ў Быкава.

Я толькі ня ведаю, што скончыў жыцьцё самагубствам Рыбак, які павесіў Сотнікаў, ці застаўся жыць. А спытаць ужо няма ў каго.

Быкава няма.

Застаўся туманны лес нашага лёсу, у якім блукаем мы ўсе, чакаючы, хто выніксне нам вырак і выкане яго.

Праўдзівае съяխоцьце

ФРАНЦ СІЎКО

(З новых записаў)

У Анны Бландзіяны: «Як у пурыйтанскіх супольнасцях існуе не цярпімасць людзей маральных да тых, хто пераступае законы маралі, так у карумпаваных — нецярпімасць заганы да тых, хто ёй не паддаецца».

А не абавязкова і заганы ў чыстым выглядзе, між іншым. Заўкніся сягоньня ў нашых родных палестынах пра маральны прыгнёт ды капані як съед углыб-ушыркі і пабачыш, як першымі нібыта «прыгнечаныя» тым капаньнем абразяцца.

Замірэнне з заганай — ці ня тая же загана, як бы мы ад яе на словах ні дыстанцыаваліся.

У заходніх раёнах старэйшыя людзі, вернікі ад маленства, кажуць ня «верыць у Бога», а «верыць Богу». І больш ёмка другое, і больш шырока, бо сэнсава ўключаете ў сябе першае як дадзенасць. І больш дакладна — у сэнсе выяўленыя стаўленыя асобы да выканання Божых запаветаў. Верыць у Яго існаваныне — асабістая справа чалавека, верыць Яму — значыць жыць, як намаўляй, кіравацца Яго прыкладам згодна ня толькі са сваімі, а і з да сябе падобнага інтэрэсамі. Учынкам верыць Яго і слову і прасякнуща імі не-залежна ад таго, ці прасякнүцца хтонебудзь побач з табою.



Франц Сіўко
— пісьменнік.
Жыве ў
Віцебску.

I «не грашы супраць Бога» — таксама ў нас зь перафразам: «не грашы Богу».

Усё часьцей ды часьцей — сорам. Што нажыў з матэрыяльнага, чым маеш пахваліцца? Разумееш, што — не галоўнае гэта, ня тое, дзеля чаго съед сябе квяліць, ды ўсё ж... Каму будзе даводзіць, што беднасць твая (адносная, вядома, многія людзі і таго ня маюць) — не ад няздарства, а адзіна — ад ладу жыцця, ілюансы якога нікому, апроч цябе, не цікавыя?

Быць (і заставацца) бедным у часе культуры заможнасці — таксама моцы патрабуе. Асабліва, калі і да падсумавання набыткай ужо ня так шмат часу застаецца.

Гарадзкія паходовіны, як старая памрэ (старых-мужчынаў штосці) наагул ня бачна, ні ў труне, ні па-за ёю): з два дзясяткі чалавек, зь іх палова — бабулькі, сяброўкі нябожчыцы. Адна адну праводзяць, аплакваюць скупою съязою пад абыякава-похаплівую мітусину сваякоў памерлай. Дамова ў старых між сабою: памрэ каторая — астатнія конча павінны прыйсці, ня так, можа, дзеля раззвітання (наразвітваліся на ўслончыку пры шматпавярховіку!), як дзеля наданыя цырымоніі элемэнтарнае прыстойнасці.

Хоць нейкі калярыт, хоць нейкае падабенства людзкасці.

Бывае пасыля доўгага пэрыяду замкнёнасці: у людзі выйдзеши і ня ведаеш, як сябе паводзіць. Ані руکі куды дзедзець, ані загаварыць з кім: язык каменем у роце, сківіцы бы спалярушаныя, хоць абцутамі раздымай. Адвый ад да сябе падобных! У книгцы «Лябірынты адзіноты» ў расповедзе пра індзейскае племя тараҳумара, што ў бязылоднай мэксіканскай пустэльні Сьера-Мадрэ-дэ-Ч'япас жыве, на ап-

саныне падобнага натыкнуўся. Людзі жывуць там у пячорах так далёка адно ад аднаго, што тыднямі нікога ня бачаць. А спаткаўшыся неўспадзей з суседам, так бянтэжацца, што ня ведаюць, як распачаць размову. Здараецца, што, ня даўшы рады адэкватна сябе паводзіць падчас такога спаткання, пачынаюць гаману, адварнуўшыся съпінамі. Прывыкаюць гэткім чынам спакваля да прысутнасці другога чалавека, міміку-жэстыкуляцыю даводзяць да ладу. Зблылага прывыкшы, паварочваюцца ўрэшце тварамі і пачынаюць нястрымна — выдаткі нэрвовага напружання — рагатаць.

Комплекс, выпрацаваны самотаю.

У Ахматавай: «Паэт — гэта чалавек, якому нічога нельга даць і ў якога нічога нельга адабраць».

Так гордая разважаюць — прыплодна, не жадаючы болем ад крыўды дзяліцца. Ці ж Ахматавай ня ведаецца: можна — і тое, і тое, і яшчэ як можна.

Паэтай — мала, ахвотнікай стаць «су-паэтамі» — заўжды шмат.

Старую чатыры гады на леках трималі. Восемдзесят спойнілася кабеціне — стала вачавідзь горшак: ногі ранамі пабіліся, пролежні зьявіліся. Лекарку паклікалі — развязала рукамі: «Нічога ня зробіш, рэсурс вычарпаны, лекуцце самі, як можаце, аблігчайце пакуты».

Дала нявестка лекі старой чарговы раз, а яна: «Што гэта за курс лячэння? Не каб у клініку куды мяне завезьці!»

Як на съевт прыйсці, так і съсыці зъя — ня просімся.

У размове датычна мовы: «Ня мае значэння, размаўляе чалавек на ёй ці не, абы погляды былі правільныя!»

Але што за карысць з той «правільнасці» для справы, якую, як і любую іншую, калісці ж трэба камусь пачынаць уvasабляць у жыццё? Сёння ён (яна) не пачне, заўтра — сын (дачка) яго (яе) ня ўважаць за патрэбнае абцяжарыцца, пасылязу́тра — унукі... Яшчэ добра, калі тымі поглядамі наагул прасякнуща нашчадкі, а як не?

Слова не прамоўленае — таксама ж мана.

У «Нашай Ніве» — інтэрвю з Лайковым з нагоды пераходу ў новы саюз. Нараканыні былі ў асяродку чытачоў: навошта такое друкаваць? Ці ня

восьмушць прэцэдэнт за ўзор іншыя маладыя? Такі падыход: факт ёсьць, а ўдавацца трэба, быццам — німа. І так паўсюль. Правялі ў Віцебску мерапрыемства да Дня народзінаў Быкава — дзяржвыданыні нават не зайнуліся пра тое, быццам і не адбылося нічога. Празаік Крэйдзіч у адной з ЛіМаўскіх нататак — старшыня Берасцейскай суполкі СБП, а старшыня аналягічнай суполкі СБП Каско ў той жа нататцы — проста паэт. Аркадзія Нафрановіча з Паставаў, маладетняга вязня падчас вайны, павіншавалі ў раёне з 70-годзьдзем як «удзельніка літаб'яднання пры раённай газэце», а пра сяброўства ў tym жа СБП — нават не згадалі, збаяліся ці, мабыць, загад чыйсьці выконвалі. Замаўчыць, не пусыць, схаваць падалей ад вока людзкога — як гэта ўсё пазнавальна і паскудна!

У «Калосісі» — Сахарчуковы чатырохрадкоў, аказваецца, мне прысьвеченая. Бог мой, якая неспадзянка! Нібы папрок: «Хоць пазваніў бы мне сябрук, каб не наклаў я ўрэшце рук...» Убачыў, і ўсё неяк па-новому высьвецілася ў гісторыі Васілевага сыходу.

Васіль ад студэнцкіх гадоў быў ма-дэльер сытауцыяй. Яму дастаткова было пачуць дзесяці фразу, якая яго «чапляла», і яна становілася для яго падставаю для «раскручвання».

Мадэляваў сыход, а я міжволні аказаўся tym, хто падтрумі смалы ў агонь. Было неабачліва слова, якому тады,

падчас апошняга ягонага тэлефанаўнія, не надаў значэння.

Цяпер — асьцок дакору (мякка ка-жучы).

Мудрыя развагі Дубаўца ў «Свабодзе» пра сутнасць паняцця Божага страху. Таго, што, паводле аўтара, «...на вялікім рахунку, ёсьць страхам ва ўласнай души — найвялікшай ад-казнасцю перад самім сабой». Усе нібыта ведаем гэта, ды як рэдка тою адказнасцю кіруемся ва ўласным жыцці. Бо кіраваныне такое, як, зре-шты, і сама Вера — надта ж нязручны часам рэчы. Верыць — значыць і голаў попелам пасыпашь, і ўкленчыць калі-нікалі перад Богам, перапрасіць за грэх супраць сумленыня. Але ж дзе там! Ці перад чортам так збрыйдзела кленчыць, што і перад Богам ужо не жадає?

У сэнсе грамадзянскасці сучасны беларус — асока адной іншасці. Як правіла, прафесійны: настаўнік, ін-жынэр, журналіст і г.д. Прынамсі, на гэта, як бачна і голым вокам, скіраваныя сёньня ідэалягічныя намаганыні нашага афіцыёзу. Гэткае ўзвядзена ў ранг дзяржаўнае палітыкі выхаваныне палітычнага пуританства. Я настаўнік (інжынэр, журналіст), а ўсё астатніе мяне (яго) не датычыць! Усё б нічога было, калі б ня мела яно, тое пуританства, уласцівасці так лёгка трансфармавацца ў свою процілегласць — пра-стыгнутва. Але каму тое абыходзіць?

Абываталю — зручна, уладзе — вы-гадна.

У тэлеперадачы (ці не «Здароўе») — «миндалины». У слоўніку па-беларус-ку — гэтаксама, калька. А ў нас было — «гручолы», з выбухным «г». Міжволні асацыявалася з tym, што гру-васыцца ў роце, замінае. Бывала, так распухнуць, што, здаецца, рады дых-нуць неўзабаве не дасі. Памятаю, як дзесяці ў 14-гадовым узросці рвалі ў больніцы — лыжкаю. Лыжка тупая (востраю нельга — судзіны парэжаш), а яны, гручоліны тыя, упіраюцца, не жадаюць зрушвацца. Твар доктарды скрываюць, керхнуўшы, злуецца кабе-та, ажно такі нешта як так зрабіла, колькі гадзінаў з заціскачом у роце да-вялося па працэдуры ляжаць.

Праўдзівія гручолы.

Маці вельмі назіральна была жан-чына. Размаўлялі неяк аднаго разу.

— Мама, ці магла бы ты апісаць сло-вамі чалавека? — пытаюся.

— Канечне.

— Ну дык апішы N., — называю вяплаватага крыху, але пыхлівага дзядзьку. — Які ён?

— Які? — задумалася на хвіліну. — Такі... Нісклопісты. Ты ж паглядзі: сам разумны-разумны, а галовачка — мале-е-енская...

Другога называю, таксама вяплавата-га і пыхлівага, але зь вялікаю галавой.

— О, ку-уды там, у гэтага не галава — галаві-і-ізна!

БІБЛІЯТЭКА

Беларускія апавяданьні па-чэску



Трохі парадакальні, але ў Чэхіі, якую яднаюць зь Беларусью незылічоныя культурна-гістарычныя сувязі, у апошнія гадоў пятнаццаць зусім не выходзілі кніжныя пераклады зь беларускай мовы. Летасць, праўда, выдавецтва «Доко́р'ян» выпуслі файны зборнік эсэ «Невядомая Беларусь», аднак да мастакай літаратуры, пра якую я тут вяду гаворку, яго можна ад-несці хіба што з нацяжкай. Месяц тады гэтая заганная традыцыя была нарэшце перапыненая выданынем у чэскім Брне «Анталёгіі беларускага апавядання».

Густоўна аформленая кніга на 300 старонак рыхтавалася болей за трох гады. Апавяданьні размешчаны храналагічна, паводле сюжэтнай аднесенасці да пэўнага часу, і ахопліваюць падзеі ад стаўлінскіх рэпресіяў («Жоўты пясочак» Бы-

кава), праз вайну («Леонарда» Адамчыка), гады застою і перабу-довы (напр. «Кароль Нябожа» таго ж Адамчыка або «Шклата» Астошонка) — і да нашых дзён (тво-ры Вежнавец, Арлова). Аблімоў-ваюць падборку пазачасавыя пры-павесці — быкаўскія «Мурашкі» і мінкінаўская антыўтапічная «Каро-ва». У анталёгіі двакаццаць апавя-даньня ў сямнаццаці аўтараў, сярод якіх — акрамя ўжо названых — Iгар Сідарук, Андрэй Федарэнка, Марыя Вайцяшонак, Адам Глебус, Вінцэс Мудроў... Нарэшце, укла-дальнік падбай і пра гістарычныя ўводзіны ў канцэкт сучаснай бела-ружскай літаратуры.

Як прызнаўся ўкладальнік — беларускі багеміст Сяргей Смат-рычэнка — першыя водгукі чыта-чоў і крэтыкі, як правіла, вельмі станоўчыя, адзіны закід — брак

нерэалістычных, эксперыменталь-ных твораў. Больш за тое, выхад анталёгіі даў штуршок пэўнай ціка-васці да сучаснай беларускай літа-ратуры ў Чэхіі. Напрыклад, адно з выдавецтваў зацікаўлялася ўспінамі Быкава і мae намер выдаць іх у сябе, а арганізаторы аднаго з найбуйней-шых у Чэхіі літаратурных фэстыва-ляў запрасілі да ўдзелу ў ім шэраг беларускіх літаратаў.

Колькі словаў траба сказаць пра перакладчыкаў. Імі былі... пераважна ная чэхі, а беларускія багемісты, бо перакладчыкі зь беларускай у Чэхіі вобмалі. Натуральная, што тэксты пасъля вельмі суп'ёзна рэда-гаваліся, каб гучыць сапраўды па-чэску. Ці як гэта шлях для папуля-рызацыі нашай літаратуры і ў іншых краінах, дзе бракуе беларусісту?



Мы нарадзілі тут!

Прэзентаваныя сайты nastaunik.info і dzietki.org. А таксама беларускамоўныя друкаваныя дапаможнікі забаўляльнага і краязнаўчага характару.

21 верасьня былі прэзентаваныя інтэрнэт-сайты nastaunik.info і dzietki.org, а таксама друкаваныя беларускамоўныя дапаможнікі, адрасаваныя пэдагогам і бацькам. Да іх стварэння спрычыніўся шэраг грамадзкіх арганізацый адучынага кірунку, сярод якіх цэнтар «Супольнасць», «Таварыства беларускай школы», «Таварыства беларускай мовы», «Новая касталія», «Зваротная сувязь», «Чазенія» ды інш.

Са словаў стваральнікаў сайту nastaunik.info, гэты праект для тых, хто хоча зрабіць беларускую школу сучаснай, прэстыжнай і канкурэнтназдольнай. Партал мае наступныя разьдзелы: мэтадычны дапаможнік, грамадзянская адучыцца, пэдагагічная адучыцца, нацыянальная адучыцца і выхаваньне, бацькі і дзеці, адучыцыйныя ініцыятывы.

Сайт паўстаў на базе праграмы мэтадычнай і грамадзянской адучыцца «Настаўнік. Школа. Грамадзтва», што дзеянічае ад 1999 г. і зъмяшчае матэрыялы ўдзельнікаў праграмы — беларускіх навукоўцаў і пэдагогаў. За 6 год існавання ўдзельнікамі праграмы сталі калі 2000 настаўнікаў. За час кароткага існавання сайта яго наведала амаль тая ж колькасць карыстальнікаў Інтэрнэту. Са словаў каардынаторкі сайта Алены Кулаевай, вялікую дапамогу аказалі валантэры, што рабілі пераклады тэкстаў з замежных моваў, стварылі прывабны і вельмі зручны дызайн сайту.

Сайт мае падпіску на рассылку адучыцыйных наўінаў.

Лёзунг парталу dzietki.org — «Расьцем беларусамі!». Яго прэзентавала Крысыціна Вітушка. Паводле яе словаў, стварэнье сайту на

ёсьць сыходам беларускамоўных бацькоў у віртуальному простору. Наадварот, гэта способ камунікацыі між сабой, наладжваньне новых сувязяў і абмен карыснай інфармацыяй, новая магчымасць пераадolenня сацыяльнай ізаляванасці цяжарнай, кормячай і шматдзетнай маці. На саюце можна знайсці арыгінальныя і адаптаваныя артыкулы пра ўсе пытанні ад цяжарнасці да школы, гульні ды забаўкі, даведкавую інфармацыю пра ўстановы адучыцца, кансультатыўні адмыслоўцаў — мэдыкаў, праўнікаў, мовазнаўцаў ды інш. Ёсьць тут і форум, на якім адкрыта і публічна абміркоўваюцца як дзіцячыя, так і дарослыя тэмы (напрыклад, сэкс падчас цяжарнасці). Адметнасцю сайта ёсьць яго беларускасць, сучаснасць і рэальнасць. «Гэта значыць, што мы не разважаем, ад няма чаго рабіць, пра даўно мінулыя падзеі — а проста й нязмушана ствараем уласнае жыццё». Пачуваемся гаспадарамі на сваёй зямлі: мы нарадзілі тут! І калі гэты съвет не такі дас-

каналы, як мы хочам — будзем зъмяняць яго», — тлумачаць саму ідею стварэння парталу dzietki.org. Партал, які глядзячы на адсутнасць рэкламы, досыць папулярны — штодзень яго наведвае 2500 чалавек.

На саюце ёсьць свая фотагалерэя, да стварэння якой прыклалі руку менскія фотамайстры. Мадэртар сайту Аліна Стэфановіч пабяцала ў панядзелак сюрпрыз на саюце: прэзэнтацыю беларускамоўнай кампутарнай анімацыі.

Друкаваныя выданыя на прэзэнтацыі былі рэпрэзентаваныя дапаможнікам «Скарбонка гульняў» ды сэрыяй мэтадычных дапаможнікаў на краязнаўчую тэматыку. «Скарбонка гульняў» — гэта кніга, адраваная настаўнікам, сацыяльным і пазашкольным пэдагогам, трэнэрам, якія працуяць у галіне нефармальнай адучыцці, бацькам ды ўсім тым, хто любіць забавы. Гэта другое дапоўненне выданьне, якое распаўсюджваецца бясплатна. Застаецца толькі шкадаваць, што выдадзена гэта безумоўна карысная кніга самвыдатайскім накладам. Сытуацыю выратуе хіба тое, што спампаваць электронны варыяント кнігі можна на саюце nastaunik.info.

Алесь Лозка, старшыня ГА «Таварыства беларускай школы», прэзентаваў мэтадычны дапаможнік на краязнаўчую тэматыку з цяжкавымаўляльнымі назвамі: «Заслаўезнаўства», «Лельчышчына-наўства» ды інш. Выдаўцы гэтых дапаможнікаў маюць на мэце спрыяць працэсам станаўлення нацыянальной адучыцці, дэмакратызаціі навучальнага працэсу, далучэння нашай краіны да агульнаэўрапейскай адучыцыйнай і культурнай прасторы.

Сямён Печанко

казка

ГАННА ЯНОЎСКАЯ



Загадковае яйка

Адным ранкам Мыша нятка вырашыла на весьці парадак на двары. Падмяло на ганку і стала абыходзіць наўкола сваёй хаткі. За хаткаю, пад дубам, ляжала вялікае белае яйка. «Вось бяда, — падумала Мышанятка, — можа, гэта ў нейкай птушкі з гнізда выпала?» Тут з дрэва спусьцілася Вавёрачка: «Здарова, Мышанятка! Што гэта ў цябе?» «Здарова, — адказала Мышанятка. — Вось, бачыш, хтосьці яечка згубіў». «Трэба ягоную маму знайсьці, — сказала Вавёрачка. — Я пайду птушак на дубе распытаю, а ты захутай яго, каб птушанятка не замерзла. Толькі не нясі яйка нікуды, бо раптам мама яго сама знойдзе».

Вавёрачка паднялася на галінку да гнізда Сінічкі і запыталася ў яе: «Цётка Сінічка, ці ня вашае гэта яйка пад дрэвам ляжыць?» «Ды не, не маё, мае

ўсе на месцы». «А ў вас, цётка Варона?» — «Не, Вавёрачка, яно нейкае не такое, занадта ж круглае». І ніхто з знаёмых птушак — ані Сарока, ані Салоўка, ані нават Зязюля, у якой і гнізда свайго няма, не змаглі даць ёй рады.

Вавёрачка вельмі баялася Савы. Але ўсё ж набралася съмеласці і зазірнула ў дупло, у якім съвяціліся жоўтыя вочы. «Пані Сава, — сказала Вавёрачка, — ці не выпадала ў вас яйка з гнізда?» «Ух-ха-ха! — засымялялася Сава. — Няма ў мяне яек, у мяне савяньні хутка лётаць пачнуць. Ці ты ня бачыш?» І Вавёрачка ўбачыла, што ў дупле съвецяцца яшчэ чатыры жоўтыя вачаняткі.

Ужо была ноч, калі Вавёрачка спусьцілася з дрэва. Яна пабачыла яйка, захутанае ва ўсе Мышаняткавыя коўдры, і Мышанятка, якое спала каля яго. Вавёрачка паднялася да сваёй

хаткі і ўзяла вялікую баваўняную хустку. Захутала ў яе сонага Мышанятку, каб не застудзілася, і пайшла спаць.

Раніцай Вавёрачка ледзь устала, як адразу пабегла пад дрэва да Мышаняткі. Яно сядзела й плакала. «Што здарылася?» — захвалявалася Вавёрачка. «Яйка... — усхліпнула Мышанятка. — Яно сапсавалася. Паглядзі на яго». І праўда, шкарлупка памялася й трэнснula. Вавёрачка кранула яе лапкай — з шчыліны паляцела жоўтая пацяруха. Вавёрачка ледзьве не заплакала, але тут з-за дуба выйшла старэнкая Чарапаха. «Што вы, дзяўчата, там дзівіцесь? — усыміхнулася яна. — Гэта ня яйка ў вас, а грыб такі, порхаўка называецца. А з пацярухі той новыя грыбы вырастуць». І пайшла сабе...

З украінскай пераклаў Аляксей Бачюкоў.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Духмяны кашмар злачынства

Парфумнік: гісторыя аднаго забойцы

(Parfum — Die Geschichte eines Moerders / Perfume: The Story of a Murderer).

Нямеччына—Францыя—Гішпанія, 2006, каляровы, 114 хв.

Жанр: фільзофскі трымценьнік паводле раману Патрыка Зюскінда.

Адзнака: 7,5 (з 10).

Раман Патрыка Зюскінда выклікаў захапленне ў чытачоў і разгубленасць рэжысёраў. Гісторыя геніяльнага парфумніка з XVIII ст. Жана-Батыста Грэнуя, які забівае дзяўчатаў, не была прызначаная для экрану.

Томас Тыквэр, аўтар «Бяжы, Лола, Бяжы» й урачыстага «Раю», знайшоў, як увасобіць у кіно корсткае пекла. Дэталі цела, расфокус, вязкі кліпавы мантаж з чарвякамі й пацукамі, тонкія ноты чароўных водараў (Тыквэр — адзін з музыкаў карціны). Але самы трапны адпаведнік нялоўнага съвету пахаў — духмянае царства колераў.

Пяшчотна-кічавыя фіялетавыя палеткі, жоўтыя пялёткі ружаў, чырвоны-рудыя валасы прыгажуні — усе яны становіцца акордамі ў ідэальным водары, які сынтэзуе злачынны герой.

Брытанскі актор Бэн Ўішоў грае маньяка-парфумніка зацята, з рэзкімі рухамі й мэдытацийнай засяроджанасцю. Дастын Гофман (у ролі настаўніка Грэнуя) — тэатральна-стомлены, Элан Рыкман (галоўны вораг героя) — маналітна-манумэнтальны.

Экранізацыя раману старанная, дакладная, папсова-акадэмічная.

Але ва ўсім гэтым ёсьць нейкая лабавая лінейнасць, быццам «парфум» карціны складаецца з некалькіх упартыхnotaў. У водары бракуе няправильнасці, обэртаноў, глыбінных адценняў — і той нялоўнай таямніцы, якой валодаў толькі забойца.

Таталітарна-лядашчы, дэкаратыўна-пусты, ён зьяўляеца пад сваім абличчам у самых моцных эпізодах карціны. Але Тыквэр, як і ашалелыя жыхары Грасу, съплюшаецца забыцца на духмяны кашмар злачынства.

КАІСА

Цяжар на крохкія плечы

Гэтых спаборніцтваў не было ў календары Мінспорту. Дагэтуль у Беларусі здараліся дзіцячыя турніры (U-8) са скарочным кантролем, і іх пераможцаў не адпраўлялі на чэмпіянаты съвету. Аднак у сярэдзіне ліпеня ў беларускую федэрацию шахмат паступіла залу́ка з ФІДЭ на «малых чэмпіёнай», і нашы трэнеры ды чыноўнікі — вядома, тыя, хто ня зъехаў у адпачынак — узялі пад казырок.

Чэмпіянаты краіны сярод най-маладзе́йшых хлопчыкаў і дзяўчатаў (7—10 верасьня, швайцарская систэма) не абышліся без накладак. У паларажэнні, сफастрыгаваным паводле правілаў Міжнароднай федэрации, прадугледжвалася «музычнае суправаджэнне» адкрыцця і закрыцця, але гімн РБ гучыў толькі ў дэбюце, бо, як патлумачыў трэнэр нацыянальных камандаў Ге-

ргі Бугрым, «памяшканье патрабавалася фірме-арандатару, яна прасіла хутчэй яго вызваліць». Кваліфікацыя ўдзельнікаў вагалася ад першага разраду... да ніякага.

Зрэшты, чарговы шахматны фэст на К.Маркса, 10, адбыўся. Першыя месцы занялі Рагнеда Фядосенка (Мазыр) і Віталь Гайдзь (Менск), другія — Ксения Казакова (Менск) і Даніла Балдоўскі (Бабруйск), трэція — Аксана Невясёлай і Мікіта Лапацік (Менск). Рагнеду трэніруе тата, як, дарэчы, і Ганну Шарэвіч, шматразовую чэмпіёнку Беларусі сярод дарослых — традыцыя «слухаць бацьку» паціху пранікае ў шахматы. Мазырнін Раман Фядосенка ў 90-х знайшоў Лену Таіраву; надоечы яна выканала гросмайстарскую норму. Наставнік Віталя — Сяргей Яўменчык, даўні супрацоўнік Рэспублі-

іканскага цэнтра алімпійскай падрыхтоўкі. На пытаныне пра сваёго выхаванца адказаў ляканічна: «Нармальная займаецца».

Рагнеда й Віталь у каstryчніку паедуць на Чэмпіянат съвету ў Батумі. Можна захапляцца тым, як гэтыя 8-гадовыя дзеці перасоўваюць каралёў і фэрзяў. А можна ўбачыць і другі бок мэдаля: ці не зарана ім змагацца за тытулы ў асабовым заліку? Абазнаныя трэнэры (А. Быхоўскі і інш.) выступаюць супраць падобных баталій, што цешаць амбіцыі дарослых, але для малых ёсьць псыхалагічнымі звышнагрузкамі.

ВР

Беларускі гросмайстар Сяргей Азараў перамог у моцным шахматным турніры (Стамбул), апраедзіўшы некалькі сотняў. А міжнародны майстар Сяргей Жыгалка стаў першым у Еўропе (U-18).

Віншаем!

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

- 1 (ндз) — «Маэстра».
- 2 (пн) — «Чорная панна Нясьвіжу».
- 5 (чц) — «Вечар».
- 6 (пт) — «Я не пакіну цябе».
- 7 (сб) — «Кім».
- Малая сцэна*
- 2 (пн) — «Беларусь у фантастычных апавяданнях».
- 4 (ср) — «Адчыніце кантралёру».
- 5 (чц) — «Балада пра кахранье».

Тэатар беларускай драматургіі

- 3 (аўт), на сцэне Дома літаратара — «Падрадоксы жарсыці».
- 4 (ср), на сцэне Дома літаратара — «Містэр Розыгрыш».
- 5 (чц), на малой сцэне Палацу рэспублікі — «Адзль».
- 7 (сб), на малой сцэне Палацу рэспублікі — «Адвечная песня».

Тэатар лялек

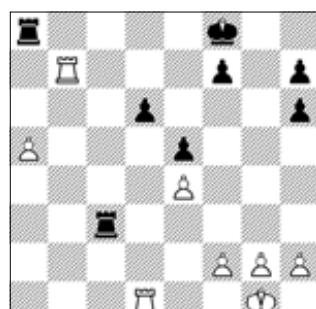
- 1 (ндз), 3 (аўт) — «Сіняя птушка».
- 5 (чц), 6 (пт) — «Гісторыя аднаго гораду».
- 7 (сб) — «Чырвоны каптурык».
- 8 (ндз) — «Вясёлы цырк».

Тэатар юнага гледача

- 1 (ндз) — «Папялушка».
- 5 (чц) — «Палачанка».
- 6 (пт) — «Паліяна».
- 7 (сб) — «Сястра мая Русалачка».
- 7 (сб) — «Маленькі лорд Фаўнталерой».
- 8 (ндз) — «Дзень народзінай ката Леапольда».

Як бы вы згулялі?

С.Азараў—А.Мароз. Пардубы, 2005. Ход белых.



parnisaabari nepabar. 5. T4 Tg3 6. Tf7+! Genbra
6. Td6 7. T4 Tg3 8. Tc6 3. Af 4.
pyshehla nemika. 2. ... Tc6 3. Af 4.
AFAKA: 1. h3! — «foptraka»
he 3akmokalip. 1... Td6 2. Tf1!
Btme 343in thoi xoa. L3me

ІМПРЭЗЫ

Харавыя старонкі XX стагодзьдзя

29 верасьня (пятніца) у Малой залі імя Рыгора Шырмы БГФ адбудзеца канцэрт «Харавыя старонкі XX стагодзьдзя. Польская старонка. Сучасныя традыцыі харавой культуры Польшчы». Пачатак а 19-й. Квіткі: у дэканце вакальна-харвога факультetu БДАМ.

Прыпынак Эўропа

Адкрыццё выставы «Прыпынак Эўропа» мае адбыцца 3 кастрычніка а 17-й у Музее сучаснага выяўленчага мастацтва (пр. Незалежнасці, 47).

**Субота, 30 верасьня
СТВ, 21.20**

«Піраты Карыбскага мора: праклён «Чорнай пэрліны».

ЗША, 2003, рэж. Гор Вэрбінскі.

Прыгоды.

Пірат Джэк Верабей разам з героям Ўілам Тэрнэрам шукае карабель «Чорная пэрліна» са скрадзенай прыгажуній Элізабет...

Вясёлья відовішчныя прыгоды з шалтынам Джоні Дэпам у ролі Джэка Верабя, бадзёрымі трупамі — і бойкамі на шаблях.

Сучасная клясыка прыгодніцкага кіно.

БТ, 21.40

«Матадор».

ЗША—Нямеччына—Ірляндыйя, 2005, рэж. Рычард Шэпард.

Трагікамічны «напарніцкі» фільм.

Нечаканая роля Пірса Броснана, які ўдала кіп'ць зь іміджу Джэймса Бонда. Недарэнчнасці, съмех і сябровства.

СТВ, 00.25

«Жыцьцё як цуд».

Югаславія—Францыя, 2004, рэж. Эмір Кустурыца.

Трагікамэдыя.

Кінацуд ад Эміра Кустурыцы.

Прыз Канская кінафесту і шыяра ўдзячнасць гладачоў.

**Нядзеля, 1 кастрычніка
БТ, 06.30**

«Кентэрвільскі прывід».

Расея (СССР), 1962, рэж. Зінаіда Брумбэрг, Валянціна Брумбэрг.

Анімацыя паводле аднайменнага апавяданья Оскара Ўайлда.

Мілы мультфільм пра няшчасны

прывід з галасамі Клары Румянаў і Рыны Зялёнай.

БТ, 19.10

«Бандыткі».

ЗША—Мэксіка—Францыя, 2006, рэж. Іахім Ронінг, Эспэн Сандрэрг.

Камэдыйна-крымінальны «напарніцкі» вэстэрн.

Дачка банкіра і грубая слянка заб'яднаныя агульным лёсам і постыем. На экране — самыя дээрэзкія наётчыцы на Дзікім Захадзе. І самыя прыгожыя...

Каўбайскую пару склалі Пэнэлопа Круз і Сэльм Гаек.

Прадусер і сцэнарыст «жаночага» вэстэрну Люк Бэсон.

Кампазытар Эрык Сера («Зала-тое вока»).

СТВ, 20.45

«Вярнуць час назад».

Францыя, 2005, рэж. Андрэ Тэшынэ.

Мэлядрама.

Антуан прыяжджае ў Танжэр, каб вярнуць каханыне, якога ён за 30 гадоў так і не забыўся. Але Сэсьль звыклася з шэрым жыцьцём. Ці атрымаецца вярнуць час назад?

На экране зоркі — Катрын Дэнэў і Жэрар Дэпард'е.

БТ, 22.25

«Маленькая рыбка».

Аўстралія, 2005, рэж. Роўэн Ўудз.

Псыхалягічны трымценінкі.

Трэйсі спрабуе пазбавіцца ад наркатычнай залежнасці й выпрапавіць правіны перад маці, але мінулае не адпускае. У разгубленасці герайні складае дамову з крымінальным аўтарытэтам...

Фільм заслужыў шматлікія кінопрызы ў Аўстраліі.

Ролі выконваюць: Кейт Бланшэт, Сэм Ніл, Гюга Ўінг («Взначыць Вэндэта»).

Андрэй Расінскі

КІНО НА DVD

ЖОРСТКІЯ ЛЮДЗІ (Fierce People).

Драма, ЗША—Канада, 2005, рэж. Грыфін Дан.

У ролях: **Даян Лэйн, Доналд Сазэрленд.**

Пасыля разрыву з мужам фізіяраплэйт Ліза сама выхоўвае падлётка-сына. Але сын увесе час думае пра бацьку, які ў гушчарах Амазоніі вывучае плямёны «жорсткіх людзей»...

Менск, Кісялёва 12, 643-21-08

Дзякуй

Алене С. зь Менскага раёну.
Дзянісу К. з Рэчыцы.
Вользе П. з Маладэчанскага раёну.
Анатолю М. з Новалукомлю.
Ёсіфу Д. са Сьвіслацкага раёну.
Веры Б. са Стоўпцаў.
Леаніду Я. з Пухавіцкага раёну.
Святлане Д. з Воршы.
Уладзімеру Ц., Аліне Т. з Салігорскому.
Руслану К. з Наваполацку.
Аляксандру С., І.С., Ганыне Ф.,
Івану А., Сямёну К. з Горадні.
Аркадзю М., Алегу М., Мікалаю Р.,
Міхailу Б. з Гомелю.
Ларысе Я. з Полацку.
Гелене Б. з Воранаўскага раёну.
Аляксандру Ш. з Жодзіна.
Алёне Х. з Наваполацку.

Вользэ А. зь Любанскага раёну.
Уладзімеру Д. з Мазыра.
Ніне П. з Ваўкавыску.
Э.М., Т.М., Яўгеній К., Канстанціну
С., Галіне Л. зь Віцебску.
Ірыне Ц. з Жыткавічай.
А.Г. са Смалявіцкага раёну.
В.П. зь Мядзелу.
Інэ С. з Барысава.
Ф., Максім Б. з Бабруйску.
Юр'ю П., С. з Магілёва.
Аляксандру А. з Пінску.
Мікалаю К. з Лунінца.
Валеру П. з Баранавічай.
Сяргею П. зь Лідзкага раёну.
Антону Б., Галіне Ю. зь Верхнядзвінскага раёну.
Яўгену К., Тадэвушу Ш. з Маладэчна.
Адзе Р. з Шаркаўшчынскага раёну.
Вользэ Б., В.К., Вользэ К., Сяргею
М., Ігару С., Барысу А., Уладзімеру
С., Уладзіславу Ж., Валянціне Д.,
Станіславе Г., Інзе В., У.М., А.С.,
Э.С., Тацянэ К., І.Н., Л.К., Эдварду

К., Яўгену Ш., Андрэю Ф., Валер'ю І.,
Але Г., І.К., Р.К., А.Б., Віктару А., Яў-
геніі Г., Натальлі М., Ірыне З., Д.К.,
Мікалаю Ж., С.К., Віктару К., Эдуар-
ду К., Святлане Б., Валянціну Ш.,
Тацяне Ц., Ніне Ш., Уладзімеру З.,
І.З., В.Ц., Ігару П., П.І., Аляксандру
З., Галіне Б., Яўгену К., Фёдару П.,
Максіму К., З.К., Анатолю А., Сяргею
Я., Д.Р., Івану К., Яўгену Л., Р.Б., С.Я.,
К.Г., Надзеі П., Вікторыі Р., Анастасії
Ж., Андрэю С., Варвары Б., Л., Яўге-
ну І., А.Л., Я.Б., Надзеі М., Л.Ф., Лілі-
Б. зь Менску.

Дыяна Леанідаўна зь Менску,
паведаміце, калі ласка, нумар сваёй
кватэры.

М.В.Е. з вуліци 17 верасьня,
удацладніце адрес.

С.В.А. з Радашкавічай,
дашліце дакладны адрес.



**Каб штотыдзень
атрымліваць газэту,
дасылайце адресы і
прыватныя
аувяраваньні**

алъярваны.
1) Просим усіх ахвотных
чытаць газэту
паведамляць у
Рэдакцыю свае адрасы
і тэлефоны. Гэта можна
зрабіць праз:
тэлефоны: (017) 284-73-
29, (029) 260-78-32
(МТС), (029) 618-54-84,
e-mail: dastauka@tut.by,
паштовы адрас: а/с 537,
220050 Менск

220050 Мінськ.
2) Просім кожнouю сям'ю
читачу

пералічваць
на рахунак газеты
ахвяраваныне з разылку
6000 рублёу на месяц.
Гэтага хопіць на выхаді
дастаўку газеты. У
блінку банкаўскага
паведамлення ці
паштоваага пераказу
дакладна і разборліва
пазначайце адресу, у
тым ліку паштовы
індыкес і код пад'езду.
Тыя, хто перакажа 18000
рублёу за раз, забясьпе-
чаць выхад «НН» на 3
месяцы. Хто перакажа
36000 рублёу адразу,
гарантue публікацыю
«НН» на паўгоду.

0402280179

Счет по- лучателя		3015 212 000 012	Лицевой счет	
(фамилия, имя, отчество, адрес)				
Вид платежа			Дата	Сумма
Ахвяраванье				
Пеня				
Всего				
Плательщик:				
Фонд выданья газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521				
МГД ААТ «Белвестбанк», вул. Калектарная, 11, Минск, код 764				
Счет по- лучателя		3015 212 000 012	Лицевой счет	
(фамилия, имя, отчество, адрес)				
Вид платежа			Дата	Сумма
Ахвяраванье				
Пеня				
Всего				
Плательщик:				

Kacsmar

КВИТАЦИИ

Macmillan

М.П.

...Павал Якубовіч перадаваў
эсьвед маладым журналістам.



— Што, не выходзіць артыкул
пра моладзевыя беспарадкі ў
парыскіх прагарадах? Раю
паехаць ў Рудзенск начнай
электрычкай.

...Улады даводзілі, што
заклапочаныя лёсам
зьніклай Вікі Мароз,
мэтадамі, якімі
карыстаецца апазыцыя.



Амонавец: мы помнятаем.

Літаратурны сшытак «НН»

верасень 2006

Марыя К. Тры гісторыі пра сакавік	27
Паўночнае сонца праспэкту. Апавяданьне Паўла Касцюковіча	28
Ніна Мацяш. Вершы Законьнікам і Гілевічу	31
«Мяне прывабліваюць другарадныя асобы». Гутарка з Віктарам Жыбулем	32
Ігар Шчакарэвіч. Хто будзе задаваць тон у съвеце	34
Познамкі імгненіняў. Вершы Алеся Аркуша	35
У дарозе, пад кайфам. Верш Сяргея Прылуцкага	36
Рука «кляськы». Кароткая навэля Юр'я Юркаўца	37
Аляксандар Фядута піша пра Васіля Быкова	38
Праўдзівае съмяхочыце. Запісы Франца Сіўка	40

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

М.Івянец, Менскай губ. і пав. У нашым Івянцы ёсьць пажарная дружына, ды такая, што аж сорамна людзям пра яе расказаць. Пад узгоркам, калі возера, стаіць хлевушок, а ў ім уесь пажарны струмэнт. Сымех кожнага агорне, як паглядзіць на гэты струмэнт, ды яшчэ я на якую пацеху да гэтага часу быўлі выбраны члены праўлення каманды, а камандаваць няма кім, нават на паперы ня лічыцца ні аднаго пажарнага ахвотніка... А ў мястечку, як кажуць, ёсьць каля 500 гаспадароў, і кожны мае будынкі, а крыт Бог пажар, вось тады і рабі, што хочаш: будуць усе таўчыся, адзін аднаго пасылаць ды ганяць без карысці і толку, як Марка па пекле.

Петрукоў М.
«Наша Ніва». 1911. № 35.

А ты падпішыся!



Каб рэгулярна атрымліваць
«Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.
Адначасова Рэдакцыя звяртаецца з просьбай
ахвяраваць на выданье. Дэталі — старонка 46.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Аляксея Плятнёва з Віцебску віншум з днём народзінай! Плёну ў вучобе, асабліва ў выувучэнні роднай і ангельскай мовай, здароўя, плаўленасці ў сабе. У цябе ўсё абаіязькова атрымаецца! Не забывайся, адкуль твой род, расці сапраўдным беларусам і надавай у гэтых прыкладах сваім сібрам. Маці і бацька

Тату Дзэмітрыя віншую з Днём народзінай.

Ягоная сям'я

Посыпехаў і ўдачы зычупаважанай зеленавокай пражанцы. Рады за цібэ, Наталка. Чаму

не чытаеш пошту? Сібры

Наталка, даруй мне, калі ласка, але ўсё няятак,

дышы лічыш. З пашанай да Цібэ, Сібар

Далёкаму й самаму блізкаму чалавеку — цеплыня майго кахрання напрэдадні халодных восеніскіх дзён. Трыймайся! Віктару ад

Вольгі

Віншум Валянціну Сіёковіч з Днём на-

стайніка. Будзьма разам. Выпускнікі і навучэн-

цы Ліцэю.

КІГІ

Новыя альбомы Віктара Шалкевіча «Гарадзенец прыязліўся ў Менску», «Чырвоным» і «222 альбомы беларускага року...» і інш. Лістуцце на respi2006@tut.by
Прапаную книгі: Ластоўскі «Расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік. Байкоў, Некрашвіч «Беларуска-Расейскі слоўнік» факс. 1926 г., Тарашкевіч «Граматыка...» факс. 1929, «Беларускі кнігаўзор» Ластоўскі, Каліноўскі, Баршчэўскі ды шмат іншага. Багаты выбар: гісторыя, этнографія, архітэктура, мовазнаўства. Т.: 753-70-05

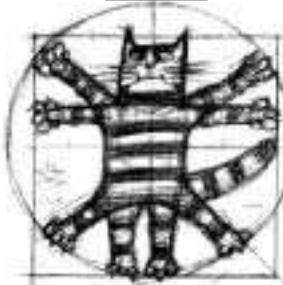
ПРАЦА

Беларускамоўная дзіцячына шукае працу. Ва-
лодаю ангельскай, украінскай і расейскай мо-
вамі. Досьвед працы перакладніцай — 2 гады.
Т.: 111-46-29, 286-09-66. Кацярына

ПАДАРОЖКА

Запрашаем у падарожжа 6—9 кастрычніка:
Львоў—Жоўка—Падгорны—Олеск. 14—15
кастрычніка: Вільня—Трокі—Меднікі. Т.: 292-
54-58, 622-57-20, 509-12-16, 110-19-28

ЖАРТ



Кот да Вінчы.

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Лукшевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).
сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
галоўны рэдактар Андрэй Дынько
фотарэдактар Арцём Ліава
нам.галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік Місцовы фонд выданья
газеты «Наша ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЙ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. I2 палос форматам A2,6 друк. арк. Друкарня РУП «Відэвіцтва беларускі Дон друк», Менск, пр. Ф.Скарбіны, 79. Рэдакцыя не нікса адказнасці за зміст рагіджных аўвестак. Кошт свободны. Пасыходчынне абregistratsiya перыядычнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенне Міністэрства інформацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрес: 220030, г. Менск, вул. Калектарная, 20а-112. Р/р 301521200012 у МГД ААТ «белівестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2771. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 27.09.2006.

Замова № 5407.

Рэдакцыйны адрес: Калектарная, 20а-112.